

Ceremoniał Centrum Ruchu Światło-Życie w Krościenku nad Dunajcem

Wydanie drugie studyjne
poprawione i uzupełnione

Bydgoszcz – Krościenko nad Dunajcem AD 2015

Centralna Diakonia Liturgiczna
Ruchu Światło-Życie

Redakcja merytoryczna:

Wojciech Kosmowski

Redakcja techniczna:

Patrycja Kulczewska

WSTĘP DO WYDANIA DRUGIEGO

Kościół od początku swojego istnienia dbał o to, by liturgia – będąca szczytem i źródłem jego życia – była sprawowana w należyтым porządku i pobożnie, by była sprawowana w sposób odpowiedni do tajemnicy, którą w sobie niesie. Liturgia jest światem świętych znaków. Należy dbać o to, by znaki te były czytelne, a to można osiągnąć jedynie przez staranne przygotowanie liturgii – tak wewnętrzne, jak i zewnętrzne, zarówno techniczne, jak i duchowe (WLM 55). Formacja do przeżywania i przygotowywania liturgii powinna być mistagogią, a nie czymś w rodzaju tresury liturgicznej.

Wyrazem tej troski były liczne ceremoniały, które przez wieki były tworzone. Do XX wieku obowiązywał ceremoniał Klemensa VIII wydany w 1600 r. Ukazało się kilka poprawionych wydań tej książki. Pierwsze z nich zostało wydane w 1650 r. za czasów pontyfikatu Innocentego X. Ostatnie wydanie typiczne tego ceremoniału wydał papież Leon XIII w 1886 r. Ceremoniał biskupi napisany w duchu Soboru Watykańskiego II powstał w 1984 r. Został on opracowany przez Kongregację Kultu Bożego, a ogłoszono go w święto Podwyższenia Krzyża Świętego.

Ponieważ w poszczególnych krajach istnieje wiele zwyczajów liturgicznych, które nie zawsze są godne polecenia, opracowywano ceremoniały także w Polsce, żeby ukazać wzorcowy sposób sprawowania liturgii. Taki ceremoniał napisał np. bp A. J. Nowowiejski w 1892 r. O zainteresowaniu tym dziełem i wielkiej jego potrzebie świadczy fakt, że do 1931 r. było aż 7 wydań. Po drugiej wojnie światowej J. Ziółkowski wydał „Mały ceremoniał dla kleryków i kapłanów”, Poznań 1957.

W czasach nam współczesnych, po Soborze Watykańskim II, którego celem była m.in. odnowa liturgii, ks. Franciszek Blachnicki – profesor liturgiki na KUL-u i założyciel Ruchu Światło-Życie – stanął na czele Krajowego Duszpasterstwa Służby Liturgicznej. Owocem pracy tego grona były liczne pomoce liturgiczne. Ks. Franciszek opracował m.in. „Katechizm służby liturgicznej”*, który do dziś pomaga członkom Ruchu Światło-Życie i innym zainteresowanym osobom przygotowywać wzorcową liturgię. Inne pomoce autorstwa ks. Franciszka wykorzystywane podczas drogi formacyjnej Ruchu pomagają łączyć liturgię z życiem, by w coraz pełniejszym stopniu liturgia stawała się źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego. Dzieło Czcigodnego sługi Bożego ks. Blachnickiego sprawia, że dla wciąż nowych ludzi służba w zgromadzeniu liturgicznym według wszelkich zasad soborowej odnowy liturgii staje się „zaszczytem i radością”. W 1987 r. jako kontynuacja dzieła ks. Franciszka Blachnickiego powstał „Ceremoniał posług liturgicznych” pod redakcją ks. Stanisława Szczepańca.

Centrum Ruchu Światło-Życie w Krościenku nad Dunajcem jest miejscem szczególnym. Przynajmniej dla członków tego Ruchu jest także centrum formacji liturgicznej. Co roku tysiące osób z całej Polski uczestniczą tu w rekolekcjach. Punktem szczytowym każdego dnia rekolekcji jest uroczyste sprawowanie liturgii, zwłaszcza Eucharystia. Z racji licznych rozbieżności między zwyczajami liturgicznymi różnych ośrodków, z których pochodzą uczestnicy rekolekcji, istnieje potrzeba przypominania tego, co w liturgii stałe i niezmiennie. Ten ceremoniał ujednocza zwyczaje liturgiczne, ukazując je w świetle obowiązującego prawodawstwa liturgicznego. Jego zadaniem jest ukazanie norm zgodnych z aktualnymi przepisami liturgicznymi, aktualizacja tego, co rozpoczął ks. Franciszek Blachnicki. Aktualizacja ta polega przede wszystkim na szerokim uwzględnieniu przepisów zawartych w „Ceremoniale liturgicznej posługi biskupów”, na które nie powołuje się KSL i które tylko w ograniczonym zakresie cytuje CPL. Szerzej opisano tu ponadto te kwestie, które obecnie szczególnie często budzą wątpliwości wśród posługujących podczas liturgii.

* Najnowsze, trzecie wydanie „Katechizmu służby liturgicznej” ukazało się w 2012 r.

Niniejszy ceremoniał nie ma na celu nauczania mechanicznego wykonywania pewnych czynności, ale ukazanie wzorcowej liturgii, którą – w porozumieniu z proboszczem – uczestnicy rekolekcji będą mogli przygotować również w swojej parafii. W tym ceremoniale zebrano zatem normy liturgiczne (przypisy w nawiasach). Przed każdym przepisem zawarto krótkie wyjaśnienia teologiczne – po to, by przepis ten uzasadnić. Jest to zgodnie z duchem *Vaticanum II*. Posoborowe księgi liturgiczne zawierają nie same rubryki, ale i teologię. Mając w pamięci krótkie wyjaśnienie łatwiej będzie dobrze wykonać powierzoną czynność, a co ważniejsze: osiągnąć większe owoce duchowe z jej pełnienia. W ten sposób liturgia sprawowana przez nas stanie się *logiketsią* – ofiarą rozumną.

Normy zawarte w niniejszym ceremoniale można podzielić roboczo na:

- 1) dające jedyną, bezwzględnie obowiązującą możliwość: wprost zawartą w tekstach liturgicznych (w nawiasie zawarto odniesienie do odpowiednich przepisów liturgicznych),
- 2) dające kilka możliwości – wszystkie inne rozwiązania są błędne, w tej pracy proponujemy jedno z tych rozwiązań – z krótkim wyjaśnieniem (wymieniając jednak w razie potrzeby wszystkie możliwości oraz cytując przepisy mające tu zastosowanie),
- 3) wniosek z tekstów liturgicznych – podano wówczas o jaką regułę ogólną chodzi.

Tam gdzie istnieje kilka możliwości lub gdy przepisy liturgiczne zostawiają wolność przytoczono rozwiązania zaproponowane w „Katechizmie służby liturgicznej”, „Ceremoniale posług liturgicznych”, zaś w ostatniej kolejności niespisane dotąd rozwiązania zwyczajowe z Krościenka.

Oprócz ceremoniału można wykorzystywać dla posługujących „Krótkie pomoce liturgiczne”, w razie potrzeby uzupełnione o dane ściśle związane z miejscem wykonywania posługi.

Mam nadzieję, że niniejszy ceremoniał pomoże członkom Ruchu Światło-Życie i innym osobom pełniącym posługi liturgiczne w Centrum w Krościenku dobrze przygotować się w sposób duchowy i techniczny do wypełniania misji, o której pisał ks. Blachnicki: „Coraz bardziej świadomie powinniśmy strzec tego daru, jaki został nam dany: zrozumienia sensu soborowej odnowy liturgii i gotowości przyjęcia jej w posłuszeństwie. Musimy o tym pamiętać, że ten dar nas zobowiązuje, że w nim zawiera się pewna misja wobec Kościoła w Polsce, a może nie tylko w Polsce (...)”. (Liturgia w świetle tajemnicy Chrystusa Sługi, w: „Charyzmat «Światło-Życie»”, s. 46).

Wojciech Kosmowski, animator CDL

Święto Św. Brygidy, AD 2015

Stosowane skróty:

CLPB	Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów, numer punktu
CPL	Ceremoniał posług liturgicznych, numer strony
EM	<i>Eucharisticum misterium</i> , numer punktu
KSL	Katechizm służby liturgicznej (wyd. 3), numer punktu
MR	Mszał Rzymski dla Diecezji Polskich, numer strony
OWMR	Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego, numer punktu
WEP	Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego Wprowadzenia do Mszału Rzymskiego, numer punktu
WLM	Wprowadzenie do Lekcjonarza Mszałnego (wyd. 2), numer punktu

APEL O WSPÓŁPRACĘ

Droga Siostrzo!

Drogi Bracie!

Niniejsze wydanie „Ceremoniału Centrum Ruchu Światło-Życie w Krościenku nad Dunajcem” stanowi uzupełnioną i poprawioną względem poprzednich – pierwszego z 2012 r. i drugiego z 2015 r. – wersję. Jest także wynikiem refleksji, pytań i uwag zgłaszanych do CDL.

Ukazuje dotychczasowe doświadczenia przeżywania liturgii i jej przygotowywania i nie stanowi zamkniętej całości. Uzupełnieniem i rozszerzeniem treści w nim zawartych są broszury dotyczące poszczególnych funkcji liturgicznych. Są one dostępne w zakrystii Kaplicy Chrystusa Sługi na Kopiej Górcie i w dolnym kościele parafialnym, jak również na stronie internetowej Centralnej Diakonii Liturgicznej: www.oaza.pl/cdl/ w zakładce „Materiały”.

Wszystkim odbiorcom wcześniejszych opracowań studyjnych dziękuję za uwagi i pytania zgłaszane w jakiegokolwiek formie. Dziękuję za pełnienie funkcji liturgicznych w Centrum, zwłaszcza jestem wdzięczny ceremoniarzom. Nie sposób tu podziękować wszystkim osobom, których refleksja pomogła w powstaniu tego ceremoniału – liczba ich jest bowiem zbyt wielka. Wymienię tylko niektórych z nich: ks. W. Ignasiak, ks. M. Krulak, ks. P. Kulbacki, ks. S. Szczepaniec, Ł. Bobowski, R. Gębała, M. Hajduk, M. Józefczyk, D. Koniecki, K. Krzywoń, P. Kulczewska, M. Łapiński, kl. B. Warwarko.

Jednocześnie proszę o dalszą współpracę – wszelka pomoc, uwagi i sugestie są mile widziane, zarówno w sprawie kwestii merytorycznych (treść), jak i technicznych (forma). Można nadsyłać też zdjęcia i filmy ilustrujące jakieś ciekawe rozwiązania czy problemy związane z celebracją liturgii w Centrum.

Wraz z modlitwą,

Wojciech Kosmowski

ul. Białogardzka 8/8, 85-808 Bydgoszcz

kosmowskiwojciech@gmail.com

tel. kom. 605 550 017

I. NAJWAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA OGÓLNE

I.1. OGÓLNE REGUŁY OKREŚLAJĄCE SPOSÓB WYPEŁNIANIA FUNKCJI LITURGICZNYCH

Ten ceremoniał nie pomieści wszystkich reguł określających sposób wypełniania poszczególnych funkcji liturgicznych. Nie da się bowiem przewidzieć wszystkich trudności, które mogą powstać podczas sprawowania liturgii. W związku z tym na początku podano zasady najważniejsze, najbardziej ogólne, do których można się odnosić w przypadku wątpliwości w zakresie jakichś szczegółowych rozwiązań podanych w następnym rozdziale.

I.1.1. PERSONALIZM

Znak osobowy jest jednym z najważniejszych znaków w liturgii. W Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego czytamy: „Každy z uczestników zgromadzenia eucharystycznego ma prawo i obowiązek wnieść wkład we wspólne uczestnictwo, w zależności od stopnia święceń i od spełnianej funkcji. Wszyscy (...) mają czynić tylko to wszystko, co do nich należy, aby w ten sposób w samym porządku akcji liturgicznej ukazywał się Kościół ze swą strukturą różnych święceń i posług” (OWMR 58). Podział funkcji nie jest zatem przypadkowy, ma się przezeń objawić Kościół w całym swoim bogactwie.

Konsekwencje tej zasady:

- a) **osobą najważniejszą jest główny celebrans** (zwłaszcza gdy jest nim biskup!). Należy zatem unikać takich czynności, które mogłyby go przesłaniać. Odpowiednio powinien się ustawić ministrant księgi. Główny celebrans nie ustępuje miejsca przewodniczenia po to, by np. koncelebrans miał lepszy dostęp do mikrofonu podczas odmawiania Modlitwy Eucharystycznej. Dodatkowy mikrofon podaje pomocnik ceremoniarza. Nikt nie przechodzi pomiędzy głównym celebransem a ołtarzem. Wprowadzenie i zakończenie modlitwy wiernych podaje główny celebrans, a nie inny kapłan.
- b) **osoby pełniące funkcję liturgiczną powinny pochodzić z tego zgromadzenia, które w danej liturgii uczestniczy**. Innymi słowy zespół służby liturgicznej nie powinien składać się z fachowców „obsługujących” liturgię, podczas gdy inni tylko się przyglądają. Jest to powołanie i służba, wyróżnienie (KL 26-29) do których są wezwani wszyscy wierzący (OWMR 62) na mocy chrztu św. (KL 14). O tym jak dobierać osoby przygotowujące liturgię traktuje m.in. fragment poświęcony posłudze ceremoniarza liturgicznego.
- c) **strój liturgiczny wskazuje na osobę pełniącą daną posługę (funkcję)**. Strojem służby liturgicznej w prezbiterium jest alba (należy pamiętać o jej przywiezieniu na rekolekcje!). Strój liturgiczny osób pełniących posługę poza prezbiterium niech nie będzie przypadkowy ale odświętny, odpowiadający godności spełnianych czynności (zob. WLM 54, CPL 78-79). Należy uwzględnić też charakter dnia liturgicznego (dzień powszedni lub niedziela czy święto). Strój osób wypełniających posługę ładu powinien być taki, by były one łatwo rozpoznawalne, by można się zwrócić do nich o pomoc w razie potrzeby (CPL 78).
- d) jeśli są obecni **diakoni, akolici, lektorzy ustanowieni przez biskupa, to powinni oni spełniać właściwą posługę liturgiczną** (gdyby było ich zbyt wielu, to powinna to uczynić przynajmniej część z nich).
- e) **nie należy mnożyć funkcji** poza oczywistą koniecznością: „Jeżeli jest więcej lektorów i istnieje potrzeba kilku czytań, wypada je rozdzielić między nich” (WLM 52, por. OWMR 96).

I.1.2. PROSTOTA

Obrzędy liturgiczne powinny odznaczać się szlachetną prostotą, należy unikać niepotrzebnych powtórzeń (KL 34). Wynika z tego wniosek, że wszystko co robimy w czasie liturgii powinno mieć swój głęboki sens i cel.

Konsekwencje:

- a) **mnożeniem znaków** jest np. przyklęknięcie i skłon głowy po dojściu do ołtarza jeśli w prezbiterium jest tabernakulum (poprzez przyklęknięcie oddajemy cześć zarówno przed Najśw. Sakramentem, jak i przed ołtarzem, zob. KSL 128.3).
- b) wielkim uproszczeniem akcji liturgicznej jest **konsekwentny podział** na część Słowa Bożego i część darów. Chodzi o to by np. ministranci ołtarza nie siedzieli po stronie ambony. Unika się dzięki temu niepotrzebnego przechodzenia, rozgardiaszu. Uwaga: postulat ten jest w Centrum możliwy do spełnienia z wyjątkiem Kaplicy Chrystusa Sługi – bowiem ambona i kredens są po tej samej stronie.

I.1.3. PORZĄDEK I DOKŁADNOŚĆ

Porządek i dokładność to istotne cechy celebracji liturgicznej (KL 29, OWMR 69).

Konsekwencje:

- a) porządek najłatwiej osiągnąć **podporządkowując się poleceniom ceremoniarza**, nawet wtedy, gdy wydają się błędne. Ceremoniarz odpowiada bowiem za przebieg akcji liturgicznej (OWMR 69, CLPB 34, KSL 109).
- b) o porządku i jedności świadczy w liturgii **jednakowa postawa ciała** przyjmowana przez uczestników (OWMR 20, 62). Służba liturgiczna w prezbiterium w przyjmowaniu postaw (stojącej, siedzącej) dostosowuje się do celebransa (KSL 108.3).
- c) krzesła (ławki) dla ministrantów należy umieścić w taki sposób, by mogli łatwo spełniać powierzone im czynności (OWMR 271).

I.1.4. STARANNE PRZYGOTOWANIE

OWMR 73 podkreśla konieczność dobrego przygotowania każdej akcji liturgicznej. Dlatego też:

- a) **wszyscy zainteresowani uczestniczą w przygotowaniu liturgii** (krąg liturgiczny, instrukcja dla służby liturgicznej). W przygotowaniu uczestniczy zespół animatorów liturgicznych (KSL 51-52).
- b) zapoznanie się z tym ceremoniałem na pewno ułatwi staranne przygotowanie (kolejnym źródłem informacji jest „Katechizm służby liturgicznej” i „Ceremoniał posług liturgicznych”),
- c) **próby służby liturgicznej** powinny odbywać się przed poszczególnymi celebracjami. Każdy z posługujących powinien poświęcić trochę czasu na przemyślenie, czy wie co zrobić krok po kroku. Jeżeli w życiu przygotowujemy się do ważniejszych spotkań, to tym bardziej powinniśmy przygotowywać się do najważniejszego spotkania: z Bogiem działającym w świętej liturgii.
- d) **każdy dba o własną funkcję**, tj. lektorzy pilnują, by na ambonie znalazł się lekcjonarz, ministrant księgi – by był Mszał i odpowiednia liczba tekstów Modlitw Eucharystycznych dla koncelebransów, osoby odpowiedzialne za procesję z darami – by były przygotowane na stoliku dary itd. Nadzór nad tym sprawują ceremoniarz (lub wyznaczony przez niego pomocnik) i zakrystianka (KSL 51,52). Procedura może wyglądać w następujący sposób:

- zakrystianka przygotowuje rzeczy potrzebne do sprawowania liturgii w zakrystii
 - w niezbędnej liczbie (np. komunikanty) albo bezpośrednio w prezbiterium (np. Mszał),
- na miejsce sprawowania liturgii zanoszą je (albo upewniają się, czy są przygotowane) osoby pełniące odpowiednie posługi (zob. KSL 112.1, 113.1, 114.1, 115.1),
- ceremoniarz sprawdza, czy wszystko jest przygotowane.

I.1.5. POBOŻNOŚĆ

O jej znaczeniu jest mowa w KL 29. Jest to ze strony ascetycznej zasada podstawowa.

Wnioski:

- a) posług liturgicznych nie można podejmować „w biegu”, w roztargnieniu, myśląc o innych sprawach – należy w związku z tym stworzyć odpowiednią, modlitewną atmosferę,
- b) przygotowanie do liturgii nie powinno dokonywać się do ostatniej chwili – najlepiej, jeśli 5 minut przed liturgią wszystko jest zaniezione, sprawdzone i cały zespół służby liturgicznej pod przewodnictwem głównego celebransa modli się w zakrystii,
- c) warto też otoczyć modlitwą przed liturgią wszystkie te osoby, które będą reprezentowały, wyrażały poprzez liturgiczną posługę nasze wspólnoty – ideałem byłoby przeżycie kręgu liturgicznego,
- d) liturgia jest źródłem i szczytem życia chrześcijańskiego – także więc źródłem i szczytem pobożności (KL 10-11). Zadania pełnione w życiu powinny w świadomości posługujących znaleźć dopełnienie i zostać uświęcone w liturgii.

I.2. POSTAWY LITURGICZNE

Warto sobie przypomnieć, że jednakowa postawa ciała jest znakiem wspólnoty i jedności (OWMR 20). W wielu parafiach i wspólnotach postawy mogą nieco różnić się od podanych w dalszej części tego ceremoniału – nie chodzi o to, by je zmieniać na siłę. W parafii bowiem, na mocy Kodeksu Prawa Kanonicznego, za kształt liturgii odpowiada ks. proboszcz (kan. 528 par. 2) i to z nim należy przedyskutować ewentualne dostosowanie postaw liturgicznych w parafii do odpowiadających odnowionej liturgii (jeśli dotychczas były z nimi sprzeczne).

Poniżej podano normy dotyczące postaw liturgicznych w Kościele Polskim według „Instrukcji Episkopatu Polski dla duchowieństwa w związku z wydaniem nowego mszału ołtarzowego”, nr 28 (w cudzysłowie), zob. też OWMR 232-234. W pogłębieniu znaczenia poszczególnych postaw i gestów mogą pomóc następujące lektury: R. Guardini, *Znaki święte*, Wrocław 1982, s. 36-38, T. Sinka, *Symbole liturgiczne*, Kraków 1991, s. 42-43.

I.2.1. POSTAWA STOJĄCA

Oznacza wolność dzieci Bożych, radość płynącą ze zmartwychwstania Chrystusa, gotowość do służby. Przyjmuje się ją:

- „a) od wejścia kapłana do kolekty włącznie;
- b) podczas śpiewu przed Ewangelią, w czasie Ewangelii, wyznania wiary i modlitwy powszechnej;
- c) od wezwania *Módlcie się, aby moją i waszą ofiarę...* aż do zakończenia śpiewu *Baranku Boży...*, z wyjątkiem modlitwy epikletycznej i słów przeistoczenia;
- d) w czasie modlitwy po Komunii i zakończenia Mszy św.”

I.2.2. POSTAWA SIEDZĄCA

Jest postawą słuchania – tego, co mówi Bóg. Można ją przyjmować (jeśli są miejsca):

- „a) w czasie czytań i psalmu responsoryjnego;
- b) w czasie homilii;
- c) w czasie przygotowania darów [po procesji z darami];
- d) w czasie rozdzielania Komunii św. i milczenia po Komunii św.”

I.2.3. POSTAWA KLĘCZĄCA

Jest wyrazem uwielbienia, uniżenia się przed Bogiem, adoracji. Klęczymy:

- „a) w czasie modlitwy epikletycznej i przeistoczenia;
- b) na słowa *Oto Baranek Boży...; Panie, nie jestem godzien...*;
- c) w czasie przyjmowania Komunii św. jeśli okoliczności na to pozwalają” [np. jeśli nie ma zbyt dużego tłoku – W.K.]

Należy zwrócić tu uwagę, że podczas rozdzielania Komunii św., wierni którzy aktualnie nie przyjmują Komunii mogą klęczeć, siedzieć, bądź stać. KSL 155 sugeruje dla służby liturgicznej postawę stojącą albo klęczącą. W Krościenku można przyjąć, że podczas rozdzielania Komunii św. wszyscy stoją, a po jej rozdzieleniu – siadają.

I.3. GESTY LITURGICZNE

I.3.1. PRYKŁĘKNIĘCIE

Jest znakiem czci, adoracji, uniżenia przed Bogiem. Przyklęka się na prawe (!) kolano (CLPB 69). Ten gest czyni się po wejściu do kościoła, gdy jest Najśw. Sakrament oraz wtedy, gdy wychodzi się ze świątyni albo przechodzi przed Najświętszym Sakramentem (OWMR 233, CLPB 71, Przepisy Wykonawcze Konferencji Episkopatu Polski do Instrukcji *Inaestimabile donum*, 1-11.XII.1980, nr III). W procesji wejścia gest ten wykonują kapłani i ministranci parami po dojściu do ołtarza, a nie w czasie procesji (por. CLPB 130, 195). Nie wykonują przyklęknienia ani głębokiego skłonu ci, którzy coś niosą w procesji; ministranci światła, diakon klękają po postawieniu na ołtarzu świec i Ewangeliarza (zob. CLPB 69-71). Przyklęknienie obowiązuje też przed krzyżem – od Adoracji Krzyża w czasie Liturgii Męki Pańskiej aż do rozpoczęcia Wigilii Paschalnej (CLPB 69).

I.3.2. SKŁON GŁOWY

Wykonuje się na znak czci wymawiając imiona Jezusa, Maryi i świętego, na którego cześć sprawuje się liturgię (OWMR 234a, CLPB 68a).

I.3.3. SKŁON CIAŁA

Wykonuje się jako znak czci wobec ołtarza jeśli nie ma tabernakulum z Najśw. Sakramentem (CLPB 68b) oraz wobec biskupa (CLPB 76). Turyferariusz i nawikulariusz skłaniają się też przed i po okadzeniu koncelebransów i wiernych (CLPB 91).

Pochylenie tułowia na znak czci wobec tajemnicy Wcielenia wykonuje się w czasie Credo (z wyjątkiem Uroczystości Narodzenia i Zwiastowania Pańskiego, kiedy się klęka) na słowa: *I za sprawą Ducha św. przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem* (OWMR 98, również: Instrukcja Episkopatu Polski dla Duchowieństwa w Związku z Wydaniem Nowego Mszału Ołtarzowego z 11.III.1987 nr 29).

Należy zwrócić tu uwagę na przepis, że jeśli Komunię św. przyjmuje się na stojąco, to wiernym „usilnie zaleca się, ażeby podchodząc procesjonalnie, wyrazili należny szacunek przed przyjęciem Sakramentu, w odpowiednim miejscu i czasie, by nie zakłócać podchodzenia i odchodzenia wiernych” (Instrukcja *Eucharisticum misterium* 34b). Znakiem najbardziej uniwersalnym i możliwym do uczynienia nawet w największym tłoku jest głęboki skłon. Jest to wniosek z tekstów liturgicznych.

I.3.4. UDERZENIE SIĘ W PIERSI

Jest to znak usposobienia pokutnego i żalu za grzechy, podczas wykonywania tego gestu wskazujemy na serce człowieka uważane za źródło i siedlisko grzechów.

Należy tu podkreślić, że mówiąc *Moja wina...* podczas aktu pokutnego wykonujemy ten gest jeden raz (by nie było niepotrzebnych powtórzeń). Nie wykonujemy tego gestu mówiąc *Baranku Boży...* oraz *Panie, nie jestem godzien...*, bo formuły te nie są wyznaniem win (*Enchiridion liturgicum*, 1424).

I.3.5. ZNAK POKOJU

Wyraża pokój, miłość i jedność zgromadzenia (a nie przebaczenia, bo o tym znaczeniu dokumenty nie wspominają! – OWMR 56b, 112). Przekazujemy go przez podanie ręki (traktujemy nasze zgromadzenia jako grupę specjalną – zob. Instrukcja dotycząca odprawiania Mszy świętych dla grup specjalnych, nr 2a) nie wypowiadając żadnej aklamacji (OWMR 56B, zob. też cyt. Instrukcja Episkopatu Polski dla Duchowieństwa w Związku z Wydaniem Nowego Mszału Ołtarzowego z 11.III.1987 nr 25). W parafiach znakiem takim – według cytowanej wyżej instrukcji – jest skłon głowy.

I.3.6. ZNAK KRZYŻA

- DUŻY – wykonujemy tylko na początku i końcu Mszy św. zaznaczając, że wszystko czynimy w imię Trójcy św. (OWMR 132, 169);
- MAŁY – na czole, ustach i sercu (by Ewangelia była w naszym umyśle, na naszych wargach i w naszym sercu) czynimy wraz z głównym celebransem przed Ewangelią, gdy ten wypowiada formułę *Słowa Ewangelii według świętego ...* (CLPB 74).

I.3.7. PROCESJA

Jest aktem czci Boga, wskazuje na pielgrzymi charakter Ludu Bożego. Podczas Eucharystii przeżywamy procesję na wejście, z Ewangelią, z darami i komunijną (procesja należy do gestów liturgicznych – OWMR 22). Tempo procesji nie może być zbyt szybkie, pamiętać o tym muszą prowadzący procesję.

I.4. POSTAWY I GESTY PODCZAS LITURGII GODZIN

(na podstawie OWLG 263-266)

I.4.1. POSTAWA STOJĄCA jest przyjmowana:

- a) podczas Wezwania i wersetów rozpoczynających każdą godzinę,
- b) podczas hymnu,
- c) podczas pieśni z Ewangelii,
- d) podczas prośb, Ojcze nasz i modlitwy końcowe.

I.4.2. POSTAWA SIEDZĄCA jest przyjmowana:

- a) podczas czytań,
- b) podczas homilii i psalmodii,
- c) podczas responsorium.

I.4.3. Należy uczynić ZNAK KRZYŻA:

- a) na wargach przy słowach *Panie, otwórz wargi moje,*
- b) na początku Godziny przy słowach *Boże, wejrzyj ku wspomózeniu memu,*
- c) rozpoczynając pieśń z Ewangelii: kantyk Zachariasza (jutrznia), kantyk Maryi (nieszpory), kantyk Symeona (kompleta),
- d) przyjmując błogosławieństwo.

I.5. SPIS SKRÓTÓW OSÓB PEŁNIĄCYCH POSŁUGI

Wykaz ten dotyczy uroczystej Mszy św., koncelebrowanej, której przewodniczy biskup i dlatego różni się od spisu zawartego w KSL 105 (w przypadku innych celebracji liczbę posługujących zmniejsza się). W poniższym spisie uwzględniono także skróty odnoszące się do posług spełnianych poza prezbiterium.

Posługi w prezbiterium:

- GC** – główny celebrans
- Kns** – koncelebrans
- Dk (E, A)** – diakon (niosący Ewangeliarz, asystujący GC)
- C** – ceremoniarz
- Cs** – ceremoniarz (strona słowa)
- Cd** – ceremoniarz (strona darów)
- + lub K** – ministrant krzyża (krucyferariusz)
- L** – lektor (dodatkowo: nr czytania)
- Ps** – psalterzysta
- MK** – ministrant księgi
- MM** – ministrant mitry
- MP** – ministrant pastorału
- MŚ** – ministranci światła
- OŁ** – ministranci ołtarza
- T, N** – ministranci kadzidła (turyferariusz niosący kadzielnicę i nawikulariusz niosący łódkę)

Posługi poza prezbiterium:

Kom	– komentator
MW	– wygłaszający wezwania modlitwy wiernych
Sch	– schola
Da	– służba darów
Ła	– służba ładu

W dalszej części podano sposoby podziału posług w:

↪ **zmniejszonym zespole** (wg KSL 106):

ceremoniarz + krucyferariusz + ministrant księgi
lektor
psalterzysta
ministranci światła (2)
ministrant ołtarza
turyferariusz + nawikulariusz

↪ **zespole minimalnym** (wg KSL 107):

lektor
psalterzysta
ministrant I (światło, ołtarz, księga)
ministrant II (światło, ołtarz)

I.6. ŚWIĘTE MIEJSCE

Zajmowanie miejsc w prezbiterium i jego pobliżu

„Siedzenia dla ministrantów należy umieścić w najdogodniejszym miejscu w prezbiterium, by mogli łatwo spełniać powierzone im czynności” (OWMR 271).

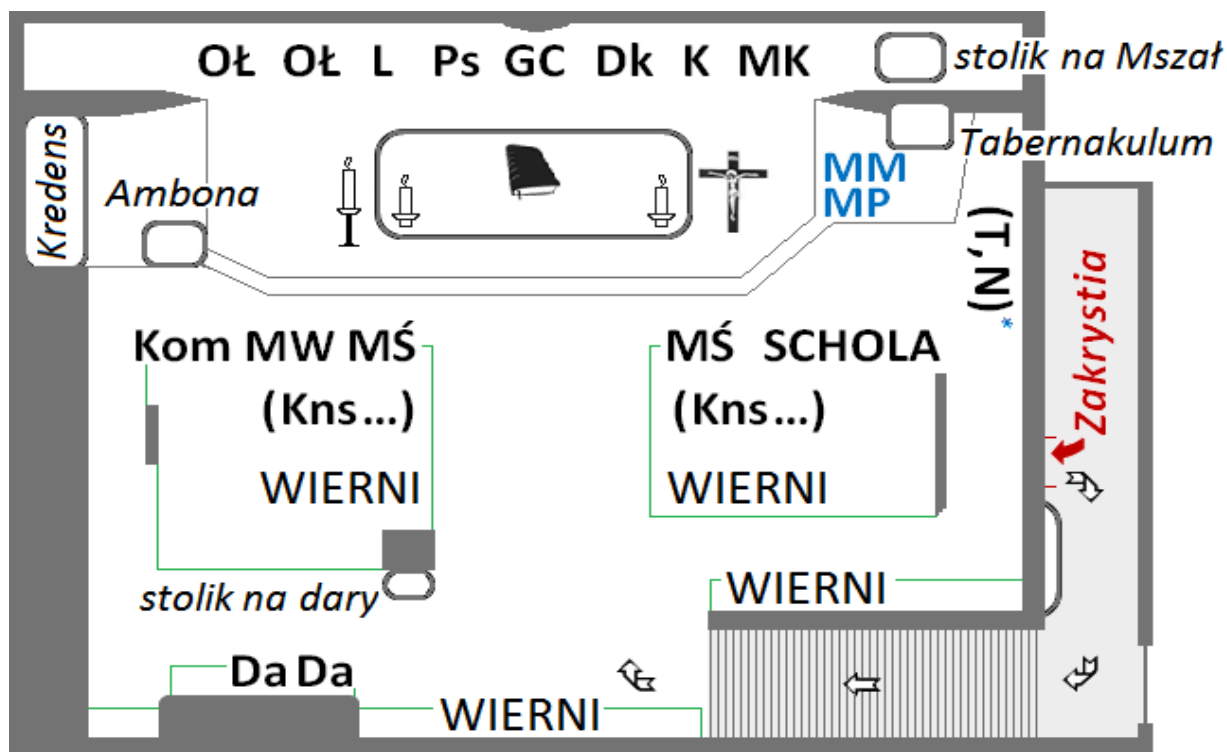
Miejsca zajmowane przez wiernych i posługujących powinny wyrażać hierarchiczną strukturę i różnorodność funkcji, a przy tym przyczyniać się do wytworzenia wewnętrznej i organicznej jedności ludu świętego (OWMR 257).

Chór należy umieścić w takim miejscu, by podkreślić, że stanowi część zgromadzenia i wypełnia szczególną funkcję. Miejsce to umożliwić powinno każdemu członkowi chóru sakramentalne uczestnictwo we Mszy św. (OWMR 274).

Należy tu zwrócić uwagę, że jeśli są obecni akolici, to przynajmniej niektórzy z nich powinni posługiwać podczas liturgii (ma tu zastosowanie zasada z OWMR 58: „aby w ten sposób w samym porządku akcji liturgicznej ukazywał się Kościół ze swą strukturą różnych święceń i posług”, por. KSL 50). Zajmują oni wówczas miejsca, na których zwykle siedzą ministranci ołtarza.

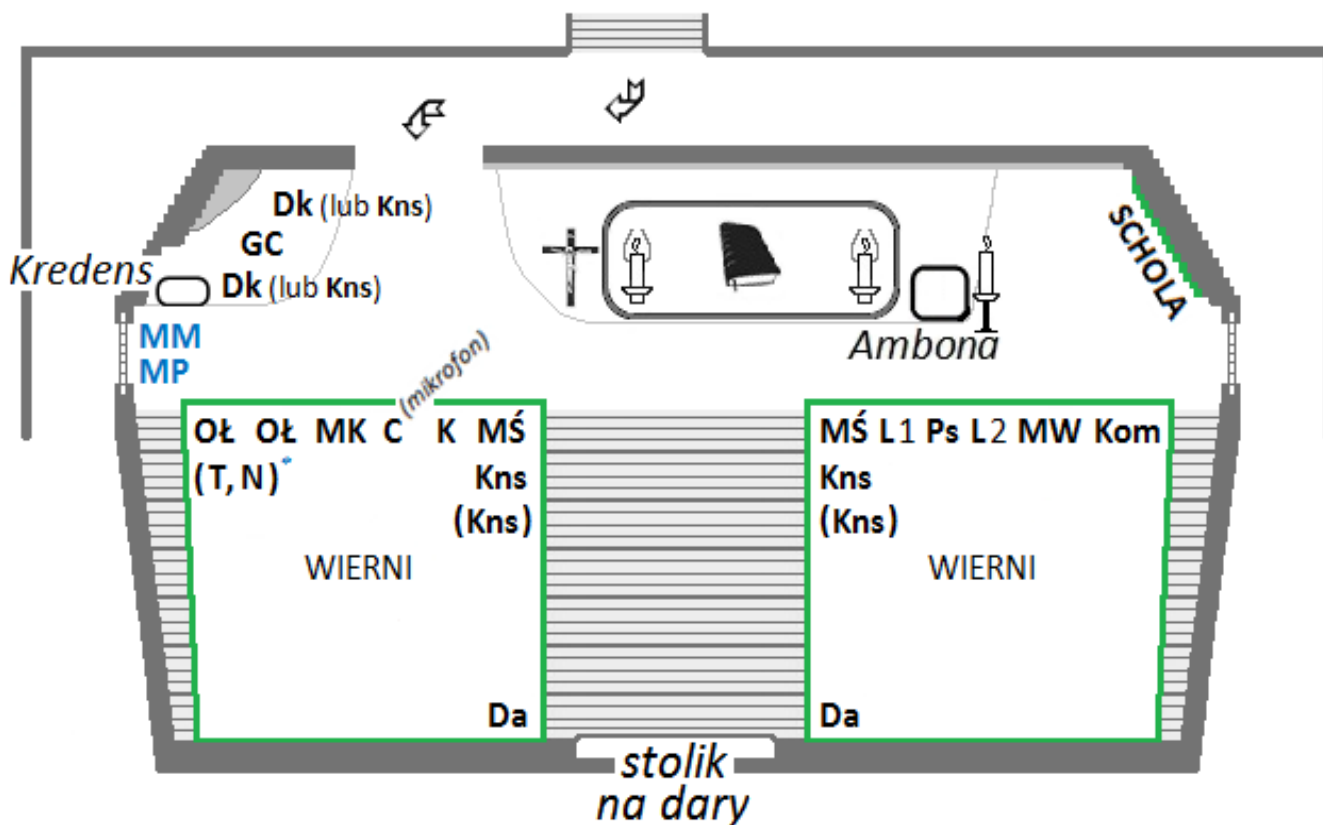
Na kolejnych stronach zamieszczono schematy miejsc celebracji w Centrum. Uwaga ogólna: nie oddają one wiernie proporcji (np. kształt Namiotu Światła). Nadto należy mieć na uwadze, że miejsce celebracji zawsze trzeba sprawdzić – w kolejnych latach mogą się pojawiać zmiany architektoniczne, które będą wymagały zastosowania innych rozwiązań.

I.6.1. Kaplica Chrystusa Sługi

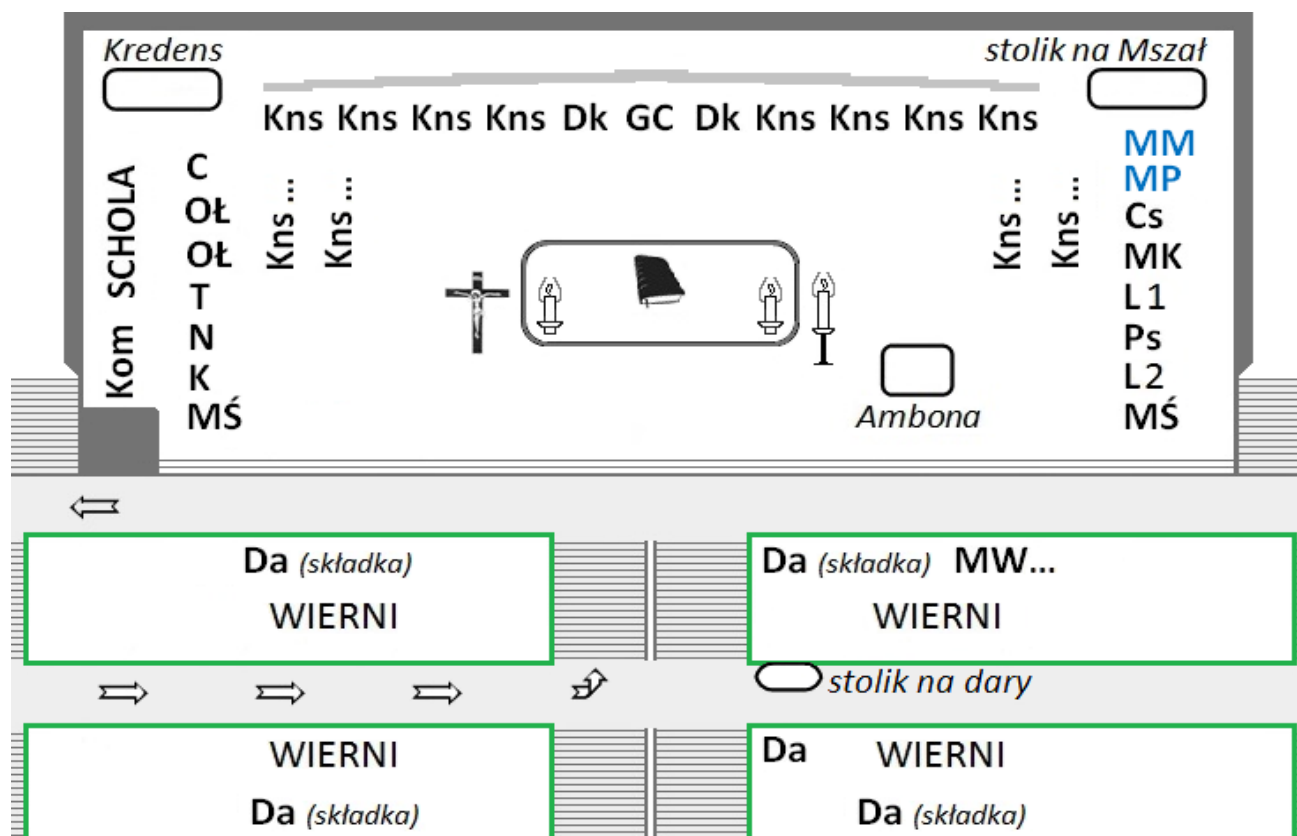

* po zakończeniu spełniania funkcji

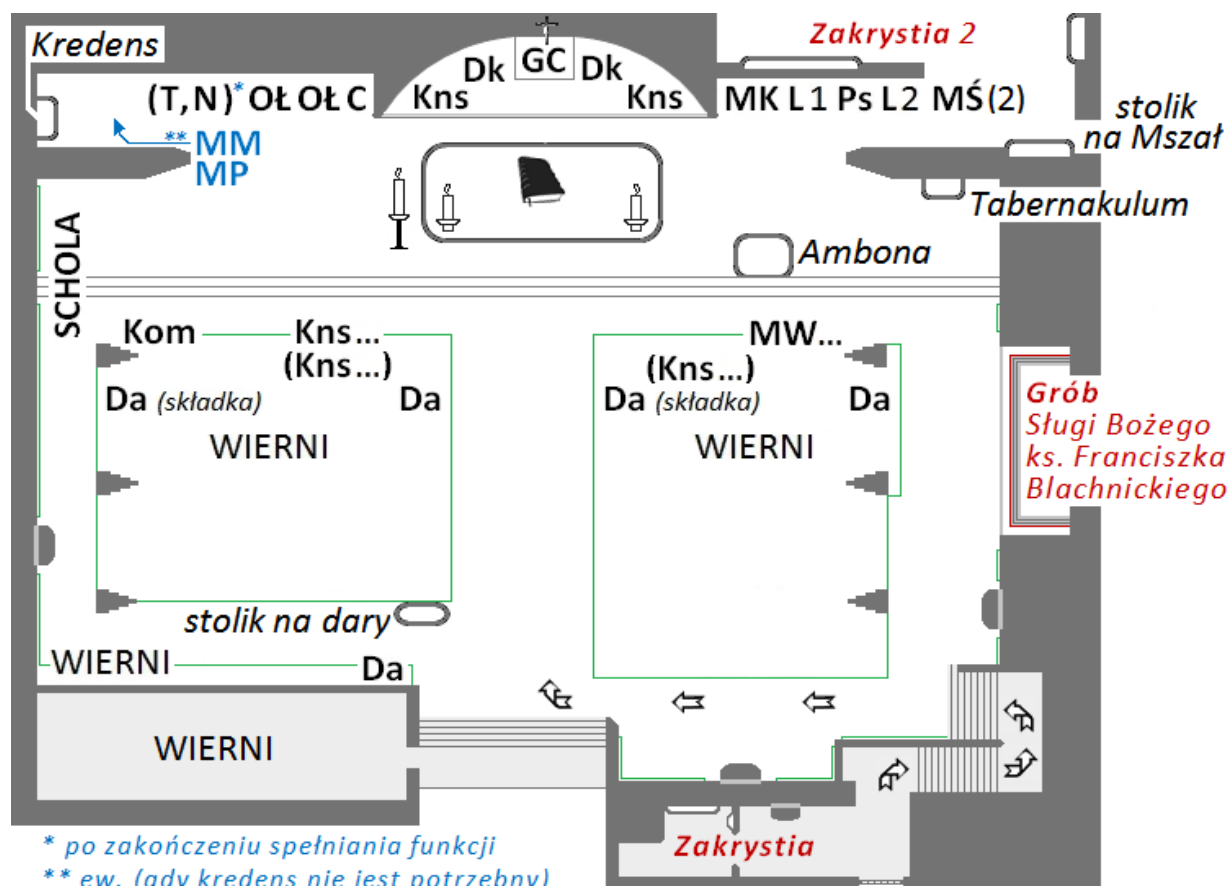
I.6.2. Namiot Światła:

I.6.3. Wieczernik św. Jana Pawła II

I.6.4. Kościół parafialny – tzw. „dolny”

I.7. RZECZY POTRZEBNE DO SPRAWOWANIA LITURGII

Należy je przygotować w porozumieniu z osobą odpowiedzialną za zakrystię (por. OWMR 79-81, CLPB 125).

I.7.1. JUTRZNIA I NIESZPORY, NABOŻEŃSTWA

- 1) dla GC alba i stuła, dla posługujących 7 alb (albo 5 – zależnie od tego czy będzie kadzidło),
- 2) krzyż procesyjny,
- 3) obrus na ołtarz,
- 4) dwa świeczniki ze świecami dla MŚ,
- 5) trybularz i łódka (jeśli kadzidło ma być używane),
- 6) nagłośnienie (dwa stojaki: przy miejscu przewodniczenia i ambonie),
- 7) odpowiednia liczba miejsc (krzesel) – wg planu miejsca celebracji.

I.7.2. MSZA ŚW.

- 1) ornaty dla GC i dwóch Kns w kolorze dnia,
- 2) odpowiednia liczba alb i stuł dla kapłanów [powinny być jednak przywiezione przez każdego z kapłanów],
- 3) kielich z welonem, palką, puryfikaterzem, korporalem,
- 4) tacka i ręczniczek do lavabo,
- 5) stolik z darami, a na nim: ampułki, patena z chlebem, w razie potrzeby puszki z komunikantami w odpowiedniej ilości oraz ewentualne inne dary (jeżeli główny celebrans wyraża na to zgodę) – poszczególne diecezje i diakonie powinny je uprzednio zgłosić ceremoniarzowi,
- 6) lekcjonarz i Ewangeliarz,
- 7) Mszał na ambonie i na pulpicie (na ołtarz), kanony do koncelebry w odpowiedniej liczbie [tytu ilu jest koncelebransów wyjąwszy jednego – tego, który stoi po stronie Mszału] ułożone po obu stronach prezbiterium np. na kredensie i na stoliku na Mszał,
- 8) krzyż procesyjny,
- 9) dwa świeczniki ze świecami dla MŚ (do Wieczernika: z kloszami, by świece nie gasły),
- 10) odpowiednie miejsca dla kapłanów i posługujących (wg planu miejsca celebracji),
- 11) nagłośnienie:
 - Kaplica Chrystusa Sługi – ew. mikrofon przy ambonie do nagrywania homilii (kazania),
 - Wieczernik – 4 albo 5 mikrofonów: ambona, ołtarz, do miejsca przewodniczenia i dla koncelebransów w czasie modlitwy eucharystycznej, dla scholi oraz przy ambonie od strony ludu dla komentatorek (ewentualnie schola i komentatorki mogą korzystać z tego samego mikrofonu),
 - Namiot Światła – 3 mikrofony: przy ambonie, przy ołtarzu (a zarazem przy miejscu przewodniczenia) oraz dla scholi, komentatorek, a także bezprzewodowy do miejsca przewodniczenia i dla koncelebransów (jw.).

Jeśli jest biskup: krzyż, paliusz (dla arcybiskupa metropolity), mitra, pierścień, pastorał, piuska – insygnia te są przywożone przez biskupa. Zadaniem ceremoniarza jest upewnienie się czy i w jakich momentach będzie używana mitra i pastorał. Dla posługujących należy wówczas przygotować:

- 12) welony naramienne dla ministrantów mitry i pastorału oraz
- 13) tackę na piuskę.

II. SPOSÓB WYPEŁNIANIA POSZCZEGÓLNYCH FUNKCJI LITURGICZNYCH

Porządek ich omawiania podano tu wg CLPB 23-36 i OWMR 98-107.

II.1. POSŁUGI I FUNKCJE W PREZBITERIUM

II.1.1. DIAKON (Dk)

Ogólnie rzecz biorąc: asystuje kapłanowi i idzie obok niego, przy ołtarzu posługuje przy kielichu i księdze, w razie braku innych posługujących może spełniać ich funkcje.

Diakoni pełnią swoją posługę parami – jeden pełni posługi związane ze słowem, drugi posługę darów (CLPB 25). Podczas okadzenia obaj idą z GC:

- posługa słowa: diakon niesie w procesji Ewangeliarz. Po położeniu go na ołtarzu klęka, całuje ołtarz wraz z GC i udaje się na miejsce. Porządek procesji na Ewangelię opisano w części poświęconej MŚ. Podczas Liturgii Eucharystycznej asystuje przy Mszałe. Wypowiada formuły zarezerwowane diakonowi: *Przekażcie sobie znak pokoju i Idźcie w pokoju Chrystusa*;
- posługa darów: diakon idzie w procesji wejścia przy GC. Wraz z nim przyklęka, całuje ołtarz, po okadzeniu idzie na miejsce. Jego zadaniem jest także podawanie mitry i pastorału, pomoc w odbieraniu i przygotowaniu darów, okadzenie GC, Kns i ludu, okadzanie podczas Podniesienia oraz puryfikacja.

II.1.2. AKOLITA

Może on spełniać wiele różnych czynności, które mogą wypaść w tym samym czasie. Jeśli jest tylko jeden, to spełnia tylko te ważniejsze, pozostałe zleca się innym posługującym (OWMR 142):

- może pomagać kapłanowi lub diakonowi podając księgę, a także pomagać w innych czynnościach (OWMR 144);
- jeżeli nie ma diakona po zakończeniu MP rozkłada na ołtarzu korporał, puryfikaterz, kielich i Mszał (OWMR 145);
- w miarę potrzeby pomaga w przyjmowaniu darów ludu i przynosi na ołtarz chleb i wino i podaje kapłanowi (OWMR 145);
- jeżeli używa się kadzidła – podaje kadzielnicę kapłanowi i asystuje mu przy okadzaniu darów i ołtarza (OWMR 145);
- jako nadzwyczajny szafarz Komunii św. może pomagać kapłanowi w udzielaniu Komunii św. (OWMR 146);
- podczas Eucharystii „podaje lub trzyma kielich” (OWMR 146), ponieważ jego zadaniem jest posługiwanie biskupowi, kapłanowi i diakonowi w tym wszystkim, co odnosi się do Eucharystii;
- po Komunii św. akolita może pomagać kapłanowi lub diakonowi w puryfikowaniu i porządkowaniu naczyń liturgicznych (OWMR 147);
- jeśli nie ma diakona przenosi naczynia eucharystyczne na kredens i tam je puryfikuje i porządkuje (OWMR 174, CLPB 27-30).

Gdy nie ma akolity jego zadania (z wyjątkiem rozdawania Komunii św. i puryfikacji naczyń liturgicznych) przejmują ministranci.

II.1.3. LEKTOR (L)

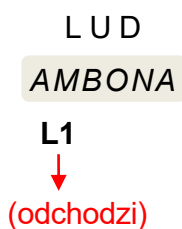
Zadania lektora (zob. CLPB 30-32):

- odczytuje on lekcje poprzedzające Ewangelię (OWMR 150);
- gdy nie ma psalterzysty może wykonać psalm (OWMR 150);
- gdy nie ma diakona może wygłosić intencje modlitwy powszechnej (OWMR 151);
- gdy nie ma śpiewu na wejście i Komunię, a wierni nie recytują antyfon – może wygłosić je lektor (OWMR 152).

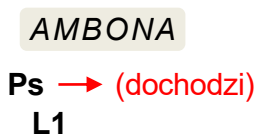
Sposób wypełniania posługi:

- w procesji wejścia idzie po prawej stronie w parze z ministrantem ołtarza (w kaplicy Chrystusa Sługi: po lewej stronie z racji odmiennego umiejscowienia ambony) albo przed kapłanami (pierwszy lektor niosący Ewangeliarz – gdy nie ma diakona),
- kładzie Ewangeliarz na środku ołtarza, przodem do wiernych (nie „do góry nogami”),
- po położeniu Ewangeliarza idzie na swoje miejsce,
- po końcowym *Amen* kolekty siada razem ze wszystkimi. Podchodzi do ambony po komentarzu przed liturgią słowa czyniąc głęboki skłon do biskupa (CLPB 68b), jeżeli nie ma biskupa skłania się do ołtarza. Odchodząc od ambony i mijając się z psalterzystą wykonują wspólnie skłon w ten sposób, że odchodzący ustawia się tak, by być dalej, a przychodzący, by być bliżej ambony, razem skłaniają się do biskupa (ołtarza) i dopiero wtedy jeden odchodzi na miejsce, a drugi podchodzi do ambony:

1) KONIEC CZYTANIA:

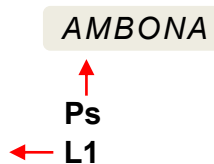
2) DOCHODZI PSAŁTERZYSTA:

3) WSPÓLNY SKŁON:

4) OSTATNIA FAZA:

- jeżeli nie ma biskupa, to wykonuje skłon głowy przed i po wykonaniu czynności liturgicznej,
- lektor (jak zresztą i wszyscy wypełniający jakąkolwiek posługę słowa) powinien wcześniej zapoznać się z tekstem – najlepiej, by uczynił go przedmiotem Namiotu Spotkania.

Uwaga! Nie wolno wносить lekcjonarza w procesji wejścia, jeśli mają z niego być czytane lekcje poprzedzające Ewangelię – wnosi się tylko Ewangeliarz albo księgę wykorzystywaną w tym charakterze (Pismo św.). Jeśli nie ma diakona – czyni to 1 lektor. Jeśli ma być procesja na Ewangelię, a lektor nie wnosi Ewangeliarza, to można tę księgę położyć na ołtarzu przed Mszą św. (OWMR 79).

II.1.4. PSAŁTERZYSTA, KANTOR (Ps)

Funkcja ta należy do funkcji spełnianych w prezbiterium. Do ambony nie dochodzi więc na czas psalmu ktoś z zespołu, ze scholi, ale psalterzysta uczestniczy wraz ze wszystkimi w procesji wejścia (por. OWMR 67).

- podchodzi do ambony po skończeniu czytania przez lektora, mijając się robią wspólnie skłon (sposób wykonania: patrz akapit poświęcony lektorowi).
- przygotowuje psalm, ewentualnie wezwania modlitwy powszechnej; podczas liturgii godzin: Invitatorium (jutrznia), psalmodię, prośby.

Śpiew przed Ewangelią na Mszy św. oraz pozostałe funkcje związane ze śpiewem podczas liturgii godzin wykonuje schola (zespół).

II.1.5. NADZWYCZAJNI SZAFARZE KOMUNII ŚW.

Ich posługa została wprowadzona do liturgii w Kościele w Polsce na mocy uchwały Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski z 2.05.1990 r. Ich zadaniem jest pomoc w rozdzielaniu Komunii św. podczas Eucharystii gdy jest za mało kapłanów albo rozdzielanie jej chorym (nr 9). Swoją funkcję wykonują w swojej diecezji, a poza nią – tylko za zgodą biskupa tamtej diecezji (nr 9). Możliwa jest zatem sytuacja, że będą oni posługiwali w Krościenku.

Przed Mszą św. przygotowują oni naczynia z hostiami do konsekracji i ustawiają je na kredensie. Uczestniczą w liturgii ubrani w alby zajmując miejsca w prezbiterium. Inne funkcje liturgiczne mogą spełniać wyjątkowo – gdy nie ma innych posługujących (Instrukcja w sprawie formacji i sposobu wykonywania posługi nadzwyczajnych szafarzy Komunii św. z 22.06.1991, nr II).

II.1.6. MINISTRANT KSIĘGI (MK)

- Przed Mszą św. zaznacza w Mszale:
 - obrzędy wstępne, str. 2*
 - formularz: nazwa, str. ...
 - przygotowanie darów, str. 15*
 - prefacja (czytana albo śpiewana) nr ..., str. ...
 - Modlitwa Eucharystyczna nr ..., str. ...
 - doksologia śpiewana (jeśli tego sobie życzy GC), str. 367*
 - uroczyste błogosławieństwo (modlitwa nad ludem), nazwa, str. ...
- Mszał podaje w ten sposób, by nie zasłaniać GC, podchodząc od zewnętrznej strony. Do jego zadań należy też ustawienie Mszału na ołtarzu podczas przygotowania darów (po komentarzu do Liturgii Ofiary, OWMR 100). Podaje Mszał na kolektę i modlitwę po Komunii dopiero po wezwaniu *Módlmy się*.

- podaje kanony do koncelebry podczas *Święty, święty*; odbiera po *Amen* kończącym doksologię (*Przez Chrystusa...*) – wraz z nim podają po stronie słowa: Cs, po stronie darów Cd i +; nie podają każdemu kapłanowi osobno ale po kilka na rząd, po każdej stronie zaczynają podawanie od początku i od środka krzesel, w których siedzą kapłani (zasada prostoty),
- podczas puryfikacji zabiera Mszal z ołtarza, podaje na modlitwę po Komunii; jeśli będzie uroczyste błogosławieństwo, to Mszal podaje również na błogosławieństwo.

II.1.7. MINISTRANT KRZYŻA (+ lub K)

- Miejsce w procesji: za T, N pomiędzy MŚ (jeśli jest wąskie przejście to + idzie za MŚ),
- po dojściu do ołtarza: po postawieniu krzyża na miejsce czyni głęboki ukłon po czym udaje się na swoje miejsce,
- po rozesłaniu *Idźcie w pokoju Chrystusa* i odpowiedzi wiernych *Bogu niech będą dzięki* bierze krzyż i formuje procesję.

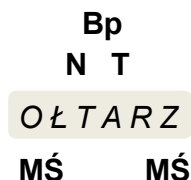
Krzyż procesyjny, jeśli jest jednocześnie krzyżem ołtarzowym, powinien mieć wizerunek Chrystusa ukrzyżowanego.

II.1.8. MINISTRANCI ŚWIATŁA (MŚ)

- W procesji wejścia idą po bokach + (jeśli przejście jest wąskie, to idą przed +),
- po dojściu do ołtarza kładą na nim świece, następnie przyklękają (czynią głęboki skłon) i idą na swoje miejsca,
- procesja na Ewangelię – ogólny schemat:
 - podczas śpiewu przed Ewangelią MŚ wraz z diakonem podchodzą do ołtarza,
 - wraz z diakonem przyklękają (jeśli jest Najświętszy Sakrament w tabernakulum) po czym biorą świece wtedy, gdy on to czyni,
 - idą do ambony i ustawiają się twarzami do siebie, jak na poniższym schemacie,
 - po proklamacji Ewangelii stawiają świece pod amboną – jeśli wielkość świec i ustawienie prezbiterium na to pozwala, w przeciwnym razie zanoszą świece na ołtarz.

OMÓWIENIE SZCZEGÓŁOWE – na przykładzie Wieczernika:

1) NASYPANIE KADZIDŁA

2) DIAKON SCHODZI, BY OTRZYMAC BŁOGOSŁAWIEŃSTWO PO CZYM BIERZE EWANGELIARZ Z OŁTARZA; T i N po nasypaniu kadzidła idą do ambony:

3)

T N
MŚ Dk MŚ ↓
A M B O N A

4) USTAWIENIE PODCZAS PROKLAMACJI EWANGELII (T, N ustawiają się twarzami do proklamującego Ewangelię):

T Dk N
A M B O N A
MŚ MŚ

5) PO EWANGELII

a)

← T Dk N
A M B O N A
← MŚ MŚ

b) SKŁON PRZED OŁTARZEM

O Ł T A R Z
T MŚ Dk MŚ N

c) N i T udają się do zakrystii a Dk i MŚ na swoje miejsca.

6) LITURGIA EUCHARYSTYCZNA:

- a) podchodzą na środek przed ołtarzem po zakończeniu procesji z darami
- b) czynią skłon i udają się po świece
- c) kładą świece na ołtarzu, czynią skłon i udają się na swoje miejsca

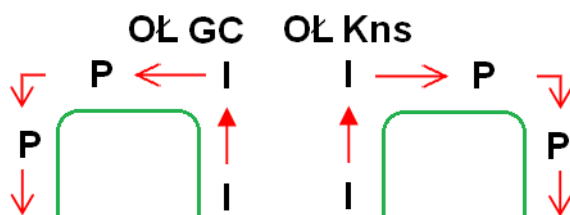
7) PO BŁOGOSŁAWIENSTWIE biorą świece z ołtarza i formują procesję wyjścia ustawiając się na jej początku (wraz z ministrantem krzyża) i odwracają się twarzami do ołtarza. Podczas pokłonu lub przyklęknienia nie wykonują tych gestów (powinni to zrobić przed wzięciem świec z ołtarza).

II.1.9. MINISTRANCI OŁTARZA (OŁ)

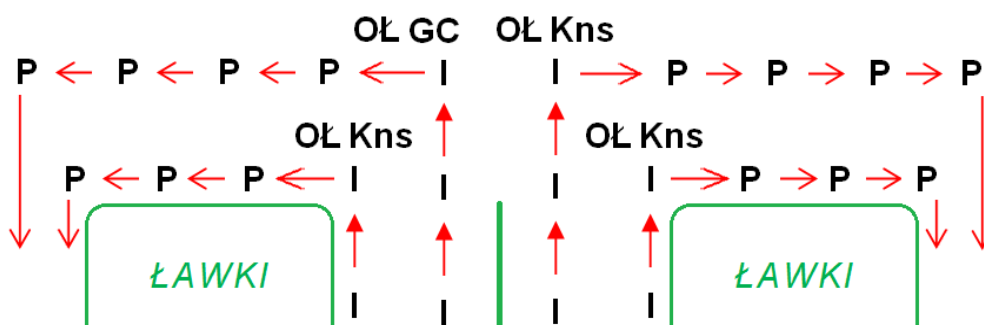
- Przed Mszą św. przygotowują w porozumieniu z zakrystianem (zakrystianką):
 - kielich z puryfikaterzem, pałąką, pateną z hostią (w przypadku koncelebry potrzeba 2x mniej hostii niż kapłanów + 1 jeśli jest nieparzysta liczba kapłanów), welonem w kolorze dnia albo białym (OWMR 80c),
 - ampułki z winem i wodą, tackę do lavabo i ręczniczek,
 - puszkę z komunikantami (w razie potrzeby),
 - pomagają pełniącym posługę darów ustawić stolik z darami.

- Po modlitwie wiernych i komentarzu przed procesją z darami (nigdy w trakcie!) przynoszą na ołtarz:
 - kielich przykryty palką (welon zdejmują już na kredensie),
 - puszki,
 - korporał rozkłada akolita albo diakon – jedynie w przypadku ich braku ministrant ołtarza.
- Pomagają kapłanowi odebrać dary (wraz z diakonem) stojąc po jego prawej stronie – jest to strona darów, chodzi o to, by niepotrzebnie nie przechodzić na drugą stronę prezbiterium,
- jeden z nich podchodzi do kapłana z ampułkami z winem i wodą w trakcie modlitwy kapłana: *Błogosławiony jesteś, Panie, Boże wszechświata...* Ampułki trzyma zwrócone uszkiem do celebransa, bliżej ołtarza trzyma ampułkę z winem. Po odebraniu ampułki z wodą od kapłana czyni skłon głowy i odchodzi.
- podchodzą z wodą, tacką (1 ministrant) i ręczniczką (2 ministrant) po okadzeniu ołtarza (jeśli jest przewidziane) albo w trakcie modlitwy *Przyjmij nas, Panie...*
- ustawienie w czasie komunikowania – zasadniczo po prawej stronie szafarza Komunii św.:

I - wierni przed przyjęciem Komunii św. po jej przyjęciu odchodzą na boki (P)

W Wieczerniku:

- trzymając pateny stoją po prawej stronie komunikującego, pateny trzymają równo, nie dotykając ubrania wiernych przystępujących do Komunii św.,
- po oczyszczeniu paten kładą je na kredensie,
- jeden z ministrantów podchodzi do puryfikującego z wodą i winem, nalewa jedno lub drugie w zależności od tego, na co kapłan (diakon, akolita) wskaże. Znakiem, że jest już dość jest zazwyczaj lekkie uniesienie kielicha przez puryfikującego. Ministrant odchodząc czyni skłon głowy, czeka aż skończy się puryfikacja i – jeśli nie zrobi tego kapłan – ubiera kielich. Zawsze musi zanieść kielich i oczyszczone puszkę na kredens. Na kredensie nakrywa kielich welonem.

II.1.10. MINISTRANCI MITRY I PASTORAŁU (MM, MP)

Przygotowanie dalsze – znaczenie mitry i pastorału:

Mitra – początkowo stanowiła nakrycie głowy papieży. Pierwsze wzmianki o jej użyciu (jednakże nie w liturgii) pochodzą z X wieku, a upowszechnienie jej stosowania nastąpiło w wieku XI i XII. Gdy stała się strojem liturgicznym posiadała różne formy i zdobienia (np. w okresie baroku stosowano trzy rodzaje mitr w zależności od ozdób i były one używane w różnych momentach liturgii). Ceremoniał biskupi z 1984 r. przewiduje używanie jednej mitry. Mitra symbolizuje hełm zbawienia, a jej rozdwojony kształt stanowi symbol Starego i Nowego Testamentu.

Pastorał – jest znakiem siły używanym od bardzo dawna, nawiązuje do laski pasterskiej, berła, odznaki mocy proroków. Najwcześniej stosowali pastorał opaci. Ich pastorał nawiązywał w symbolice do laski Eliasza i przypominał krzyż. Następnie stał się odznaką władzy biskupiej. Przekazywanie tej władzy dokonywało się przez wręczenie pastorału, początkowo poza liturgią. Od XI wieku zaczęto go używać w liturgii. Nosił go jednak początkowo nie sam biskup, ale inny duchowny. Jego symbolika jest bogata. Upatruje się w nim symbol wiary, którą biskup interpretuje, znak komunikowania dóbr niebieskich, znak odradzającej łaski. Nawet poszczególne części pastorału mają swoją symbolikę: zakrzywienie u góry oznacza troskę pasterską biskupa, który ma odciągać wiernych od zła, jak pasterz owce; środkowa część pastorału oznacza podporę i symbolizuje służbę ludowi Bożemu oraz umacnianie wiary; dolna część pastorału ostro zakończona oznacza troskę pasterską w zachęcaniu, napominaniu, a – w razie konieczności – nawet w karceniu. Natomiast Papież od XII wieku używa pastorału prostego, zakończonego krzyżem.

Przygotowanie bliższe: wraz z innymi posługującymi powinni wziąć udział w kręgu liturgicznym i w próbie służby liturgicznej.

- ministranci mitry i pastorału nigdy nie podają insygniów bezpośrednio biskupowi tylko jego kapelanowi, diakonowi albo ceremoniarzowi (komu z nich konkretnie – należy ustalić podczas próby służby liturgicznej),
- posługują do mitry i pastorału tylko biskupa, który jest głównym celebransem (należy o tym pamiętać jeśli koncelebruje kilku biskupów),
- zasadniczo stoją w wyznaczonym miejscu podczas całej liturgii, w razie potrzeby tylko dochodzą do diakona (kapelana, ceremoniarza) by przekazać (odebrać) mitrę i pastorał,
- do Komunii św. przystępują w ten sposób, że jeden z nich przez chwilę trzyma M i P, a drugi przystępuje do Komunii albo C prosi o podejście do nich jednego z komunikujących kapłanów.

Przygotowanie bezpośrednie: ministranci mitry i pastorału powinni przyjść na liturgię przynajmniej 30 minut wcześniej (jak zresztą i inni posługujący). Ich przygotowanie powinno polegać na:

- ubraniu strojów liturgicznych (alba lub komża) oraz specjalnych welonów, które używane są do trzymania insygniów biskupich,
- upewnieniu się czy od czasu próby nie zaszły jakiejś zmiany np. co do momentów, w których mitra i pastorał mają być używane (ksiądz biskup zawsze może nieco zmodyfikować podane niżej zasady) oraz co do miejsca, w którym stoją podczas liturgii,
- ustawieniu się w zakrystii w takim miejscu, by w odpowiednim momencie podać mitrę i pastorał przed rozpoczęciem liturgii.

Porządek posługiwania podczas liturgii (według „Ceremoniału liturgicznej posługi biskupów”):

1. W zakrystii bp otrzymuje mitrę (abp przedtem jeszcze otrzymuje paliusz) – CLPB 126.
2. Po nasypaniu kadzidła i uczynieniu znaku krzyża bp otrzymuje pastorał – CLPB 127.
3. W procesji wejścia MM i MP idą za biskupem.
4. Po dojściu do ołtarza, a przed oddaniem czci ołtarzowi (oraz przed ucałowaniem ołtarza) bp oddaje pastorał i mitrę – CLPB 131.
5. Po przyjęciu postawy siedzącej po kolekcie bp może otrzymuje mitrę – CLPB 136.
6. Podczas *Alleluja* albo innego śpiewu przed Ewangelią, po zasypaniu kadzidła, a przed pobłogosławieniem diakona (jeśli ten czyta Ewangelię) bp wstaje i oddaje mitrę – CLPB 140.
7. Po uczynieniu potrójnego znaku krzyża przed Ewangelią bp otrzymuje pastorał – CLPB 141.
8. Homilię bp głosi mając mitrę i pastorał – CLPB 142.
9. Po zakończeniu homilii, jeśli nie następuje inny obrzęd opisany w Pontyfikale albo Rytuale Rzymskim, bp oddaje mitrę i pastorał – CLPB 143.
10. Po zakończeniu modlitwy wiernych bp siada zakładając mitrę, jeśli odbiera dary w innym miejscu niż katedra, to udaje się tam także w mitrze – CLPB 145.
11. Po dojściu do ołtarza bp zdejmuje mitrę – CLPB 146.
12. Po modlitwie nad darami diakon (kapelan, ceremoniarz) bierze pioskę i oddaje ją ministrantowi – CLPB 153.
13. Po Komunii, gdy bp wróci do miejsca przewodniczenia otrzymuje pioskę – CLPB 166.
14. Po modlitwie po Komunii (i po ew. ogłoszeniach) bp otrzymuje mitrę i pozdrawia lud słowami *Pan z wami*, po odpowiedzi ludu diakon może zwrócić się do wiernych słowami *Pochylcie głowy na błogosławieństwo*. Po odpowiedzi ludu *Amen*, a przed słowami *Niech was błogosławi Bóg Wszechmogący...* bp otrzymuje pastorał – CLPB 169.
15. W zakrystii po oddaniu czci krzyżowi i po pozdrowieniu bpa należy odebrać mitrę i pastorał – CLPB 170.

*Poniżej podano dodatkowe uwagi wg artykułu ks. bpa Stefana Cichego
<http://www.kkbids.episkopat.pl/anamnesis/30/7.htm>*

Procesja wejścia i obrzędy wstępne

Biskup ubrany w szaty liturgiczne udaje się do ołtarza wraz z usługującymi. Na głowie ma mitrę, a w ręku pastorał. Po przybyciu do prezbiterium wszyscy kolejno oddają cześć ołtarzowi przez skłon głowy, a gdy w pobliżu ołtarza jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem – przez przyklęknienie. Ministranci czynią to parami, a biskup najpierw oddaje pastorał i mitrę, następnie wraz z diakonami czyni głęboki ukłon (lub przyklęka), zbliża się do ołtarza i całuje go razem z nimi. Okadzenie ołtarza dokonuje się bez mitry.

Liturgia słowa

W czasie czytań biskup ma nałożoną mitrę. W czasie śpiewu *Alleluja* siedząc z nałożoną mitrą, nakłada kadzidło i udziela błogosławieństwa diakonowi, względnie koncelebrującemu kapłanowi, który został wyznaczony do czytania Ewangelii. Na Ewangelię biskup zdejmuje mitrę, a przyjmuje pastorał. Po Ewangelii otrzymuje mitrę i trzymając pastorał, głosi homilię. Po homilii zachowuje się chwilę milczenia. Jeśli biskup nie mówi homilii, również pozostaje w mitrze.

Po chwili milczenia następującej po homilii biskup zdejmuje mitrę, zarówno gdy ma być odmawiane Credo, jak i przed modlitwą powszechną.

Po skończonym wyznaniu wiary (jeśli jest przewidziane w celebracji) biskup wprowadza do modlitwy powszechnej (bez mitry i pastorału). Na zakończenie, mając rozłożone ręce, kończy modlitwę powszechną odpowiednią oracją.

Liturgia Eucharystii

Po modlitwie powszechnej biskup siada i otrzymuje mitrę. W tym czasie diakoni przygotowują ołtarz. Jeśli urządza się procesję z darami (co jest pożądane w czasie takiej Mszy świętej), biskup wychodzi w mitrze przed ołtarz wraz diakonami.

Biskup przyjmuje dary od przynoszących i przekazuje je diakonom. Ci zanoszą chleb i wino (do celebracji eucharystycznej) na ołtarz. Inne dary znosi się w odpowiednie, wcześniej przewidziane miejsce. Może to być mały stoliczek przed ołtarzem lub obok niego. Biskup wraz z diakonami zbliża się do ołtarza i zdejmuje mitrę.

Jeden z diakonów podaje biskupowi patenę i rozpoczyna się właściwy obrzęd, podczas którego diakon wykonuje zwyczajne swoje czynności. Po skończonej modlitwie nad darami diakon zdejmuje biskupowi piuskę i podaje ministrantowi na tackę.

Po skończonej Komunii biskup wraca do katedry, sam nakłada piuskę lub zakłada mu ją diakon.

Obrzędy zakończenia

Przed błogosławieństwem biskup otrzymuje mitrę i rozpoczyna obrzęd błogosławieństwa końcowego. Może ono mieć formę błogosławieństwa uroczystego (potrójne z wyciągniętymi rękami), modlitwy nad ludem lub biskupiego.

Przed samym aktem błogosławieństwa biskup otrzymuje pastorał i kreśli potrójny znak krzyża nad zgromadzonymi. Jeśli biskup udziela błogosławieństwa apostołskiego, w przewidzianych przez prawo kanoniczne wypadkach, zapowiada to diakon jeszcze przed jego udzieleniem i informując o możliwości uzyskania odpustu zupełnego.

II.1.11. MINISTRANCI KADZIDŁA

(T – turyferariusz, N – nawikulariusz)

1) Zadania podstawowe:

- rozpalenie najpóźniej na 15 min przed Mszą św. (przy pomocy świeczki albo denaturatu) i utrzymanie ognia (rozkręcanie) – ideałem są węgielki równomiernie rozpalone do czerwoności,
- po liturgii należy zgasić węgielki i usunąć je z kociołka (tam, gdzie wskaże osoba odpowiedzialna za zakrystię).

2) Uwagi ogólne dotyczące poprawności służenia (na podstawie CPL 61-65):

- niosąc kadzidło nie przyklękają (klękają podczas konsekracji ewentualnie przy nasypywaniu kadzidła przed Ewangelią jeśli jest biskup),
- przebywają w zakrystii (w Wieczerniku: w pobliżu ołtarza), włączają się dopiero w procesję komuniijną, po czym zajmują wyznaczone miejsca przy ołtarzu,
- sposób trzymania:
 - łódki: w lewej ręce od dołu, prawą ręką zamykają i otwierają przykrywkę,
 - kadzielnicy: w lewej ręce, witkę kadzielnicy bierze 2-3 palcami a witkę łańcuszka – kciukiem (dzięki temu może 1 ręką regulować wysokość pokrywy kadzielnicy)
 - prawą rękę T i N trzymają na piersi.

- niesienie kadzidła w procesji:
 - T idzie zawsze po prawej stronie N,
 - jeśli przejście jest wąskie i muszą iść kolejno, to N idzie przed T,
 - w procesjach idą zawsze na czele przed krzyżem.

3) Zadania szczegółowe (na podstawie CPL 61-65):

- nasypanie kadzidła:
 - N otwiera wieczko łożki (w zakrystii nabiera na łyżeczkę kadzidło i tak wysuwa łyżeczkę, by można ją było łatwo uchwycić),
 - T podciąga najwyżej jak może pokrywę kadzielnicy,
 - prawą ręką ujmuje łańcuszki tuż nad pokrywą i podnosi kadzielnicę na wysokość bioder celebransa, by ten mógł z łatwością nasypać kadzidło (nie chwyta się kadzielnicy za pokrywę czy podstawę – jest to nieestetyczne i grozi poparzeniem),
 - opuszcza pokrywę i kadzielnicę;
- podawanie kadzielnicy:

Dk albo C lewą ręką do jego prawej, prawą ręką przytrzymuje łańcuszki tuż nad pokrywą;
- odbieranie kadzielnicy:
 - prawą ręką odbiera górną jej część (witki),
 - lewą ręką chwyta łańcuszki tuż nad pokrywą,
 - opuszcza dolną część kadzielnicy,
 - przekłada górną część kadzielnicy do lewej ręki.
- okadzanie:
 - okadzanie to wykonywanie ruchów wahadłowych kadzielnicą,
 - wykonuje się je idąc w procesjach (nie wolno kołysać się całym ciałem!),
 - przy okadzaniu poza procesją (np. celebransa, ludu, Postaci Eucharystycznych) lewa ręka pozostaje w bezruchu na wysokości piersi, prawą chwyta się łańcuszki tuż nad pokrywą i okadza się,
 - stosuje się trzy pociągnięcia kadzidła (nie należy podczas okadzania uderzać łańcuszkami o siebie – zadaniem T jest okadzanie, a nie dzwonienie).

4) Posługa podczas liturgii:

- idą do prezbiterium zaraz po oddaniu czci ołtarzowi, stają po lewej stronie (patrząc do ołtarza), tak, by kapłani mogli przejść do ucałowania ołtarza,
- po ucałowaniu ołtarza podchodzą do GC w celu nasypania kadzidła,
- odwracają się i robią kilka kroków do tyłu (a nie idą tyłem!) – z GC podczas okadzenia idą asystujący diakoni, po zakończeniu okadzania i odebraniu kadzidła wychodzą,
- procesja na Ewangelię – zob. część o MŚ,
- okadzenie darów ofiarnych – jak okadzenie ołtarza,
- okadzenie na Podniesienie:
 - wychodzą na *Święty*,
 - diakon stojący po stronie darów schodzi na dół, następuje nasypanie kadzidła i okadzenie,
 - wychodzą do zakrystii po aklamacji po Przeistoczeniu;
- w procesji wyjścia idą bez kadzidła.

II.1.12. CEREMONIARZ

(OWMR 106, CLPB 34-36)

Ceremoniarz czuwa nad poprawnym przebiegiem wszystkich czynności wykonywanych przez zespół liturgiczny – dba, by były one wykonywane w należyтым porządku, pobożnie i z największym pożytkiem duchowym dla wiernych. W razie potrzeby dyskretnie interweniuje poprzez odpowiednie uwagi lub gesty. Jeśli nie ma wyznaczonego do tego zadania ministranta, zadaniem ceremoniarza jest obsługiwanie mikrofonu (włączanie, podawanie, przenoszenie, regulowanie itp.).

Dobrze jest, by przynajmniej podczas bardziej rozbudowanej liturgii ceremoniarz miał pomocników: w prezbiterium (strona ładu i strona darów) oraz poza prezbiterium (procesja z darami, komentarze, modlitwa powszechna). Ceremoniarze kierują przygotowaniem liturgii (krąg liturgiczny) i przeprowadzają próby służby liturgicznej, instruują w sprawach dotyczących sposobu wykonywania posługi.

Przed liturgią ceremoniarze:

- Upewniają się czy nie zaszły zmiany w przebiegu liturgii,
- upewniają się kiedy będzie potrzebny Mszał oraz czy i kiedy będą używane mitra i pastorał,
- pytają, z którego miejsca będzie błogosławieństwo,
- przy interwencjach w przebiegu liturgii wydają komendy po łacinie * (ks. biskup, prezbiterzy, diakonii) lub po polsku (pozostała część służby liturgicznej).

W czasie celebracji:

- 1) W procesji wejścia miejsce ceremoniarza jest takie, by mógł łatwo spełniać swoją funkcję;
- 2) ceremoniarz główny i jego pomocnik zajmują miejsca po przeciwnych stronach prezbiterium (odpowiednio: po stronie słowa i po stronie darów);
- 3) dyskretnie przypomina o komentarzach (jeśli są);
- 4) posługa mikrofonu (Cs) – podaje mikrofon:
 - od pozdrowienia do kolekty (podczas I formuły aktu pokuty i Gloria może odejść na bok),
 - Credo (jeśli jest przewidziane),
 - wprowadzenie i zakończenie modlitwy wiernych,
 - ustawia stały mikrofon na ołtarzu podczas przygotowania darów,
 - podaje dodatkowy mikrofon podczas ME (najpierw koncelebransowi po stronie prawej, potem po lewej stronie GC),
 - podaje mikrofon diakonowi (jeśli jest) na słowa: *Przekażcie sobie znak pokoju*,
 - podczas przyjmowania Komunii przez Przewodniczącego zdejmuję mikrofon z ołtarza (gdy MK zdejmuje Mszał i Oł przynoszą naczynia z wodą i ręczniczki do lavabo dla koncelebransów),
 - podaje mikrofon do miejsca przewodniczenia na Modlitwę po Komunii oraz – zależnie od okoliczności – do miejsca przewodniczenia albo do ołtarza na końcowe błogosławieństwo i diakonowi na rozesłanie (być może też na słowa *Pochylcie głowy na błogosławieństwo*).

Ceremoniarz odpowiedzialny za posługę darów:

- prowadzi instrukcje dla posługujących, w razie potrzeby poucza o stroju i sposobie wykonania posługi,
- w czasie liturgii doprowadza i odprowadza posługujących,
- dba o należyte przygotowanie prezbiterium i najbliższego otoczenia zgodnie z ustaleniami (z załączonymi schematami – s. 12 i 13),

* jeśli komendy mają być wydawane po łacinie należy mieć pewność, że są poprawnie rozumiane (przykłady komend znajdują się w rozdz. IV.5. niniejszego Ceremoniału)

Ceremoniarz odpowiedzialny za posługę ładu:

- po liturgii dba o pozostawienie wszystkiego w porządku takim, jak przed celebracją.

Ceremoniarz odpowiedzialny za komentatorów liturgicznych *:

- dba o rozdzielenie komentarzy i ich poprawne odczytanie,
- podczas liturgii podaje mikrofon komentatorom.

Ceremoniarz odpowiedzialny za posługę modlitwy wiernych *:

- dba o rozdzielenie intencji i ich poprawne odczytanie (podczas próby),
- podczas liturgii podaje i reguluje mikrofon posługującym.

WARIANTY CELEBRACJI LITURGII

Przed liturgią **ceremoniarz powinien zatroszczyć się o wyjaśnienie wszystkich istotnych kwestii dotyczących przebiegu celebracji**. Poniżej zawarto najbardziej typowe z tych pytań:

1. Wybór tekstów liturgicznych:

- a) Jaki będzie formularz Mszy św. (jeśli przepisy liturgiczne pozwalają na jego wybór)?
- b) Jaka będzie formuła aktu pokuty, prefacja, modlitwa eucharystyczna, wprowadzenie do Ojciec nasz?
- c) Czy będzie uroczyste błogosławieństwo albo modlitwa nad ludem?
- d) Jakie będą czytania mszalne (jeśli przepisy liturgiczne pozwalają na ich wybór)?
- e) Czy jest przygotowana modlitwa wiernych, ewentualnie z jakich ksiąg należy ją odczytać? (zawsze należy uwzględnić intencję Mszy św.!).
- f) Czy i w których momentach jest przewidziany komentarz liturgiczny? Ceremoniarz w razie potrzeby powinien dyskretnie czuwać nad kolejnością i poprawnością podawania komentarzy, w szczególności, by śpiew nie nakładał się na komentarz i by celebrans nie rozpoczynał modlitw równo z komentarzem.
- g) Czy wszyscy zapoznali się z planem liturgii (zwłaszcza dotyczy to GC i osób odpowiedzialnych za śpiew)?

2. Wypełnianie funkcji liturgicznych:

- a) Jaki ma być skład służby liturgicznej podczas danej celebracji?
- b) Jaka jest droga procesji wejścia (krótka czy długa)?
- c) Czy i kiedy będą stosowane okadzenia? Jeśli będą okadzenia – kto wraz z kapłanem obchodzi ołtarz? Zwykle robią to diakoni (jeśli są), gdy ich nie ma – asystujący kapłani (zwłaszcza w Mszach z udziałem biskupa), ostatecznie turyferariusz i nawikulariusz; gdy jest tylko jeden diakon, wówczas po lewej stronie biskupa może iść ceremoniarz.
- d) Jakie miejsca zajmują posługujący (i czy jest przygotowana odpowiednia liczba miejsc)?
- e) Czy ministrant księgi ma podejść do GC na początku czy dopiero na kolektę?
- f) Jaką drogą odbywa się procesja na Ewangelię?

* w szczególnych sytuacjach jedna osoba może być odpowiedzialna za komentatorów liturgicznych i posługę modlitwy wiernych

- g) W którym miejscu i w jakiej kolejności będą odbierane dary i gdzie mają być zanieśone po odebraniu?
- h) Jaki kształt przybierze procesja komunijna (liczba i ustawienie komunikujących kapłanów, sposób przygotowania procesji wiernych na Komunię, kierunek odchodzenia po Komunii)?
- i) Kto i kiedy (w którym miejscu) dokonuje puryfikacji?
- j) Jaką drogą posługujący wrócą po Eucharystii do zakrystii?
- k) Czy po Eucharystii będzie miał miejsce inny obrzęd?

3. Na Mszy z udziałem biskupa:

- a) Czy będą używane mitra i pastorał (jeśli tak, to w których momentach)?
- b) Kto podaje mitrę i pastorał (zwykle robi to diakon, kapelan albo ceremoniarz)?
- c) Czy do lavabo ma być zdjęty pierścień biskupa?

4. Podczas Mszy koncelebrowanych:

- a) Ilu będzie kapłanów koncelebrujących? W zależności od tego należy przygotować odpowiednią liczbę hostii, kanonów do koncelebry i miejsc.
- b) Jaki jest porządek podchodzenia i odchodzenia kapłanów w procesji wejścia?
- c) W jaki sposób koncelebransi mają zajmować przygotowane dla nich miejsca (czy miejsca te są w prezbiterium czy poza nim)?
- d) Który z kapłanów (przy nieobecności diakona) będzie czytał Ewangelię? Należy z nim omówić procesję na Ewangelię.
- e) Kto poda koncelebransom kanony?
- f) Którzy z kapłanów będą najbliżej GC i będą samodzielnie odmawiali Modlitwę Eucharystyczną?
- g) W jaki sposób kapłani będą podchodzili do Komunii? Jeśli jest wielu kapłanów, którzy z tej racji nie podchodzą do ołtarza na czas ME, wówczas przynajmniej pierwsi podchodzący powinni dobrze wiedzieć, jak mają podejść i którędy odejść po Komunii.
- h) Którzy z kapłanów (i w jakich miejscach) będą rozdzielać Komunię św.?

5. Ważne uwagi dotyczące wszystkich celebracji:

Przed każdą celebracją, zwłaszcza przed Mszą św., w zakrystii powinno mieć miejsce **wprowadzenie dla kapłanów**.

Powinno ono dotyczyć porządku procesji wejścia, zajmowania miejsc w prezbiterium, porządku przystępowania do Komunii i udzielania Komunii wiernym oraz procesjonalnego wyjścia po liturgii. Nie należy zapominać o potrzebie przypomnienia o wyłączeniu telefonów komórkowych i o tym, by kapłani i inni posługujący nie wykonywali zdjęć podczas liturgii.

W przypadku sprawowania wspólnotowej celebracji sakramentu pokuty z indywidualną spowiedzią i rozgrzeszeniem należy przypomnieć kapłanom, że wszyscy wspólnie uczestniczą w procesji wejścia, a zaczynają spowiadać w czasie i miejscach wyznaczonych – obrzęd ten ma swoją dynamikę i nie można go zakłócać zbyt wczesnym rozpoczęciem spowiadania.

II.2. FUNKCJE POZA PREZBITERIUM

II.2.1. KOMENTATOR LITURGICZNY (Kom)

Komentarz liturgiczny jest to część katechezy liturgicznej podawana w postaci krótkich wyjaśnień, wprowadzeń, pouczeń przez współuczestniczącego w liturgii komentatora.

Cel komentarza liturgicznego:

- wprowadzenie wiernych w liturgię albo w poszczególne jej części z uwzględnieniem myśli dnia (OWMR 11);
- prowadzenie wiernych do autentycznego, „świadomego, czynnego i pełnego oraz owocnego” uczestniczenia w liturgii (OWMR 2,3, 68a), a to dokonuje się przez:
 - pomaganie w lepszym rozumieniu obrzędów,
 - kierowanie zewnętrznym uczestnictwem wiernych, ich odpowiedziami, modlitwami i śpiewem (KL 30),
 - ukazywanie związku między liturgią i życiem;
- budzenie wewnętrznej postawy wiary i dobrej woli, prowadzenie do prawdziwie chrześcijańskiego życia.

Komentarz liturgiczny nie jest potrzebny wprost do przeżywania liturgii (nie *ad esse* ale *ad melius esse*) – stąd nie należy go stosować na siłę, ale wówczas, gdy rzeczywiście pomaga wiernym w uczestniczeniu w liturgii. Nie należy go stosować również wtedy, gdy nie ma czasu na jego przygotowanie. Jest tym bardziej potrzebny im:

- większa jest ilość członków zgromadzenia,
- mniej jest ono przygotowane do przeżywania liturgii (uformowane),
- trudniejszy jest kontakt wzrokowo-słuchowy z celebransem np. z powodu wielkości świątyni i jej wewnętrznej architektury.

(ks. F. Blachnicki, Komentator, w: Wprowadzenie do liturgii, Lublin 1967)

Podział komentarzy liturgicznych:

- 1) Ze względu na osobę komentatora:
 - zawsze może nim być kapłan – główny celebrans;
 - inny kapłan (np. Moderator Generalny w komentarzu po pozdrowieniu przedstawia GC);
 - diakon (OWMR 61 zleca mu zwłaszcza podawanie wskazówek dotyczących gestów, postaw ciała);
 - świecki (ten unika np. zwrotu: drodzy bracia i siostry w komentarzu).
- 2) Zależnie od tego czy chcemy wprowadzić przede wszystkim w myśl dnia (komentarz jednoczący) czy w określony obrzęd liturgiczny (komentarz inicjacyjny).
- 3) Ze względu na część liturgii, w którą wprowadzamy – **miejsca, w których może pojawić się komentarz** (zob. też: Przepisy Wykonawcze Konferencji Episkopatu Polski do Instrukcji *Inaestimabile donum*, z 10-11.12.1980, nr I.1-2):
 - przed liturgią:
 - przypomnienie o przełożeniu komunikantów, wyłączeniu telefonów etc.;
 - wprowadzenie w obrzędy towarzyszące procesji wejścia albo w strukturę liturgii, zwłaszcza podczas bardziej rozbudowanych obrzędów, np. Triduum Paschalne;
 - podanie wiernym sposobu podchodzenia do Komunii św.

- po pozdrowieniu – wprowadza w myśl dnia i jakkolwiek przepisy liturgiczne pozwalają, by wygłosił go komentator świecki, to wydaje się, że najlepiej jeśli zrobi to kapłan (może to być GC, któryś z Kns jeśli Mszę św. odprawia biskup lub np. gospodarz miejsca).
 - przed czytaniem (ew. też przed psalmem) – ukazuje myśl przewodnią czytań, łączność liturgii słowa i liturgii eucharystycznej
 - można go stosować przed liturgią słowa albo przed poszczególnymi czytaniem,
 - jest potrzebny szczególnie wtedy, gdy czytania są trudniejsze i wymagają wyjaśnienia.
 - przed procesją z darami – ukazuje teologię tego obrzędu, omawia dary niesione w procesji;
 - przed prefacją – podaje motywy dziękczynienia w prefacji;
 - podczas Modlitwy Eucharystycznej nie ma komentarza!
 - przed znakiem pokoju;
 - przed rozestaniem – ukazuje główną myśl dnia w formie słowa życia (jednak najlepiej, by – podobnie jak komentarz na wejście – był wygłoszony przez kapłana).
- 4) Dla jakiej grupy wiernych jest przeznaczony komentarz – inny będzie dla dzieci, dla młodzieży czy dla dorosłych, inny dla teologów, a inny dla rolników itd.
- 5) W jakiej sytuacji znajduje się wspólnota (rekolekcje, odpust).

Cechy komentarzy liturgicznych:

- przygotowane na piśmie,
- krótkie,
- umiarkowane,
- przejrzyste,
- urozmaicone,
- napisane w stylu prostym i religijnym,
- należy unikać nonszalancji, wulgaryzmów, stosowania stereotypów.

Sposób wykonywania posługi komentatora:

- komentarze liturgiczne winny być wygłaszane z miejsca innego niż ambona, najlepiej poza prezbiterium, komentator ma jednak mieć przed sobą wiernych (praktycznym rozwiązaniem jest czytanie komentarza liturgicznego z mikrofonu przeznaczonego dla scholi – jeśli jest on w pobliżu ambony)
- należy je wypowiadać spokojnym głosem w odpowiednim czasie,
- nie mogą górować (np. podniesionym głosem) nad modlitwami celebransą,
- należy zadbać o estetyczną, sztywną okładkę na tekst komentarza.

Szczegółowe wskazówki znajdują się w Teczce lektora i komentatorki IIIB oraz w pracy J. Niwińskiej „Lektor i komentatorka. Posługa na oazie wakacyjnej” (Teczka Roku 1994).

II.2.2. SŁUŻBA ŁADU

Należą do niej „ci, którzy w pewnych krajach przyjmują wiernych przy drzwiach kościoła, wskazują im właściwe miejsca i utrzymują porządek w czasie procesji” (OWMR 68b). Ich posługa jest szczególnie potrzebna podczas dni wspólnoty, gdy na liturgii gromadzi się wiele osób słabo znających miejsce celebracji.

Liczba posługujących winna być taka, by nie musiały one w czasie celebracji dużo chodzić, zwłaszcza z jednej strony prezbiterium na drugą czy z przodu kościoła do tyłu (może to rozpraszać wiernych). Z drugiej strony unikać należy tworzenia „kordonów” – gdy członków służby ładu jest tyłu, że szczelnie oddzielają wiernych np. stojąc jeden obok drugiego na trasie procesji.

Strój posługujących winien być odświętny – garnitur, sukienka; można wprowadzić jakiś element wyróżniający, np. identyfikatory z napisem „służba ładu”.

Zadania służby ładu:

- utrzymanie porządku w czasie procesji wejścia (otwieranie drzwi, zadbanie o przejście),
- wskazywanie miejsc dla Kns i posługujących – należy zadbać, by miejsca były zajmowane począwszy od pierwszych ławek, tak jednak, by w odpowiednich (wcześniej uzgodnionych z ceremoniarzem) miejscach znalazły się osoby czytające wezwania modlitwy powszechnej, komentarki oraz schola (zespół muzyczny),
- utrzymanie porządku w czasie procesji z darami (zadbanie o przejście), kierowanie procesją komunią (przebieg procesji komunijnej – zob. akapit dotyczący ministrantów ołtarza) – trzeba pilnować, by wierni podchodzili od ostatnich ławek i wracali nie blokując dojścia do Komunii i odchodzenia innym wiernym; jeśli nie będzie za dużo osób, to należy przypominać, by czyniono skłon na znak czci dla Chrystusa, gdy poprzednia osoba przyjmuje Komunię św. (zob. *Inaestimabile donum*, nr 11),
- utrzymanie porządku w czasie procesji wyjścia (zadbanie o przejście, otwieranie drzwi).

II.2.3. SŁUŻBA DARÓW (Da)

Służba darów to osoby, które zbierają ofiary w kościele (OWMR 68c), a także niosące dary w procesji z darami: „Jest wskazane, aby udział wiernych uwidocznił się przez czy to złożenie chleba i wina do sprawowania Eucharystii, czy też innych darów na potrzeby Kościoła i ubogich” (OWMR 101).

Przed liturgią, we współpracy z OŁ, należy przygotować stół z darami i wszystkie potrzebne przedmioty. Procesja z darami rusza po komentarzu (jeśli on występuje). Na końcu niesione są dary ofiarne w sensie ścisłym: chleb i wino – które po przeistoczeniu spożywa celebrans (koncelebrans) – a tuż przed nimi komunikanty, które po przeistoczeniu spożywają pozostali wierni. W ten sposób stosunkowo najłatwiej odbierać dary. Na początku te, które względnie najmniej są związane z kultem i ofiarą Mszy św.

Porządek powinien być więc następujący:

- pieniądze (składka)
- kwiaty,
- szczególne dary (znaki, symbole) wyrażające zgromadzenie. Należy tu podkreślić, że nie można nieść darów, które już znajdują się na wyposażeniu kościoła oraz mających wyłącznie symboliczne znaczenie,
- przedmioty trwałe np. nowy ornat, nowa puszcza,
- komunikanty,
- ampułki (i ew. specjalny dzbanuszek do lavabo) winny być niesione po stronie kredensji (najczęściej po stronie lewej, patrząc na ołtarz),
- hostie.

II.2.4. MODLITWA WIERNYCH (MW)

Przepisy liturgiczne dopuszczają, by intencje podawali odpowiednio przygotowani uczestnicy liturgii (prócz wymienionego na pierwszym miejscu diakona, a także kantora, czy lektora).

Osoby wypowiadające intencje zajmują miejsca po stronie ambony. Podczas wprowadzenia celebransa ustawiają się przy mikrofonie poniżej ambony w odpowiedniej kolejności. Po przeczytaniu wezwania czytający robi miejsce następnemu i odchodzi na swoje miejsce. Czytając intencję modlitwy wiernych ustawiają się twarzą do wiernych. Możliwe jest także rozwiązanie, że modlitwa wiernych jest czytana z ambony.

Zgodnie z pkt. 27 Wskazań Episkopatu Polski dotyczących liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach z 7-8 października 2014 r.:

- „Modlitwa wiernych powinna być dostosowana do szczególnych okoliczności Mszy św. w małej grupie i wynikać ze słowa Bożego (czytania biblijne i homilia);
- Wprowadzenie do modlitwy wiernych oraz jej zakończenie należy zawsze do kapłana przewodniczącego (por. OWMR nr 71);
- Modlitwę wiernych wraz z kapłanem powinna przygotować na piśmie grupa osób w niej uczestniczących. Dopuszczalna jest również tzw. „modlitwa spontaniczna” lub „improwizowana”, ale wtedy także wezwania powinny być dobrze przemyślane i wypowiedane w odpowiedniej kolejności. W wezwaniach nie należy ograniczać się do spraw i intencji zgromadzonej wspólnoty, ale trzeba uwzględnić potrzeby całego Kościoła, aktualne wydarzenia w świecie i w parafii (por. *Actio pastoralis* nr 6h; 69-70). Intencje powinny być zwięzłe, poprawne pod względem teologicznym i językowym oraz zrozumiałe dla uczestników.
- W czasie Mszy św. w małej grupie wezwań może być więcej niż zwykle”.

Osoba odpowiedzialna za modlitwę powszechną przed liturgią znajduje minimum 6 osób (tyle, ile jest wezwań), starając się, by były one różnego stanu i pochodziły z różnych wspólnot – koniecznie muszą być przygotowane do tego zadania (zwłaszcza: poprawnie czytać), i prosi je o przygotowanie i wygłoszenie na liturgii określonego wezwania modlitwy wiernych, wskazując jednocześnie ich kolejność oraz formę.

Przykładowe sugestie dotyczące przygotowania modlitwy wiernych w czasie COM (z 2015 r.):

- Msza Wigilii – sobota:
 - Forma: „Prośmy Pana...”
 - Wezwania: 1. Za Kościół w Polsce, 2. Za obecnego Moderatorsa Generalnego Ruchu Światło-Życie, 3. Za diakonie Ruchu Światło-Życie, 4. O beatyfikację ks. Franciszka Blachnickiego, 5. Za rolników, 6. Za zmarłych członków Ruchu Światło-Życie, 7. Za nas samych.
- Msza w Uroczystość Zesłania Ducha Świętego – niedziela:
 - Forma: „Módlmy się...”
 - 1. Za Papieża, 2. Za nowego Moderatorsa Generalnego i wszystkich moderatorów Ruchu Światło-Życie, 3. Za animatorów Ruchu Światło-Życie, 4. O wybór dobrego prezydenta, 5. Za chorych i cierpiących członków Ruchu, 6. Za mieszkańców Krościenka (zwłaszcza goszczących pielgrzymów), 7. Za nas samych.
- Msza w Święto NMP Matki Kościoła – poniedziałek:
 - Tego dnia wyznaczony posługujący mówi kolejno: „Módlmy się za Kościół”, „Módlmy się za świat”, „Módlmy się za potrzebujących”, „Módlmy się za naszą wspólnotę” – po każdym z tych wezwań uczestnicy liturgii wypowiadają spontanicznie swoje wezwania w danej intencji, po kilku z nich posługujący mówi „Ciebie prosimy...”.

II.2.5. SCHOLA (ZESPÓŁ ŚPIEWACZY)

Zespół śpiewaczy lub chór pełni odrębną funkcję liturgiczną. Jego zadaniem jest należyte wykonywanie przeznaczonych dla niego części oraz troska o to, by wierni brali czynny udział w śpiewie (OWMR nr 103). Uwagi te odnoszą się również, z zachowaniem odpowiednich zmian, do organisty.

Miejsce scholi (chóru, zespołu) powinno być takie, by podkreślało jego znaczenie – to, że stanowi on część zgromadzonej wspólnoty i pełni specjalną funkcję (OWMR nr 312).

Ważne jest również to, aby każdy z członków scholi mógł w pełni, to jest sakramentalnie uczestniczyć we Mszy świętej – tzn., aby mogli przystąpić do Komunii św. w czasie liturgii (a nie po jej zakończeniu!).

Zasady doboru pieśni podczas Eucharystii (zob. też: „Exsultate Deo”, Kraków 2010, s. 15-20):

1. Repertuar śpiewów liturgicznych jest zawarty w śpiewnikach zatwierdzonych przez władzę kościelną i jest ściśle określony. Innymi słowy: nie można w liturgii użyć śpiewów – nawet pobożnych – niezatwierdzonych do użytku liturgicznego, bo ich tekst może czasem zawierać błędy dogmatyczne, a melodia nie licować z duchem liturgii. W instrukcji *Musicam sacram* nr 36 czytamy: „Nie wystarczy, by pieśń była «eucharystyczna»; jest rzeczą właściwą, aby śpiew odpowiadał częściom Mszy św., świętom lub okresom liturgicznym”.

Zgodnie z Instrukcją KEP o muzyce kościelnej z 14.10.2017 r. „wszelkie edycje śpiewników liturgicznych (ogólnopolskie, diecezjalne, zakonne, parafialne, inne) powinny zawierać wyłącznie śpiewy zatwierdzone przez kompetentną władzę kościelną, w tym wybrany repertuar chorału gregoriańskiego”. Jedynym ogólnopolskim śpiewnikiem liturgicznym przyjętym przez Konferencję Episkopatu Polski jest „Śpiewnik kościelny” opracowany przez ks. Jana Siedleckiego (wydanie XLI, 2015). Poniżej podano kilka śpiewników, w których również można znaleźć śpiewy liturgiczne:

- „Graduale Romanum”,
- „Graduale Simplex”,
- „Graduale Triplex”,
- „Śpiewnik kościelny Diecezji Płockiej”, Płock 1979,
- „Alleluja: zbiór śpiewów mszalnych i pielgrzymkowych”, Warszawa 1978,
- „Exsultate Deo: śpiewnik mszalny”, Kraków 2010.

2. Należy zawsze wybierać śpiewy znane wiernym, by Msza św. nie przeradzała się w koncert: „Celem wzmożenia czynnego uczestnictwa należy pobudzać wiernych do wykonywania aklamacji, odpowiedzi, psalmów i pieśni” (KL 30).
3. Szczegółową tematykę śpiewów wyznacza zawsze liturgia danego dnia. Należy uwzględnić okres roku liturgicznego (także w doborze melodii części stałych), tajemnicę dnia, czytania biblijne. Pomocne są zawarte w Mszale antyfony na wejście i Komunię, kolekta (modlitwa dnia), życiorys świętego – patrona dnia (zob. List okólny o przygotowaniu i obchodzeniu Świąt Paschalnych, Kongregacja Kultu Bożego, dnia 16 stycznia 1988, nr 19).
4. Najważniejszymi śpiewami są odpowiedzi na wezwania kapłana. Dziwna byłaby liturgia z rozbudowanymi śpiewami np. na procesję z darami, ale jednocześnie z czytaną prefacją, obrzędami wstępnymi i obrzędami Komunii.

5. Śpiewy w poszczególnych momentach liturgii powinny spełniać sobie właściwe funkcje:

a) śpiew **na wejście**:

- rozpoczyna akcję liturgiczną,
- jednoczy zgromadzoną wspólnotę,
- wprowadza w tajemnicę dnia,
- towarzyszy wejściu celebransa.

b) śpiew **podczas procesji z darami**:

- towarzyszy procesji wiernych z darami do ołtarza (powinien trwać przynajmniej do złożenia darów na ołtarzu),
- ma wzywać wiernych do przejścia od przyjętego słowa Bożego do wyrażenia czynem miłości społecznej i ofiarnej,
- może nawiązywać do usłyszanego słowa Bożego i ukazywać konsekwencje jego przyjęcia,
- może wyrażać dziękczynienie za owoc ziemi i pracy rąk ludzkich: chleb i wino.

c) śpiewy **podczas Komunii św.**:

- ich tematykę wskazuje antyfona na Komunię,
- śpiewamy tu zatem pieśni okresowe: kolędy, chrzcielne, pasyjne, wielkanocne, o Duchu Świętym (Uwaga! Inną „barwę” ma Komunia z Jezusem w Jego misterium w Narodzenie Pańskie, a inną w Zmartwychwstanie).

d) pieśń **uwielbienia po Komunii św.**:

- jest uwielbieniem Boga Ojca,
- zamiast pieśni może być w tym miejscu milczenie.

e) pieśń **na wyjście**: nie stanowi części akcji liturgicznej i dlatego może być nią dowolna pieśń religijna (jednak z uszanowaniem godności miejsca świętego).

6. Śpiewy w poszczególnych okresach liturgicznych (zagadnienia wybrane):

- Adwent do 16 grudnia to czas oczekiwania na powtórne przyjście Chrystusa (Paruzja), dopiero ostatni tydzień Adwentu oraz Msze roratnie nawiązują do wydarzeń w Nazarecie;
- okres Bożego Narodzenia trwa do Niedzieli Chrztu Pańskiego (pierwsza niedziela po 6 stycznia), dlatego kolędy powinno się śpiewać tylko w tym czasie oraz w święto Ofiarowania Pańskiego (2 lutego). Treści liturgii okresu zwykłego następującego między Chrztmem a Ofiarowaniem Pańskim mówią o Chrystusie jako o Nauczycielu i Proroku;
- Wielki Post – okres Męki Pana rozpoczyna się dopiero od poniedziałku po V Niedzieli Wielkiego Postu. Pieśni pasyjne wcześniej można śpiewać tylko podczas nabożeństw. Natomiast podczas Mszy św. śpiewa się pieśni nawiązujące do myśli dnia (np. I Niedziela Wielkiego Postu to dzień zwycięskiej walki Chrystusa z szatanem).

➤ **ADORACJA NAJŚWIĘTSZEGO SAKRAMENTU W KAPLICY CHRYSZTUSA SŁUGI**

W zakrystii należy przygotować:

- albę dla kapłana,
- białą stulę i kapę,
- kadzielnice, łódkę, kadzidło, węgielki, zapalki (jeśli ma być uroczyste błogosławieństwo),
- fioletową stulę na werandzie (na wypadek potrzeby spowiedzi św.).

W kaplicy:

- kluczyk do tabernakulum,
- zdjęć nakrycie z ołtarza, rozłożyć korporał,
- monstrancję ustawić obok korporału, bokiem do wiernych,
- rozstawić na ołtarzu lampki (6),
- welon dla kapłana na błogosławieństwo,
- agendę liturgiczną z zaznaczoną modlitwą.

➤ **CELEBRACJA SAKRAMENTU POKUTY I POJEDNANIA**

Kolor: FIOLETOWY

Przygotować Paschał i świecznik.

W zakrystii należy przygotować:

- alba, stula oraz fioletowa kapa dla celebransa,
- alby i stule dla pozostałych kapłanów,
- alby dla służby liturgicznej,
- Ewangeliarz,
- Obrzędy Pokuty,
- Podręcznik Nabożeństw Oazy Rekolekcyjnej,
- świece.

Przed rozpoczęciem celebracji należy przygotować oraz wskazać kapłanom miejsca, w których będą sprawowali Sakrament Pojednania.

➤ **MSZA ŚWIĘTA W KAPLICY I DOLNYM KOŚCIELE**

Kredensja:

- kielich: puryfikaterz, palka, korporał, welon w odpowiednim kolorze,
- ampułka z wodą, podstawka do lavabo, ręczniczek,
- patena dla posługującego,
- teksty modlitwy eucharystycznych dla koncelebransów,
- tekst modlitwy powszechnej (a przynajmniej wprowadzenia i zakończenia).

Stolik do darów:

- patena z hostią (w przypadku koncelebry: głęboka patena, 1 hostia na 2 kapłanów; jeśli ich liczba jest nieparzysta, to trzeba zaokrąglić ją w górę – np. dla 23 kapłanów należy przygotować 12 hostii),
- patena (lub kilka), komunikanty i pęseta do ich przekładania,
- ampułki z winem i wodą.

Ambona:

- odpowiedni lekcjonarz z zaznaczeniem w odpowiednim miejscu.

Prezbiterium:

- Mszał i podstawka,
- klucz do tabernakulum przy lampce oliwnej.

Zakrystia:

- alba, stuła i ornat dla celebransa (alby i stuły dla koncelebransów),
- alby dla służby liturgicznej, cingula,
- Ewangeliarz z zaznaczonym fragmentem (jeśli ma być stosowany),
- świece ołtarzowe i zapalki,
- trybularz, łódka, kadzidło, węgielki (jeśli ma być używane).

Uwagi dodatkowe:

- w przypadku braku służby liturgicznej przygotowany kielich, ampułki z wodą i winem, podstawkę do lavabo i ręczniczek oraz Mszał ustawić od razu na ołtarzu (patrząc z prezbiterium: Mszał po stronie lewej, pozostałe przedmioty w prawym górnym rogu ołtarza);
- w przypadku braku wiernych bądź prośby celebransa przygotować również patenę z hostią – umieszcza się ją na kielichu: na puryfikaterzu, nakryta palką, korporałem i welonem).

➤ **MSZA ŚWIĘTA W NAMIOCIE ŚWIATŁA**

Namiot Światła posprzątać odpowiednio wcześniej z kurzu oraz pajęczyn, przygotować (wyprasować) obrus na ołtarz oraz kredens. Po uzgodnieniu z celebransem – przygotować mały obrus i umieścić go na półce z tyłu Namiotu Światła (to miejsce pełni wówczas rolę stolika z darami).

W Namiocie Światła przygotować:

- Mszał i podstawka,
- odpowiedni lekcjonarz z zaznaczeniem w odpowiednim miejscu,
- okładkę na modlitwę powszechną,
- wino oraz wodę,
- patena i hostie (w przypadku koncelebry: patrz uwagi wyżej),
- komunikanty,
- ampułki (wielkość zależna od liczby koncelebransów i od tego, ile potrzeba wina),
- kielich: puryfikaterz, palka, korporał, welon w odpowiednim kolorze,
- podstawka do lavabo i ręczniczek (wielkość ręczniczka adekwatna do wielkości ampułki),
- pateny dla służby liturgicznej,
- vasculum i ręczniczek,
- świecę oraz welon do przeniesienia Najświętszego Sakramentu do tabernakulum.

W zakrystii:

- Ewangeliarz (jeśli ma być stosowany),
- ornat w odpowiednim kolorze, alba dla celebransa (w razie potrzeby alby, cingula i stuły dla koncelebransów),
- alby dla służby liturgicznej,
- świece i zapalki,
- trybularz, łódka, kadzidło, węgielki (jeśli ma być używane).

W przypadku Eucharystii pod przewodnictwem biskupa dodatkowo:

- tacka na piuskę w zakrystii oraz na kredensji w Namiocie Światła,
- 2 welony naramienne dla służby liturgicznej (mitra oraz pastorał).

POSŁUGA ZAKRYSTIANA PODCZAS CYKLICZNYCH CELEBRACJI

➤ CENTRALNA OAZA MATKA

Piątek – Eucharystia z Nieszporami

Kolor: BIAŁY

Paschał (po stronie ambony) oraz świecznik przy ołtarzu.

Przygotować wiernym „Exsultate Deo” oraz „Liturgię Godzin na Centralną Oazę Matkę”.

W zakrystii:

- alba, stuła i ornat dla celebransa,
- alby i stuły dla koncelebransów,
- alby dla służby liturgicznej, cingula,
- Ewangeliarz z zaznaczeniem w odpowiednim miejscu,
- świece i zapalki,
- trybularz, łódka, kadzidło, węgielki (jeśli ma być używane).

Kredensja:

- kielich: puryfikaterz, palka, korporał, welon w odpowiednim kolorze,
- ampułka z wodą, podstawka do lavabo, ręczniczek,
- patena dla posługującego,
- teksty modlitw eucharystycznych dla koncelebransów,
- tekst modlitwy powszechnej.

Stolik do darów:

- patena z hostiami (w odpowiedniej liczbie – patrz wyżej uwagi dot. Mszy św. w kaplicy),
- komunikanty do przełożenia wraz z pęsetą,
- ampułki z winem i wodą.

Ambona:

- lekcjonarz z zaznaczeniem w odpowiednim miejscu.

Prezbiterium:

- Mszał i podstawka,
- klucz do tabernakulum przy lampce oliwnej.

➤ DZIEŃ ŚWIATŁA (IV DZIEŃ OŹK)

Kolor: BIAŁY

Przed Dniem Światła:

- przeliczyć komunikanty (najlepiej zapakować do foliowych woreczków po 100 sztuk – później łatwiej jest rozmieścić je w patenach),
- wyprasować obrusy na:
 - ołtarz,
 - kredensję (obrus na ołtarz do NŚ),
 - stół pod Mszą (obrus na stół z darami z NŚ),
 - stół z darami (obrus z kredensji z KChS),
 - pulpit na Ewangeliarz (ambona z NŚ, obrus na stół z darami z NŚ),

- uzgodnić z p. Dorotą kwestię kwiatów (żeby były przygotowane wcześniej, nie za duże i aby były w ciężkim wazonie),
- przygotować (kupić) pinezki z białymi łebkami oraz szpilki (pinezkami przypina się obrusy, szpilkami spina się materiał na pulpicie pod Ewangeliarz),
- świece ołtarzowe – wyczyścić bądź przynieść nowe, przygotować (oczyścić) klosze,
- posprzątać Namiot Światła i Wieczernik (zamieść, zdjąć pajęczyny).

W Dniu Światła:

- wynieść do Wieczernika:
 - ołtarz z Namiotu Światła z nastawą = kredensja w Wieczerniku (ustawić po lewej stronie prezbiterium),
 - stolik od darów z Namiotu Światła = stolik pod Mszą (po prawej stronie prezbiterium),
 - ambonę z Namiotu Światła = pulpit pod Ewangeliarz (ustawić przed amboną, przypiąć materiał),
 - podstawę od krzyża z Namiotu Światła (ustawić po lewej stronie przy ołtarzu),
 - kredensję z prezbiterium Kaplicy Chrystusa Sługi = stolik na dary (ustawić go na półpiętrze Wieczernika),
 - krzesła do prezbiterium (z szopy) – przetrzeć z kurzu, ich liczbę i rozmieszczenie uzgodnić z ceremoniarzem,
 - fotel z Namiotu Światła = fotel dla głównego celebransa,
 - świecznik i świeca Oazy Wielkiej (ustawić między ołtarzem a amboną).

Uwagi:

- pamiętać o przypięciu obrusów (na ołtarzu i pozostałych stolikach) pinezkami!

Kredensja:

- kielich: puryfikaterz, palka, korporał, welon biały,
- ciężkie palki (zwłaszcza gdy będą stosowane otwarte pateny),
- 2 dodatkowe korporały na kredensję,
- pateny dla posługujących,
- lavabo duże (metalowa podstawka, szklane naczynie na wodę) i duży ręczniczek,
- vasculum i ręczniczek,
- świeca i zapalniczka oraz welon do przeniesienia Najświętszego Sakramentu (można umieścić na krześle, by nie zajmować miejsca na kredensji),
- modlitwy eucharystyczne – rozmieścić po obu stronach prezbiterium,
- parasole – także rozmieścić po obu stronach prezbiterium.

Uwagi do kredensji w prezbiterium:

- liczbę puryfikaterzy oraz korporałów uzgodnić z ceremoniarzem,
- liczbę kielichów uzgodnić z Moderatorem Oazy Wielkiej lub innym wskazanym przez niego kapłanem.

Stolik na księgi:

- Mszał (z KChS),
- Mszał Oaz Rekolekcyjnych,
- podstawka do Mszału (z KChS).

Ambona:

- lekcjonarz,
- modlitwa powszechna (przynajmniej wezwania).

Stolik z darami:

- pateny zamykane i 2 puszki,
- wino i woda (niegazowana!) – do Wieczernika najlepiej zabrać je w butelkach i włąć do ampułek dopiero na stoliku,
- koszyczki do kolekty,
- na wypadek deszczu przygotować w okolicach stolika parasol i foliowe torebki do zabezpieczenia paten z komunikantami,
- duży pojemnik na komunikanty przynieszone przez grupy,
- odliczone wcześniej komunikanty – rozłożyć równomiernie do wszystkich paten,
- hostie (w odpowiedniej liczbie – patrz: wyżej).

Uwagi do stolika z darami:

- podczas procesji wejścia (lub od razu po niej) policzyć celebransów i rozdzielić hostie równomiernie do dwóch paten (wstępnie liczba ta będzie znana wcześniej, ale trzeba to sprawdzić),
- liczbę koszyczków na kolektę uzgodnić z ceremoniarzem, liczbę paten z Moderatorem Oazy Wielkiej lub wskazanym przez niego kapłanem.

Zakrystia:

- dla celebransów:
 - przygotować alby i cingula,
 - stuły białe z szuflady (również z szafy „domowników”),
 - dla głównego celebransa: biały ornat ze świecą i gołąbkami oraz alba,
 - dalmatyki oraz stuły dla diakonów (mogą się przydać agrafki),
 - Ewangeliarz z zaznaczeniem w odpowiednim miejscu.
- dla służby liturgicznej (na werandzie przy kaplicy KChS):
 - na wieszaku przygotować alby oraz położyć cingula,
 - przygotować trybularz, pełną łódkę, węgielki, zapalki,
 - akolitki (świece) z kloszami,
 - krzyż z Namiotu Światła.

➤ **CZUWANIE PRZED DNIEM WSPÓLNOTY W CZASIE LETNICH OŻK**

Kolor: CZERWONY.

Przygotować świecę Oazy Wielkiej i świecznik.

W zakrystii:

- alba, stuła, czerwona kapa dla celebransa,
- alby oraz stuły dla pozostałych kapłanów,
- alby dla służby liturgicznej,
- akolitki (świece),
- Ewangeliarz z zaznaczeniem w odpowiednim miejscu,
- teksty Liturgii Godziny (Wigilia COM),
- trybularz, łódka, węgielki, zapalki.

Uwagi:

- przed czuwaniem uzgodnić z celebransem, czy należy przygotować coś jeszcze (np. olej w naczynkach, waciki itd.)

➤ DZIEŃ WSPÓLNOTY OŻK

Kolor: CZERWONY

Większość przygotowań i ustaleń – jak w Dniu Światła, jednak dla ułatwienia poniżej zamieszczono pełne informacje.

Przed Dniem Wspólnoty:

- przeliczyć komunikanty (najlepiej zapakować do foliowych woreczków po 100 sztuk – później łatwiej jest rozmieścić je w patenach),
- przygotować 2-3 kosze na chleby (wyścielone białym materiałem) oraz folię (pod świece),
- wyprasować obrusy na:
 - ołtarz,
 - kredensję (obrus na ołtarz do NŚ),
 - stolik pod Mszą (obrus na stolik z darami z NŚ),
 - stolik z darami (obrus z kredensji z KChS),
 - pulpit na Ewangeliarz (ambona z NŚ, obrus na stolik z darami z NŚ),
- uzgodnić z p. Dorotą kwestię kwiatów (żeby były przygotowane wcześniej, nie za duże i aby były w ciężkim wazonie)
- przygotować (kupić) pinezki z białymi łebkami oraz szpilki (pinezkami przypina się obrusy, szpilkami spina się materiał na pulpicie pod Ewangeliarz),
- świece ołtarzowe – wyczyścić bądź przynieść nowe, przygotować (oczyścić) klosze,
- posprzątać Namiot Światła i Wieczernik (zamieść, zdjąć pajęczyny),
- przynajmniej dzień wcześniej zabrać z Dolnego Kościoła czerwone stuły, koszyczki na kolektę, pateny dla posługujących (te rzeczy będą potrzebne w Wieczerniku).

W Dniu Wspólnoty:

- wynieść do Wieczernika:
 - ołtarz z Namiotu Światła z nastawą = kredensja w Wieczerniku (ustawić po lewej stronie prezbiterium),
 - stolik od darów z Namiotu Światła = stolik pod Mszą (po prawej stronie prezbiterium),
 - ambonę z Namiotu Światła = pulpit pod Ewangeliarz (ustawić przed amboną, przypiąć materiał),
 - podstawę od krzyża z Namiotu Światła (ustawić po lewej stronie przy ołtarzu),
 - kredensję z prezbiterium Kaplicy Chrystusa Sługi = stolik na dary (ustawić go na półpiętrze Wieczernika),
 - krzesła do prezbiterium (z szopy) – przetrzeć z kurzu, ich liczbę i rozmieszczenie uzgodnić z ceremoniarzem,
 - fotel z Namiotu Światła = fotel dla głównego celebransa,
 - świecznik i świeca Oazy Wielkiej (ustawić między ołtarzem a amboną).

Uwagi:

- ustawić w prezbiterium kosze na chleby oraz folię pod świece – miejsce ustawienia uzgodnić z ceremoniarzem),
- pamiętać o przypięciu obrusów (na ołtarzu i pozostałych stolikach) pinezkami!

Kredensja:

- 2 kielichy: puryfikaterz, palka, korporał, welony czerwone,
- ciężkie palki (zwłaszcza gdy będą stosowane otwarte pateny),
- 2 dodatkowe korporały na kredensję,
- pateny dla posługujących,

- lavabo duże (metalowa podstawa, szklane naczynie na wodę) i duży ręczniczek,
- 2 vascula i ręczniczki,
- tacka na puskę,
- świeca i zapalniczka oraz welon do przeniesienia Najświętszego Sakramentu (można umieścić na krześle, by nie zajmowały miejsca na kredensji),
- modlitwy eucharystyczne – rozmieścić po obu stronach prezbiterium,
- parasole – także rozmieścić po obu stronach prezbiterium.

Uwagi do kredensji w prezbiterium:

- liczbę puryfikaterzy oraz korporatów uzgodnić z ceremoniarzem,
- liczbę kielichów uzgodnić z Moderatorem Oazy Wielkiej lub innym wskazanym przez niego kapłanem.

Stolik na księgi:

- Mszal (z KChS),
- Mszal Oaz Rekolekcyjnych,
- podstawa do Mszalu (z KChS).

Ambona:

- lekcjonarz,
- modlitwa powszechna (przynajmniej wezwania).

Stolik z darami:

- pateny zamykane i 2 puszki,
- wino i woda (niegazowana!) – do Wieczernika najlepiej zabrać je w butelkach i wlać do ampułek dopiero na stoliku,
- koszyczki do kolekty,
- na wypadek deszczu przygotować w okolicach stolika parasol i foliowe torebki do zabezpieczenia paten z komunikantami,
- duży pojemnik na komunikanty przynoszone przez grupy,
- odliczone wcześniej komunikanty – rozłożyć równomiernie do wszystkich paten,
- hostie (w odpowiedniej liczbie – patrz: wyżej).

Uwagi do stolika z darami:

- podczas procesji wejścia (lub od razu po niej) policzyć celebransów i rozdzielić hostie równomiernie do dwóch paten (wstępnie liczba ta będzie znana wcześniej, ale trzeba to sprawdzić),
- liczbę koszyczków na kolektę uzgodnić z ceremoniarzem, liczbę paten z Moderatorem Oazy Wielkiej lub wskazanym przez niego kapłanem,
- przy procesji z chlebem i świecami pilnować, by oazy nie niosły swoich paten!

Zakrystia:

- dla celebransów (w Namiocie Światła):
 - przenieść tam wieszaki z werandy i zakrystii,
 - przygotować kilka alb i cingula,
 - stół czerwony z szuflady (gdyby brakło, to wszystkie białe, również z szafy „domowników”),
 - dla głównego celebransa: czerwony ornat z Duchem Świętym oraz alba,
 - dalmatyki oraz stół dla diakonów (mogą się przydać agrałki),
 - tacka na puskę,
 - Ewangeliarz z zaznaczeniem w odpowiednim miejscu.

Uwagi do zakrystii w Namiocie Światła:

- jeden wieszak najlepiej przygotować z albami dla koncelebransów, na drugim umieścić szaty dla głównego celebransa oraz diakonów,
 - warto też przygotować kilka butelek wody i jednorazowe kubeczki.
-
- dla służby liturgicznej (na werandzie przy kaplicy KChS):
 - na wieszaku przygotować alby oraz położyć cingula,
 - przygotować trybularz, pełną łódkę, węgielki, zapalki,
 - akolitki (świece) z kłoszami,
 - krzyż z Namiotu Światła,
 - welony naramienne dla ministrantów mitry i pastorału (jeśli będą używane – zapytać GC).

Na Godzinę Odpowiedzialności i Misji:

- Krzyż KWC,
- Księga Czynów Wyzwolenia,
- czerwona kapa,
- z Teczki Roku: Nabożeństwo Odpowiedzialności i Misji,
- skórzane teczki (okładki) na tekst nabożeństwa, ogłoszenia itd.,
- zapalki.

Ważne uwagi dotyczące podziału zadań:

Ponieważ wszystko powinno być gotowe NAJPOŹNIEJ godzinę przed Eucharystią należy wcześniej rozdzielić zadania (kto za co odpowiada):

- jedna osoba powinna siedzieć przy stoliku z darami i pilnować przynoszonych komunikantów,
- druga pilnuje tego, co się dzieje w prezbiterium ze sprzętem liturgicznym oraz nagłośnieniem,
- trzecia zajmuje się celebransami i całą zakrystią; po rozpoczęciu procesji wejścia zamyka kaplicę i zabiera ze sobą klucz, by od razu po komunii udać się na Kopię Górkę, otworzyć drzwi, zapalić światło nad ołtarzem oraz podać kluczyk do tabernakulum kapłanowi, który przynosi Ciało Pańskie. W razie konieczności mieć przygotowany korporał oraz ampułkę z wodą (do puryfikacji pateny, w której przyniesiono Ciało Pańskie z Wieczernika).

➤ **DYŻURY W DOLNYM KOŚCIELE** (od godz. 10 do 17)

- w czasie Eucharystii wywieszać informację „Eucharystia, prosimy nie wchodzić do Kościoła”,
- dbać o teksty modlitw przy grobie ks. Blachnickiego,
- po dyżurze zabierać bieliznę kielichową na Kopię Górkę (pamiętać o przyniesieniu czystej!),
- na bieżąco dbać o to, by w zakrystii była woda, wino, komunikanty i hostie (nie trzymać ich zbyt dużo ani zbyt długo, gdyż nasiąkają wilgocią),
- uzupełniać wodę święconą w kropielnicy,
- dbać o czystość obrusów na ołtarzu, na kredensji i na stoliku do darów,
- w razie konieczności dbać o porządek przed i w czasie liturgii (zwłaszcza, kiedy nie ma lub niewystarczająco funkcjonuje służba ładu),
- zapisywać zużycie energii elektrycznej,
- należy także troszczyć się o toalety (otwierać i zamykać po zakończeniu dyżuru, dbać o porządek i o to, by był papier).

➤ UWAGI KOŃCOWE

Do zadań zakrystiana zawsze należy dbanie o porządek – nie tylko w zakrystii, ale także w miejscu celebracji. Mowa tu o odkurzaniu chodnika w prezbiterium, zamiataniu, w razie konieczności myciu podłogi, jak też o myciu szyb na werandzie przy zakrystii, jeśli istnieje taka konieczność. Należy także troską otoczyć schody do kaplicy oraz schody do Namiotu Światła, jak też sam Namiot, w którym dość szybko tworzą się pajęczyny.

ZAKRYSTIAN PODCZAS TRIDUUM PASCHALNEGO

(z uwzględnieniem miejscowych tradycji, oprac. Patrycja Kulczewska, 2012 r.)

W WIELKIM TYGODNIU – PRZED TRIDUUM:

- zamówić kwiaty dla kapłanów: uczestniczących w rekolekcjach w Centrum oraz księży w parafii (na wszelki wypadek 1 dodatkowy),
- spożywać stopniowo Najświętszy Sakrament z tabernakulum (w Wielki Czwartek musi być puste, otwarte, wieczna lampka zgaszona),
- przygotować tj. oczyścić drewniany postument (jest za Jubilatem), który służy jako stelaż do Grobu Pańskiego,
- osoba odpowiedzialna za rekolekcje (względnie zakrystian) przygotowuje listy/tabelki dla służby liturgicznej na wszystkie celebracje i na czas adoracji indywidualnych.

WIELKI CZWARTEK

- rano wylać wodę święconą z kropielnicy (najlepiej również ją oczyścić),
- odebrać kwiaty; wyznaczyć osoby do ich wręczania (w parafii życzenia dla kapłanów następują po modlitwie po Komunii) *,
- przed rozpoczęciem rekolekcji wyjąć z górnej szafy śpiewniki „Liturgia Godzin na Triduum”,
- przygotować Ołtarz Przechowania – **CIEMNICĘ**: lampki/świece (ustawić je tak, by kapłan mógł swobodnie podejść do Ciemnicy, zapalić je dopiero po Komunii św. i odejściu kapłana od Ołtarza Wystawienia), "zegar czuwania" razem z drewnianą podstawką, od razu (najpóźniej tuż przed Adoracją) przygotować okapniki na małe świece (6 szt.) koloru fioletowego, a w koszyczku świece do zmiany i zapalki; KWIATY, które będą stały przy Ołtarzu Wystawienia podczas Mszy św. stoją przed ołtarzem, po Mszy stawiamy je przy Ciemnicy, *
- zanim uczestnicy zaczną się gromadzić na liturgię przygotować **KAPLICE** – otworzyć wszystkie okna tzn. witraż z tyłu kaplicy i w prezbiterium (otworzyć też drzwi po obu stronach prezbiterium),
- w zakrystii przygotować: **SZATY LITURGICZNE**: kolor **BIAŁY** (ornat przynajmniej dla głównego celebransa – kolumny: Christos Diakonos z foską); trybularz i łódkę z kadzidłem (kadzidło powinno towarzyszyć przeniesieniu Najśw. Sakramentu do Ciemnicy),
- położyć klucz przy tabernakulum (Ciemnicy)
- na kredensji przygotować welon, jeśli jest kilku koncelebransów – modlitwy eucharystyczne,
- do obrzędu *Mandatum* (umywania nóg – jeśli ma być) przygotować: miskę, dzbanek z wodą (wlać ciepłą!), biały ręcznik i prześcieradło, agrałkę; na czas obrzędu kapłan zdejmuje ornat,
- na stoliku z darami przygotować koszyk na kolektę dla ubogich, głęboką patenę/puszkę, naczynie z komunikantami i szczyptę (*podczas wprowadzenia przypomnieć, by każdy przełożył po 2 komunikanty, przełożyć po jednym dla każdego kapłana*), hostie (*jedna na 2 kapłanów + jedna do monstrancji*) * i większe ampułki,
- Mszał: modlitwa eucharystyczna zawiera wspomnienie tajemnicy dnia (wskazana: I ME),

- pamiętać o przygotowaniu śpiewników (Exsultate Deo) w prezbiterium – dla celebransów i służby liturgicznej,
- dobrze jest przygotować mikrofon (bezprzewodowy?) dla komentatora – po stronie ambony,
- w czasie *Gloria* dzwonią dzwonki – najlepiej położyć je po obu stronach prezbiterium,
- po zakończeniu liturgii * następuje obnażenie ołtarza – od tego czasu aż do Wigilii Paschalnej ołtarz jest zupełnie pusty (nakrywany jest obrusem tylko na czas Komunii św. w Wielki Piątek),
- po zakończonej Mszy wynieść świecznik, w jego miejsce postawić "zegar czuwania",
- ktoś (zazwyczaj. zakrystianka) pozostaje w kaplicy, by w czasie Agapy podjąć Adorację!,
- Adoracja wspólna – uwielbienie i dziękczynienie za ustanowienie Eucharystii, czuwanie z Chrystusem modlącym się w Ogrójcu – trwa do północy,
- po północy Adoracja indywidualna – wyciągnąć fioletowe wstęgi na Ciemnicy i ustawić małe fioletowe okapniki ze świeczkami; w widocznym miejscu postawić koszyczek ze świeczkami i zapalnikami; można też od razu uzupełnić olej w lampkach (ew. zrobić to rano przed Jutrznią).

*** JEŚLI UCZESTNICZYMY WE MSZY WIECZERZY PAŃSKIEJ W PARAFII:**

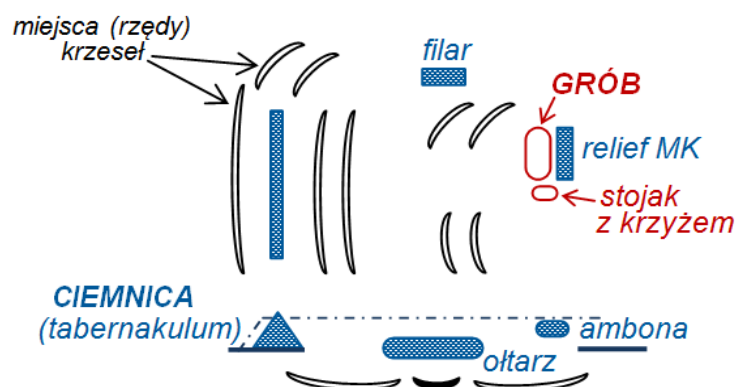
przygotować kaplicę i Ciemnicę jw. (kwiaty stoją od razu przy Ciemnicy); głęboką patenę/puszkę z 1 hostią do wystawienia + komunikant (nie hostie) dla każdego kapłana na piątek; tak przygotowaną puszkę i naczynie z komunikantami i szczypcami najlepiej postawić w miejscu, w którym będzie wprowadzenie do liturgii – każdy wychodząc przekłada po 1 (!) komunikancie (prowadzący wprowadzenie uwzględnia tę informację!); UWAGA: tę patenę (puszkę) zabieramy do parafii!; po powrocie ze Mszy parafialnej obnażyć ołtarz.

- * Na Mszy Wieczery Pańskiej mogą być również stosowane **większe hostie** (każda podzielna na 24 części) lub duża hostia (72 części) – należy to wcześniej uzgodnić z prowadzącym rekolekcje (wówczas przygotować 1 hostię do monstrancji, a komunikanty będą przekładane tylko na piątek).

WIELKI PIĄTEK

- **SZATY LITURGICZNE dnia: kolor CZERWONY.**
- Jutrznia bez krzyża i świec, ołtarz obnażony; ukłon do tabernakulum (Ciemnicy),
- na Drogę Krzyżową przygotować albę i stułę dla kapłana, krzyż (zasłonięty!), świece (jeśli nabożeństwo będzie w Wieczerniku, to również klosze);
- jeśli Droga Krzyżowa będzie się odbywała poza kaplicą * (Wieczernik lub dolny/górny kościół), to najlepiej w tym czasie przygotować **GRÓB PAŃSKI** w kaplicy (stelaż trzeba dobrze zamocować, najlepiej przywiązać!); pamiętać o położeniu korporantu w miejscu, gdzie ma stać monstrancja,
- przed liturgią przygotować **KAPLICĘ** (patrz: Wielki Czwartek, dokładnie odkurzyć dywan – celebrans będzie na nim leżał w postawie prostracji!), zanieść kwiaty, lampki i okapniki na małe świece (6 szt.) koloru zielonego – ustawić je tak, by kapłan mógł swobodnie podejść; świece przy Ciemnicy (fioletowe okapniki z nowymi wkładami – by nie zgasły w czasie liturgii) rozsunać na boki po obu stronach Ciemnicy (swobodne i bezpieczne dojście); bezpośrednio przed liturgią również po obu stronach Ciemnicy ustawić płonące świece na świecznikach – po przeniesieniu Najśw. Sakramentu na ołtarz stawia się je na ołtarzu [można poprosić ministrantów, by zabierając je zgasili małe świece i przestawili "zegar" (jeśli w czasie liturgii minęła godz. 18:00)]

- stojak na Krzyż [świecznik (bez świec) ozdobiony materiałem, ustawiony odwrotnie – tak, aby miejsce na Krzyż było z przodu] – najlepiej postawić go w prezbiterium za ścianką za Ciemnicą i po Adoracji Krzyża służba liturgiczna ustawia stojak przy ołtarzu, a na nim umieszcza Krzyż; świece, które były wniesione w procesji z Krzyżem stawia się na przygotowanym (nakrytym przez SL) ołtarzu;
- na kredensji przygotować: odpowiednią liczbę tekstów Męki Pańskiej (lekcjonarzy) dla lektorów, dla diakona (lub kantora) drugi mszał – do modlitwy powszechnej; welon dla kapłana, monstrancję i welon-tiul na monstrancję, ew. małą puszkę (gdyby zostały konsekrowane hostie – zapytać celebransa, bo może je spożyje), korporał, puryfikaterz i wodę do puryfikacji puszek, puryfikaterz do Krzyża; przy tabernakulum położyć kluczyk,
- po modlitwie po Komunii św. następuje wystawienie Najśw. Sakramentu w monstrancji nakrytej przezroczystym welonem, okadzenie i przeniesienie do Grobu Pańskiego; zakrystian lub inna wyznaczona osoba zapala światło „relief MK” w momencie postawienia monstrancji w Grobie, a po odejściu kapłana ustawia i zapala lampki i świeczki,
- po liturgii obnaża się ołtarz, a stojak z krzyżem ustawia się tuż przy Grobie (najlepiej po prawej stronie); od tego czasu aż do rozpoczęcia Wigilii Paschalnej klęka się przed krzyżem,
- wspólna Adoracja trwa do godz. 22:00; po niej schowanie Najśw. Sakramentu do tabernakulum – rozsunięcie lampki i świece przy Grobie (swobodny dostęp), przy tabernakulum położyć kluczyk, a na ołtarzu korporał; po schowaniu zapalić lampkę przy tabernakulum, zgasić lampki i świece,
- po zakończeniu Adoracji ustawić krzesła w kaplicy tzn. uporządkować je lub ustawić zgodnie z ustaleniami z celebransem/ceremoniarzem (poniżej schemat ustawienia z 2012 r.).

Ważne zadanie w Wielki Piątek:

przygotować miejsce i drewno na ognisko (na jutro) – najlepiej do tego zadania wyznaczyć konkretną osobę

- * jeśli od razu będzie ustalone, że Droga Krzyżowa będzie się odbywała w kaplicy, to przygotować Grób przed rekolekcjami (tak jak Ciemnicę); można też ogólnie przyjąć takie rozwiązanie.

WIELKA SOBOTA

- SZATY LITURGICZNE całego dnia (do Wigilii Paschalnej): kolor fioletowy
- Adoracja rozpoczyna się 1 godz. przed Jutrznia – kapłan przychodzi wcześniej i przenosi Najśw. Sakrament do Grobu – należy przygotować stulę i welon, przy tabernakulum – klucz i monstrancja; welon na monstrancję-tiul (podaje ministrant, względnie zakrystian),
- po postawieniu monstrancji w Grobie i odejściu kapłana ustawić i zapalić lampki i świece, zapalić światło „relief MK”,
- po Nieszporach – zakończenie Adoracji (przygotować welon dla kapłana).

WIGILIA PASCHALNA

- ozdobić świecznik do Paschału i ustawić go przed ołtarzem; przed ołtarzem ustawić także naczynie z wodą na ozdobionym stoliku (jak najbliższej stopnia, żeby nie trzeba było zbytnio się pochylać),
- ołtarz nakryć najpiękniejszym obrusem (jest komplet: ołtarz, kredensja i pod tabernakulum),
- SZATY LITURGICZNE: BIAŁE LUB ŻŁOTE
- w zakrystii przygotować też małą czerwoną stułę (nakłada się ją na krzyż po zakończonej liturgii – po powrocie asysty liturgicznej do zakrystii),
- **OGNISKO:** przy suchej pogodzie rozpałić je na szczycie Kopiej Górki, a przy deszczowej na podjeździe; wyznaczyć osobę odpowiedzialną za rozpalenia ogniska (i za jego zgaszenie! – w tym celu przygotować wiadro z wodą),
- do **LITURGII ŚWIATŁA** przygotować: rylec, grona (najlepiej na małej tacce z wyższym rantem), latarkę, małą świeczkę do odpalenia z ogniska, zapalki (najlepiej długie – tzw. zniczowe), trybularz z kadzidłem, szczypce do wyjęcia węgielka z ognia,
- przed liturgią:
 - przygotowanie **KAPLICY** – patrz: Wielki Czwartek,
 - tuż przed liturgią zgasić wszystkie światła (pamiętać o tych przed domkiem, przed Jubilatem i w nim, a także w zewnętrznych toaletach); światła w kaplicy zakrystian lub inna wyznaczona osoba zapala po ostatnim „Światło Chrystusa” (następuje ono w kaplicy),
- naczynie z wodą przed ołtarzem i pusty Grób zostają w kaplicy do końca oktawy.

III. PRZEBIEG LITURGII

III.1. EUCHARYSTIA

III.1.1. OBRZĘDY WSTĘPNE

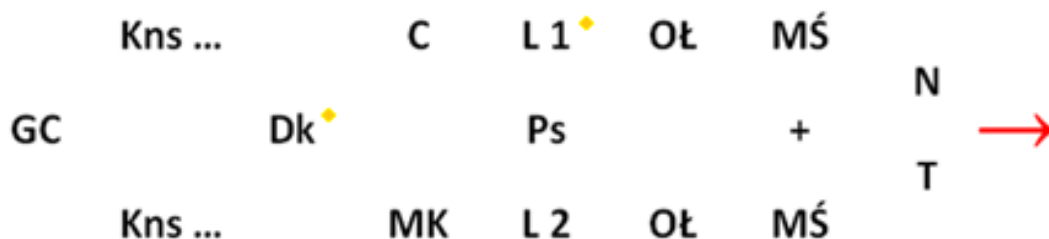
W procesji wejścia * porządek jest następujący (CLPB 128, OWMR 82, zob. KSL 123-124):

- 1) turyferariusz i nawikulariusz,
- 2) ministrant niosący krzyż pomiędzy dwoma albo siedmioma ministrantami niosącymi świece (w Krościenku jest ich dwóch, ale nic nie stoi na przeszkodzie, by – zwłaszcza w obecności biskupa diecezjalnego – było 7 ministrantów światła),
- 3) klerycy, inni ministranci,
- 4) diakon (a gdy go nie ma L1) niosący księgę Ewangelii,
- 5) pozostali diakoni parami,
- 6) koncelebransi – parami,
- 7) biskup,
- 8) nieco za biskupem jeden lub dwóch asystujących diakonów (jeśli są),
- 9) ceremoniarz oraz ministrant księgi,
- 10) ministranci mitry i pastorału (CLPB 128).

* procesja wyjścia ma ten sam porządek, z tym, że T i N nie niosą kadzidła, idą więc za krzyżem i za MŚ

Jeśli celebracji nie przewodniczy biskup:

- Jeżeli używa się kadzidła biskup (kapłan) przed wyruszeniem procesji wejścia nakłada kadzidło (OWMR 82),
- w czasie procesji do ołtarza śpiewa się pieśń na wejście (OWMR 83),
- gdy procesja przechodzi przed Najświętszym Sakramentem nie obowiązuje postój czy zatrzymanie się (CLPB 71, 128),
- po przybyciu do ołtarza ministranci i kapłan oddają mu cześć przez skłon głowy, a gdy jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem – przez przyklęknienie (OWMR 84),

- krzyż stawia się obok ołtarza lub w innym stosownym miejscu (OWMR 84, 143; CLPB 129),
- świeczniki kładzie się na ołtarzu albo w innym miejscu w pobliżu prezbiterium, np. na kredensie (OWMR 84, CLPB 129) – w Krościenku przyjęło się, że na ołtarzu, na jego dwóch rogach od strony ludu (jest to praktyczne),
- księgę Ewangelii kładzie się na ołtarzu (OWMR 84, CLPB 129),
- po dojściu do ołtarza usługujący klękają parami (CLPB 130), po czym udają się na swoje miejsca (zob. szkic) – tak jednak, by było przejście dla kapłanów; należy pamiętać, że w Kaplicy jest bardzo mało miejsca i w razie potrzeby trzeba ustawić dodatkowe krzesła (zob.: schematy miejsc – rozdz. I.6.1),
- po dojściu do ołtarza biskup oddaje mitrę i pastorał, następnie biskup (kapłan), 2 najbliżsi koncelebransi i diakoni całują ołtarz, a następnie GC może okadzić ołtarz (OWMR 85),
- po zakończeniu pieśni na wejście kapłan lub odpowiednio przygotowany ministrant wprowadza wiernych w myśl dnia (OWMR 86); w Mszach koncelebroanych przez biskupa wprowadzenie w myśl dnia wypowiadać może sam biskup, diakon albo któryś z koncelebransów (CLPB 132),
- do aktu pokuty (formuła I i II) wprowadza GC (CLPB 132); III formułę aktu pokuty może śpiewać diakon albo ktoś odpowiedni spośród posługujących albo wszyscy wierni razem (CLPB 132, OWMR 87),
- IV formuła aktu pokuty (aspersja) nawiązuje do chrztu św. i może być użyta na Mszy św. niedzielnej, zwłaszcza w Okresie Wielkanocnym – GC otrzymuje kropielnicę od diakona i najpierw podaje wodę święconą koncelebransom i posługującym w prezbiterium oraz duchowieństwu, a następnie kropi lud – jeśli trzeba, może przejść przez kościół; podczas pokropienia odbywa się odpowiedni śpiew (CLPB 133; przebieg obrzędu: MR s. (2)-(5)),
- następuje śpiew *Kyrie* – jeżeli została użyta I lub II formuła aktu pokuty, tj. jeśli nie była zawarta w samej formule aktu pokuty (OWMR 30, CLPB 135)
- *Gloria* w uroczystości, niedziele (z wyjątkiem Adwentu i Wielkiego Postu), święta i podczas innych bardziej uroczystych obchodów rozpoczyna biskup, któryś z koncelebransów albo kantor; śpiewa go lud, chór na przemian z ludem albo sam chór (OWMR 31),
- następnie GC odmawia kolektę. Biskup może otrzymać mitrę od jednego z diakonów siadając po kolekcie (CLPB 136).

III.1.2. LITURGIA SŁOWA

- Lektor podchodzi do ambony po zakończeniu kolekty (OWMR 89, CLPB 137),
- rozpoczyna czytanie po tym, jak wszyscy usiądą (bądź po komentarzu liturgicznym – jeśli jest przewidziany),
- po czytaniu wskazana jest krótka medytacja (CLPB 138),
- po niej psalterzysta (kantor), a w przypadku ich nieobecności lektor, odmawia psalm (OWMR 61),
- kadzidło nakłada się w czasie śpiewu przed Ewangelią (OWMR 94) – łódkę podaje GC jeden z diakonów otrzymując ją uprzednio od nawikulariusza (CLPB 140), po nasypaniu kadzidła biskup wstaje i zdejmuje mitrę (CLPB 140), a po zwrocie *Słowa Ewangelii według świętego N*, w czasie okadzenia Ewangeliarza otrzymuje pastorał (CLPB 141),
- diakon (a w przypadku, gdy przewodniczy bp i nie ma diakona – koncelebrans) po otrzymaniu błogosławieństwa od GC bierze księgę Ewangelii (jeśli jest złożona na ołtarzu) i poprzedzany przez ministrantów, którzy mogą nieść kadzidło i świece, udaje się na ambonę (OWMR 94),

- homilię głosi się od miejsca przewodniczenia lub od ambony (OWMR 97); na czas homilii biskup otrzymuje mitrę, a podczas homilii może siedzieć – jest to bowiem tradycyjna postawa podczas nauczania (CLPB 142),
- później zgodnie z przepisami prawa – tj. w niedziele, uroczystości oraz podczas obchodów mających szczególny i uroczysty charakter – następuje *Credo*; jeśli jest śpiewane wykonują je wszyscy wierni razem albo na przemian z chórem (OWMR 44),
- po *Credo* następuje modlitwa powszechna, którą GC kieruje z miejsca przewodniczenia lub z ambony (w Krościenku zazwyczaj przyjmuje się to pierwsze rozwiązanie):
 - GC stojąc w miejscu przewodniczenia i mając złożone ręce krótką zachętą wzywa wiernych do modlitwy powszechnej,
 - wezwania może wygłaszać diakon, kantor, lektor lub inny wierny świecki, stojący przy ambonie lub w innym odpowiednim miejscu – lud zaś stojąc, przyłącza się do modlitwy albo przez wspólne wezwanie wypowiedane po każdej intencji albo przez modlitwę w milczeniu,
 - na koniec GC, mając ręce rozłożone, wypowiada orację końcową.

III.1.3. PRZYGOTOWANIE DARÓW

- Po modlitwie powszechnej biskup siada i otrzymuje mitrę (CLPB 145, OWMR 145); siadają również koncelebransi i wierni; rozpoczyna się śpiew na przygotowanie darów (ew. poprzedzony komentarzem liturgicznym – jeśli jest przewidziany),
- diakoni i akolici umieszczają na ołtarzu korporał, puryfikaterz, kielich i Mszal,
- następnie odbywa się procesja z darami na rzecz Kościoła i potrzebujących (CLPB 145); należy przyjąć zasadę, że przygotowuje się tyle komunikantów do konsekracji, ilu wiernych przystępuje do Komunii św. (dla każdego, kto przystąpi do Komunii św. powinny być przełożone komunikanty) – w ten sposób Komunia lepiej ujawnia uczestnictwo w ofierze, która aktualnie jest sprawowana (KL 55, *Eucharisticum misterium* 31),
- zgodnie z przepisami liturgicznymi (OWMR 43, również WEP 27) w czasie całego obrzędu przygotowania darów (łącznie z procesją!) wierni zachowują pozycję siedzącą,
- dary odbiera diakon i biskup w odpowiednim miejscu, zasadniczo przed ołtarzem z wyjątkiem Namiotu Światła – tam GC odbiera dary stojąc na miejscu przewodniczenia (zob. CLPB 145); podchodząc do ołtarza biskup zdejmuje mitrę (CLPB 146),
- po modlitwie nad darami ma miejsce okadzenie darów ofiarnych i ołtarza (OWMR 105); podczas okadzenia GC wszyscy wstają, następnie odbywa się okadzenie koncelebransów i ludu (CLPB 149), w tym czasie do GC podchodzą ministranci, by pomóc w obmyciu rąk; jeśli GC jest biskup, to jeden z diakonów może mu zdjąć pierścień do lavabo (CLPB 150).

III.1.4. MODLITWA EUCHARYSTYCZNA

- Po modlitwie nad darami jeden z diakonów zdejmuje biskupowi piuskę i oddaje ministrantowi (na tackę); koncelebransi (zazwyczaj: wybrani, stojący najbliżej GC) otaczają ołtarz, a diakoni stają za celebransami i posługują przy kielichu i mszale; nikt nie stoi między GC a Kns oraz między GC a ołtarzem (CLPB 153),
- po epiklezie jeden z diakonów zdejmuje z kielicha palkę, a następnie nakłada kadzidło i okadza Hostię i kielich podczas podniesienia; po konsekracji nakrywa palką kielich (CLPB 155),
- biskup przekazuje znak pokoju dwóm najbliższym Kns i jednemu z diakonów (CLPB 161),
- podczas gdy GC przyjmuje Komunię św. rozpoczyna się śpiew na Komunię, względnie poprzedzający go komentarz (CLPB 163).

III.1.5. KOMUNIA ŚW. POD DWIEMA POSTACIAMI

Zawarto tu wszystkie przypadki, choć niektóre z nich prawdopodobnie w Krościenku nie będą miały miejsca. Należy pamiętać, by wierni zostali uprzednio pouczeni o znaczeniu Komunii św. pod dwiema postaciami (można skorzystać z poniższego krótkiego wyjaśnienia).

Komunia pod dwiema postaciami ma z racji znaku pełniejszą formę. Ujawnia się tu doskonałej znak eucharystycznej uczy. W jaśniejszy też sposób jest wyrażona wola Boża, dzięki której nowy i wieczny testament został zatwierdzony we Krwi Pana. Widać też tu jaśniej powiązanie między ucztą eucharystyczną i eschatologiczną w królestwie Ojca (Mt 26, 27-29). Należy zauważyć, że już podczas soboru Trydenckiego sformułowano zasadę, że jest pożywany cały i niepodzielny Chrystus oraz prawdziwy sakrament pod którąkolwiek postacią (Sesja XXI, Dekret o Komunii eucharystycznej, rozdz. 1-3, DS 1726-1729).

Komunii św. pod dwiema postaciami udziela się:

- dorosłym neofitom (nowo ochrzczonym) w czasie Mszy św., która następuje po chrzcie, bierzmowanym dorosłym w czasie Mszy św. ich bierzmowania, ochrzczonym, którzy są przyjmowani do wspólnoty Kościoła,
- nowożeńcom w czasie Mszy św. ich małżeństwa,
- wyświęconym w czasie Mszy świętej ich święceń,
- przeoryszy we Mszy św. jej benedykcji; dziewicom we Mszy św. ich konsekracji; profesom we Mszy św. ich pierwszej lub odnowionej profesji zakonnej, o ile odnawiają lub składają śluby podczas Mszy św.,
- świeckim pomocnikom misjonarskim we Mszy św., w której w sposób publiczny są posyłani, jak również innym, którzy w czasie Mszy św. otrzymują misję kościelną,
- przy udzielaniu wiatyku świętego choremu i wszystkim obecnym, gdy jest odprawiana Msza św. w domu chorego, zgodnie z przepisem prawa,
- diakonowi i ministrom wypełniającym swą funkcję w czasie Mszy św. pontyfikalnej lub uroczystej,
- podczas koncelebry:
 - wszystkim, którzy w niej wypełniają funkcję liturgiczną oraz alumnom seminariów, którzy w niej biorą udział,
 - w ich zaś kościołach również wszystkim członkom instytutów ślubujących rady ewangeliczne, a także innych stowarzyszeń, w których poświęcają się Bogu przez zakonne śluby, ofiarowanie lub przyrzeczenie; ponadto wszystkim, którzy w domach tych instytutów i stowarzyszeń stale zamieszkują,
- kapłanom, którzy biorą udział w wielkich uroczystościach religijnych, a nie mogą celebrować lub koncelebrować,
- wszystkim, którzy odprawiają rekolekcje – we Mszy św., jaka w czasie trwania tych rekolekcji jest odprawiana specjalnie dla tego zespołu, czynnie uczestniczącego,
- tym wszystkim, którzy są wyliczeni w numerach 2 i 4 we Mszach św. ich jubileuszów,
- chrestnemu, chrestnej, rodzicom i współmałżonkowi oraz katechistom świeckim ochrzczonego dorosłego w czasie Mszy św. z racji jego chrztu,
- rodzicom, rodzinie, jak również szczególniejszym dobrodziejom, uczestniczącym we Mszy św. neoprezbitera (EM 32),
- zgodnie ze Wskazaniami Episkopatu Polski dotyczącymi liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach nr 20: wszystkim wiernym świeckim – z zachowaniem przepisów OWMR 281-287 i *Redemptionis Sacramentum* 100-107.

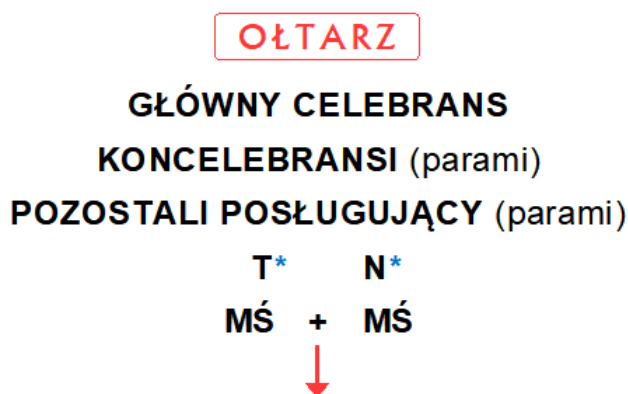
Jak już zaznaczono wcześniej, proponowanym w Krościenku znakiem czci przed przyjęciem Komunii św. jest skłon tułowia w momencie, gdy osoba poprzedzająca przyjmuje Komunię św. – jest to znak, który z jednej strony w dostateczny sposób wyraża szacunek, a z drugiej: łatwo go wykonać nawet w dużym tłoku (EM 34).

Porządek procesji komunijnej:

- po odpowiedzi *Panie nie jestem godzien...* rozpoczyna się śpiew na Komunię (może być poprzedzony komentarzem liturgicznym np. dotyczącym porządku i miejsc rozdzielania Komunii oraz wprowadzającym do pieśni) i w tym czasie formuje się procesja komunijna: najpierw ustawia się służba liturgiczna, a za posługującymi ustawiają się pozostali wierni, poczynawszy od osób siedzących w ostatnich ławkach; nad formowaniem procesji komunijnej i jej porządkiem czuwa służba ładu,
- kapłani – koncelebransi przyjmują Komunię św. przed rozdzielaniem jej wiernym (Namiot Światła) albo w trakcie jej udzielania,
- puryfikacji dokonuje diakon, jeden z koncelebransów albo akolita (OWMR 147, CLPB 165),
- po Komunii św. biskup obmywa ręce i otrzymuje piuskę (CLPB 166),
- po modlitwie po Komunii kapłan może podać ludowi krótkie ogłoszenia (OWMR 123, CLPB 168) – powinien to być jeden kapłan uprzednio do tego przygotowany (inne osoby podają mu przed liturgią swoje ogłoszenia, a nie dołączają się do tego, co powiedział poprzednik tworząc swego rodzaju spontaniczne ogłoszenia),
- po błogosławieństwie, GC razem z ministrantami czyni należyty ukłon (albo przyklęka) i odchodzi (OWMR 125).

III.1.6. PROCESJA WYJŚCIA

- MŚ po błogosławieństwie idą po świece przed ołtarz, klękają (jeśli jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem) albo czynią głęboki skłon, biorą świece, po czym ustawiają się przed ołtarzem wraz z + w następującym porządku:

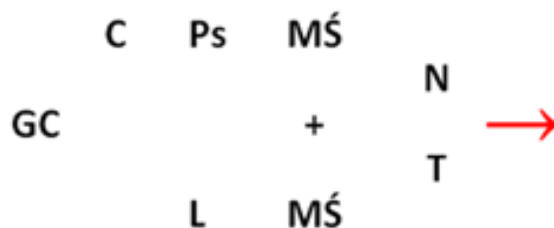

* T i N w procesji wyjścia nie niosą kadzidła, idą więc z krzyżem i za MŚ

- wszyscy, którzy niczego nie niosą, przyklękają, następnie procesja rusza do zakrystii (należy to zrobić sprawnie),
- koncelebransi nie wyprzedzają posługujących!

III.2. PRZEBIEG LITURGII GODZIN (na przykładzie jutrzni)

- 1) Obrzędy wstępne – jak we Mszy św. (s. 46).
- 2) Procesja wejścia:

- 3) Rozpoczęcie modlitwy od miejsca przewodniczenia: *Panie otwórz...* lub *Boże wejrzyj...*, *Chwała Ojcu...*; po tych słowach może mieć miejsce wprowadzenie GC.
- 4) Psalm *Wezwania* może zaśpiewać kantor (wierni powtarzają antyfonę).
- 5) Hymn z zasady powinni śpiewać wszyscy (buduje to jedność zgromadzenia, podobnie jak pieśń na wejście podczas Eucharystii).
- 6) Psalmodię można wykonywać w różny sposób (antyfony śpiewają wszyscy) – najczęściej stosuje się następujące:
 - a) podział na 2 chóry – męski i żeński albo prawa i lewa strona; z zasady każdy chór powinien prowadzić kantor (reguluje to tempo śpiewu, zapewnia porządek i dokładność);
 - b) psalmodię śpiewa kantor, wierni włączają się w sposób responsoryjny;
 - c) psalmodię śpiewa dwóch kantorów, wierni włączają się słuchając.
- 7) Lektor wykonuje czytanie krótkie (nie mówi: *Czytanie z...* ani *Oto słowo Boże*).
- 8) Po czytaniu może nastąpić homilia; jeśli nastąpi, to ze słusznej przyczyny można pominąć responsorium.
- 9) Responsorium śpiewa kantor na przemian z wiernymi.
- 10) Kantyku może rozpocząć GC albo kantor (należy to ustalić przed liturgią!).
- 11) W czasie kantyku z Ewangelii można okadzić ołtarz, celebrawsa i lud jak we Mszy św. (CLPB 204).
- 12) GC wprowadza do próśb.
- 13) Prośby wypowiada (śpiewa) kantor lub poszczególni, przygotowani uprzednio wierni.
- 14) GC wprowadza do *Ojcze nasz* i rozpoczyna tę modlitwę.
- 15) GC odmawia modlitwę (C albo L podaje mu tekst).
- 16) Błogosławieństwo.
- 17) Ucałowanie ołtarza.
- 18) Procesja wyjścia.

Funkcje diakona podczas liturgii godzin:

- czytanie próśb (CLPB 205),
- wypowiadanie wezwania: *Pochylcie głowy na błogosławieństwo* lub podobnie (CLPB 206) oraz *Idźcie w pokoju Chrystusa* (CLPB 207).

III.3. UWAGI KOŃCOWE

- Ryt wystawienia Najświętszego Sakramentu jest opisany szczegółowo w agendach liturgicznych np. „Agendzie Liturgicznej Diecezji Tarnowskiej”, Tarnów 2002.
- **Obrzędy liturgiczne w Ruchu Światło-Życie:**
 - Dzień Światła,
 - błogosławieństwo animatorów,
 - błogosławieństwo nowych członków Stowarzyszenia DIAKONIA, Unii Kapłanów Chrystusa Sługi,
 - przyjmowanie nowych członków do Wspólnoty Niepokalanej Matki Kościoła

są opisane w osobnych opracowaniach.

- Szczególne celebracje podczas rekolekcji Ruchu Światło-Życie (Pascha, nabożeństwo włączenia do deuterokatechumenatu, nabożeństwo Misji – rozesłania ONŻ II°) są zawarte w „Podręczniku nabożeństw Oazy Nowego Życia I-II-III stopnia”, wyd. 3 i nast., Światło-Życie 1986.

IV. DODATEK

IV.1. PROPOZYCJA SPOSOBU PRZYGOTOWANIA LITURGII PODCZAS WIĘKSZYCH OBCHODÓW W CENTRUM

Moderator Generalny albo Moderator Oazy Wielkiej Nowa Jerozolima (jeśli rzecz dotyczy wakacji) wyznacza kapłana odpowiedzialnego za przygotowanie liturgii. Kapłan ten dobiera sobie zespół ceremoniarzy odpowiedzialnych za przygotowanie poszczególnych części liturgii (główny ceremoniarz, ceremoniarz służby liturgicznej w prezbiterium, ceremoniarz odpowiedzialny za modlitwę powszechną, za komentarze, za procesję z darami, moderator diakonii muzycznej) – stanowią oni jego diakonię i wspólnie ustalają wszystkie potrzebne szczegóły (w razie potrzeby konsultują się z innymi osobami, np. z moderatorami oaz średnich, z kapelanem ks. biskupa).

Poszczególni ceremoniarze odpowiadają za przygotowanie swoich zespołów i do nich należy przeprowadzenie prób. Próby są w każdym przypadku konieczne ze względu na wciąż różniące się (czasem bardzo znacznie!) zwyczaje liturgiczne.

Zespoły te mogą być wyłaniane w różny sposób, np.:

- w recepcji jest stale jeden z ceremoniarzy i on ustala z nowo przybyłymi uczestnikami rekolekcji jakie funkcje i w jakich dniach mogą oni pełnić (dotyczy to zwłaszcza COM-u),
- podział posług oparty o obecne na rekolekcjach w danym turnusie oazy średnie (ustala go moderator oazy wielkiej z moderatorami oaz średnich).

IV.2. UWAGI DLA OSÓB PROSZONYCH O PODJĘCIE POSŁUGI

Wszyscy posługujący wyznaczeni przez diecezje (diakonie) powinni zgłosić się w recepcji na Kopiej Górcie przy przyjeździe. Jeśli nikt się nie zgłosi, to przedstawiciel DL w recepcji sam wyznaczy spośród przyjeżdżających odpowiednią osobę.

Jednocześnie DL prosi moderatorów diecezjalnych bądź inne osoby odpowiedzialne o odpowiednio wczesne zgłoszenie w recepcji, że nie ma osób wyznaczonych do podjęcia posługi.

Posługa w prezbiterium:

- osoby pełniące posługę w prezbiterium są proszone na wspólne przygotowanie i przećwiczenie funkcji – w recepcji zostanie podana godzina, o której odbędzie się próba zespołu oraz miejsce zbiórki,
- za prowadzenie prób odpowiadają wyznaczeni ceremoniarze przy współpracy z CDL.

Posługa poza prezbiterium:

- posługę tego zespołu koordynują przedstawiciele CDL lub wyznaczonej DDL,
- osoby pełniące funkcję komentatorki proszone są o zgłoszenie się w recepcji (teksty komentarzy będą przygotowane) oraz na próbę przed daną celebracją,
- osoby pełniące posługę modlitwy (modlitwa wiernych) są także zaproszone na próbę; tekst modlitwy wiernych będzie przygotowany i dostępny w zakrystii,
- osoby pełniące posługę darów proszone są na spotkanie w czasie jw.,
- osoby pełniące służbę ładu uczestniczą w próbie zespołu liturgicznego posługującego w prezbiterium.

IV.3. SZCZEGÓŁOWA PROPOZYCJA PODZIAŁU POSŁUG – COM 2014

IV.3.1. PIĄTEK VII tyg. Okresu Wielkanocnego

EUCHARYSTIA Z NIESZPORAMI

Miejsce celebracji	DOLNY KOŚCIÓŁ
Godzina celebracji	20:00
Godzina próby zespołu	19:30
Główny Celebrans	ks. Adam Wodarczyk

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
Pomocnik ceremoniarza	
L 1	
Ps	
+	
2x MŚ	
2x OŁ	
MK	
Komentator(ka) <i>(przed psalmami/pieśniami)</i>	
Służba darów wino i woda, hostie <i>(min. 2 osoby)</i>	
Służba ładu <i>(2-4 osoby)</i>	
Przewodnik scholi	
Psalmodia, psalm, śpiew przed Ewangelią, prośby z Nieszporów	schola

UWAGI:

SZATY LITURGICZNE białe

FORMULARZ z piątku VII tygodnia Wielkanocnego, s. 236

AKT POKUTY – forma 2

PREFACJA nr 25 –1 o Wniebowstąpieniu czytana s. 42* śpiewana s. 156*

ME 2.

IV.3.2. SOBOTA VII tyg. Okresu Wielkanocnego

Dzień Diakonii

JUTRZNIA

Miejsce celebracji	DOLNY KOŚCIÓŁ
Godzina celebracji	8:00
Godzina próby zespołu	7:40
Celebrans	

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
L	
prośby recytowane	
+	
MŚ 1	
MŚ 2	
Komentatorka <i>(przed psalmami/pieśniami)</i>	
Przewodnik scholi	
Psalmodia, śpiewana aklamacja prośb	schola

UWAGI:

Jutrznia z soboty VII tygodnia Wielkanocy

SZATY LITURGICZNE białe

CELEBRACJA SAKRAMENTU POKUTY I POJEDNANIA

Miejsce celebracji	DOLNY KOŚCIÓŁ
Godzina celebracji	10:00
Godzina próby zespołu	9:30
Celebrans	ks. Piotr Drozd

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
L	
Ps	
+	
MŚ 1	
MŚ 2	
SPOWIEDŹ POWSZECHNA <i>(diakon lub posługujący)</i>	
Przewodnik scholi	
Psalm, śpiew przed Ewangelią, śpiewy w czasie indywidualnej celebracji sakramentu, uwielbienie	schola

UWAGI:

SZATY LITURGICZNE fioletowe

*Celebrans wybiera czytania i przebieg obrzędu na podstawie „Obrzędów pokuty”,
koordynuje posługi ceremoniarz i przewodnik scholi,
przekazując wszystko posługującym.*

PRZYKŁAD WYBORU (2014 r.):

- 1) **OBRZĘDY WSTĘPNE** nr 50 E, s. 43
- 2) **MODLITWA** nr 51 B, s. 4
- 3) **CZYTANIE 1** wzór B, s. 49, lz 1,10-18
- 4) **Ps 51 (50)** „Sercem skruszonym nie pogardzisz, Boże”
- 5) **AKLAMACJA PRZED EWANGELIĄ** s. 51, Mt 11,28
- 6) **EWANGELIA** Mt 5,1-12, s. 52
- 7) **SPOWIEDŹ POWSZECHNA** nr 55, s. 53, wzór pierwszy
- 8) **KOŃCOWA MODLITWA** nr 58, A, s. 59
- 9) **BŁOGOSŁAWIEŃSTWO** s. 60, nr 59

EUCHARYSTIA WIGILII ZESŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

Miejsce celebracji	WIECZERNIK
Godzina celebracji	16:15
Godzina próby zespołu	15:45
Główny Celebrans	ks. Paweł Płatek

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
Pomocnik ceremoniarza	
L 1	
Ps	
L 2 <i>(wybór 2 czytania do uzgodnienia z GC)</i>	
T, N	
+	
2x MŚ	
2x OŁ	
MK	
Wezwania modlitwy wiernych 6 osób	
Składka, służba darów <i>....., składka, puszki, wino i woda, hostie</i>	
Służba ładu <i>4 osoby (prawa i lewa strona)</i>	
Przewodnik scholi	
Śpiewy, psalm, werset przed Ewangelią	schola

UWAGI:

SZATY LITURGICZNE czerwone

FORMULARZ z Niedzieli Zesłania Ducha Św. – wieczorna Msza Wigilijna, s. 238

AKT POKUTY – forma 1

ME 1.

KOLEKTA w intencji

NIESZPORY Z BŁOGOSŁAWIENIEM CZŁONKÓW DIAKONII

Miejsce celebracji	WIECZERNIK
Godzina celebracji	19:15
Godzina próby zespołu	18:50
Celebrans	ks. Adam Wodarczyk

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
L	
+	
MŚ 1	
MŚ 2	
T, N	
Komentator(ka) <i>(przed psalmami/pieśniami)</i>	
Przewodnik scholi	
Psalmodia, prośby, śpiewy <i>(obrzęd błogosławieństwa do DIAKONII)</i>	schola

UWAGI:

I Nieszpory Uroczystości Zesłania Ducha Świętego

SZATY LITURGICZNE czerwone

DO PRZYGOTOWANIA:

- **TEKST OBRZĘDU** (uzyskać listy kandydatów od CDFD)
- **ŚWIECE DLA CZŁONKÓW DIAKONII I DOKUMENTY** (odpowiada CDFD)

WIGILIA PENTAKOSTALNA

Miejsce celebracji	WIECZERNIK
Godzina celebracji	21:00
Godzina próby zespołu	20:40
Celebrans	ks. Sebastian Majcher

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
Alleluja z werselem	schola
L 1 (z Godziny Czytań)	
L 2 (z Godziny Czytań)	
+	
MŚ 1	
MŚ 2	
T, N	
Przewodnik scholi	
Psalmodia, śpiewy	schola
Komentatorzy	

UWAGI:

SZATY LITURGICZNE czerwone

EWANGELIA – do wyboru:

J 15, 18-27 lub Mt 28, 16-20 lub J 7, 37-39 lub odpowiednio z roku A

IV.3.3. NIEDZIELA – Uroczystość Zesłania Ducha Świętego

Dzień Animatora

JUTRZNIA Z BŁOGOSŁAWIENIEM ANIMATORÓW

Miejsce celebracji	WIECZERNIK
Godzina celebracji	8:30
Godzina próby zespołu	8:10
Celebrans	ks. Aleksander Suchocki

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
L	
+	
MŚ 1	
MŚ 2	
T, N	
Komentator(ka) <i>(przed psalmami/pieśniami)</i>	
Przewodnik scholi	
Psalmodya, prośby, śpiewy <i>(obrzęd błogosławienia animatorów)</i>	schola

UWAGI:

Jutrznia Uroczystości Zesłania Ducha Świętego

SZATY LITURGICZNE czerwone

DO PRZYGOTOWANIA:

- **TEKST OBRZĘDU** (uzyskać listy kandydatów od CDFD)
- **KRZYŻE DLA ANIMATORÓW I DOKUMENTY** (odpowiada CDFD)
- **NACZYNIĘ Z WODĄ POBŁOGOSŁAWIONĄ I KROPIDŁO**
(poświęcenie krzyży animatora)

EUCHARYSTIA Z ROZESŁANIEM OAZ WIELKICH

Miejsce celebracji	WIECZERNIK
Godzina celebracji	11:00
Godzina próby zespołu	10:45
Główny Celebrans	ks. Adam Wodarczyk

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
Pomocnik ceremoniarza	
L 1	
Ps	
L 2	
T, N	
+	
2x MŚ	
2x OŁ	
MK	
Wezwania modlitwy wiernych	
Składka, służba darów <i>....., składka, puszki, wino i woda, hostie</i>	
Służba ładu <i>4 osoby (prawa i lewa strona)</i>	
Przewodnik scholi	

UWAGI:

SZATY LITURGICZNE czerwone

FORMULARZ z Niedzieli Zesłania Ducha Św. – Msza w dzień, s. 239

AKT POKUTY – forma 1

ME 1.

II NIESZPORY, UROCZYSTOŚĆ ZEŚLANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

Miejsce celebracji	KAPLICA CHRYSYTA SŁUGI
Godzina celebracji	19:00
Godzina próby zespołu	18:45
Celebrans	

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
L	
+	
MŚ 1	
MŚ 2	
Komentator(ka) <i>(przed psalmami/pieśniami)</i>	
Przewodnik scholi	
Psalmodya, prośby	schola

UWAGI:

II Nieszpory Uroczystości Ześłania Ducha Świętego

SZATY LITURGICZNE czerwone

IV.3.4. PONIEDZIAŁEK – Święto NMP, Matki Kościoła

Dzień Moderatora

JUTRZNIA

Miejsce celebracji	NAMIOT ŚWIATŁA
Godzina celebracji	7:30
Godzina próby zespołu	7:10
Celebrans	ks. Grzegorz Lipiec

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
L	
+	
MŚ 1	
MŚ 2	
Komentator(ka) <i>(przed psalmami/pieśniami)</i>	
Przewodnik scholi	
Psalmodia, prośby	schola

UWAGI:

Jutrznia ze Święta Najświętszej Maryi Panny, Matki Kościoła

SZATY LITURGICZNE białe

EUCHARYSTIA

zakończona odnowieniem Aktu Oddania Ruchu Światło-Życie Niepokalanej, Matce Kościoła

Miejsce celebracji	NAMIOT ŚWIATŁA
Godzina celebracji	12:30
Godzina próby zespołu	12:00
Główny Celebrans	bp Adam Szal

FUNKCJA	POSŁUGUJĄCY
Ceremoniarz	
Pomocnik ceremoniarza	
L 1	
Ps	
L 2	
T, N	
+	
2x MŚ	
2x OŁ	
M, P	
MK	
Wezwania modlitwy wiernych	
Służba darów <i>wino i woda, hostie</i>	
Służba ładu (2-4 osoby)	
Przewodnik scholi	
Śpiewy, werset przed Ewangelią	schola

UWAGI:

SZATY LITURGICZNE białe

FORMULARZ ze Święta Najświętszej Maryi Panny, Matki Kościoła, s. 76'

AKT POKUTY – forma 1

ME 2.

DO PRZYGOTOWANIA: TEKST AKTU ODDANIA

IV.4. WYBÓR ŚPIEWÓW NA CENTRALNĄ OAZĘ MATKĘ

W poniższym zestawieniu podano śpiewy, które były wybrane na COM w latach 2003, 2004 oraz 2013 i 2015. Numery pieśni lub stron podano według:

- ExD** – śpiewnik „Exsultate Deo”, wyd. 10, Kraków 2010.
LG – „Liturgia godzin na Centralną Oazę Matkę”, Lublin 1995.
 * – śpiewy znajdujące się w innych śpiewnikach.

(śpiewy zebrała: Patrycja Kulczewska)

PIĄTEK – EUCHARYSTIA Z NIESZPORAMI

Pieśń na wejście	O Stworzycielu, Duchu przyjdź Idźcie na cały świat Błogosławione serca	LG s. 3 ExD nr 509 ExD nr 487
Akt pokuty	Psalmodia (Nieszpory)	LG s. 4
Psalm – refren	<i>Pan Bóg utwierdził tron swój na niebiosach</i>	
Aklamacja przed Ewangelią	<i>Duch Święty wszystkiego was nauczy, przypomni wam wszystko, co wam powiedziałem</i>	ExD nr 117
Modlitwa wiernych	prośby z Nieszporów	LG s. 11
Pieśń na przygotowanie darów	To przykazanie Ja dziś daję wam O Tajemniczy Płomieniu Przyjdę do was w moim Duchu (kanon)	ExD nr 561 ExD nr 309 *
Święty, Święty, Święty...	m.: ks. I. Pawlak	ExD nr 37
Amen po doksologii	m.: opr. ks. Z. Bernat	ExD nr 154
Baranku Boży	m.: ks. I. Pawlak	ExD nr 38
Pieśni na procesję komunijną	Duchu Święty Boże przyjdź Pan zmartwychwstał i jest z nami Jam jest Chleb Życia O Panie, Ty nam dajesz Ciało swe i Krew Panie, pragnienia ludzkich serc Przyjdź, Duchu Świętości	* ExD nr 284 ExD nr 583 ExD nr 594 ExD nr 607 ExD nr 321
Pieśń na uwielbienie	Kantyk Maryi z antyfoną z Nieszporów	LG s. 9-10
Pieśń na rozesłanie	Panie Jezu Chryste, światło niegasnące Zjednoczeni w Duchu Piosenka Roku: W mocy Ducha Świętego	ExD nr 540 ExD nr 573 *

SOBOTA – JUTRZNIA

Wezwanie i Jutrznia		LG s. 13-24
Pieśń na zakończenie	Regina caeli Niech nas ogarnie łaska Panie Twa	ExD nr 695 *

CELEBRACJA SAKRAMENTU POKUTY I POJEDNANIA

Pieśń na wejście	Chrystus... to nadzieja cała nasza Bóg nad swym ludem zmiłował się	ExD nr 497 ExD nr 495
Psalm – refren	<i>Sercem skruszonym nie pogardzisz, Boże</i>	

Aklamacja przed Ewangelią	<i>Przyjdźcie do Mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a Ja was pokrzepię.</i>	
Podczas spowiedzi	Podnieś mnie, Jezu, i prowadź do Ojca Przyjdź, Panie Jezu Niechaj miłość Twa Misericordias Domini Ukaż mi, Panie, swą Twarz Nie ma Cię Do mnie wróć Chrystus Pan, Boży Syn Nie ukochałem mego krzyża Oczyść serce me Chodźcie, zawróćmy do Pana	* * * ExD nr 204 * * * * * *
Uwielbienie po spowiedzi	Panie, światło miłości Twej świeci Jezus Chrystus jest moim zbawieniem Jezus zwyciężył	ExD nr 543 ExD nr 729 *
Pieśń na rozesłanie	Błogosławione serca Confitemini Domino	ExD nr 487 ExD nr 189

EUCHARYSTIA WIGILII ZEŚLANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

Pieśń na wejście	Duchu Ogniu, Duchu Źarze Duchu Święty, Boże, przyjdź Przyjdź, Duchu Święty, napełnij serca	ExD nr 305 * ExD nr 322
Panie, zmiłuj się nad nami	m.: ks. J. Ścibor m.: M. Łęczycki	ExD nr 42 ExD nr 57
Psalm – refren	<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi ziemię</i>	
Aklamacja przed Ewangelią	<i>Przyjdź Duchu Święty napełni serca swoich wiernych i zapal w nich ogień swojej miłości</i>	
Modlitwa wiernych	Christe, exaudi nos... Kyrie eleison	*
Pieśń na przygotowanie darów	Przybądź Duchu Stworzycielu Przyjdź Duchu Święty, napełnij serca Otwórzcie serca, tchnienie daje Duch Przyjdź Duchu Święty, napełnij me serce miłością	ExD nr 316 ExD nr 322 ExD nr 314 *
Święty, Święty, Święty...	m.: ks. J. Ścibor m.: M. Łęczycki	ExD nr 44 ExD nr 58
Amen po doksologii	m.: opr. ks. Z. Bernat m.: opr. G. Skop	ExD nr 154 ExD nr 155
Baranku Boży	m.: ks. J. Ścibor m.: M. Łęczycki	ExD nr 45 ExD nr 59
Pieśni na procesję komunijną	O, Panie, otwierasz rękę swoją Przybądź Płomieniu Jam jest Chleb Życia Ciebie całą duszą pragnę Łamiesz Chleb, nowy rodzi się świat Lud Twój, Panie, lud pielgrzymi Wody Jordanu, weselcie się	ExD nr 595 * ExD nr 583 ExD nr 632 ExD nr 591 ExD nr 526 *
Pieśń na uwielbienie	Panie, światło miłości Twej świeci Błogosławiony bądź, Ojcze	ExD nr 543 ExD nr 174

Pieśń na uwielbienie	Psalm 148: Alleluja... Niech zabrzmí Panu Wielkie i dziwne są dzieła Twoje	ExD nr 651 ExD nr 236
Pieśń na rozesłanie	W dialogu miłości trwać chcemy Ojcie nasz, miłość daj Wzywam Cię, Duchu, przyjdź Piosenka Roku: Narodzić się na nowo	ExD nr 743 ExD nr 735 * *

I NIESZPORY UROCZYSTOŚCI ZEŚLANIA DUCHA ŚWIĘTEGO Z BŁOGOSŁAWIENIEM CZŁONKÓW DIAKONII

Nieszpory		LG s. 25-34
Sekwencja		ExD nr 317
Pieśni w czasie wręczania świec członkom Diakonii	Panie, światło miłości Twej świeci Pan kiedyś stanął nad brzegiem Wy jesteście solą ziemi Pokój wam... nie bójcie się	ExD nr 543 * * *
Pieśń na zakończenie	Przyjdę do Was w moim Duchu Piosenka Roku: Uczniowie Pana	* ExD nr 737

NIEDZIELA – JUTRZNIA Z BŁOGOSŁAWIENIEM ANIMATORÓW

Wezwanie i Jutrznia		LG s. 47-58
Pieśń do Ducha Świętego	Przybądź Duchu Stworzycielu	ExD nr 316
Pieśni w czasie wręczania krzyży animatorom	Serce wielkie nam daj Nie bój się, wypłyn na głębię Dotyk Ognia (Oto ja, pošlij mnie) Nie lękajcie się, Ja jestem z wami Wiele jest serc, które czekają na Ewangelię Powołani przez słowo Jezusa Wy jesteście solą ziemi Chwałę Ciebie, Panie, i uwielbiam	ExD nr 555 * * ExD nr 733 * ExD nr 737 * *
Pieśń na zakończenie	Jezu, umiłowany Synu Ojca Przedwiecznego Przybądź Duchu Stworzycielu Piosenka Roku: Chcemy słuchać Cię Piosenka Roku: Uczniowie Pana	* ExD nr 316 ExD nr 726 ExD nr 737

EUCHARYSTIA Z ROZESŁANIEM OAZ WIELKICH

Pieśń na wejście	Duch Pański napęlnił okrąg ziemi	ExD nr 303
Panie, zmiłuj się nad nami	m.: ks. I. Pawlak (Msza rytmiczna)	ExD nr 39
Chwała na wysokości Bogu	m.: ks. A. Chlondowski	ExD nr 47
Psalm – refren	<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi ziemię</i>	
Sekwencja		ExD nr 317
Aklamacja przed Ewangelią	<i>Przyjdź Duchu Święty napęlni serca swoich wiernych i zapal w nich ogień swojej miłości</i>	
Modlitwa wiernych	Christe, exaudi nos... Kyrie eleison	*
Pieśń na przygotowanie darów	Otwórzcie serca, tchnienie daje Duch Idźcie na cały świat	ExD nr 314 ExD nr 509

Pieśń na przygotowanie darów	Pokój wam... nie bójcie się Przyjdź, Duchu miłości i pokoju	* ExD nr 318
Święty, Święty, Święty...	m.: ks. I. Pawlak	ExD nr 40
Amen po doksologii	m.: opr. ks. Z. Bernat	ExD nr 154
Baranku Boży	m.: ks. I. Pawlak	ExD nr 41
Pieśni na procesję komunijną	Panie, pragnienia ludzkich serc O, Panie, otwierasz rękę swoją Oblubienica i Duch wołają: Przyjdź! Ludu Kapłański Zbliżam się w pokorze Witaj, Pokarmie Hymn etiopski (Chleb niebiański dał nam Pan) Różne są dary łaski	ExD nr 607 ExD nr 595 ExD nr 538 ExD nr 527 ExD nr 619 * * *
Pieśń na uwielbienie	Veni Lumen cordium Najwyższemu Panu chwała Cała ziemia wołaj z radości na cześć Pana	* ExD nr 205 *
Pieśni w czasie wręczania świec Oaz Wielkich	My, Jego dzieci zrodzone z cierpienia Błogosławione serca Wy jesteście na ziemi światłem mym Wody Jordanu, weselcie się	ExD nr 529 ExD nr 487 * *
Pieśń na rozesłanie	Nadziejo Kościoła jednością w nas bądź Piosenka Roku: Nadzieja, Jezus Duch Pański nade mną Piosenka Roku: W mocy Ducha Świętego	ExD nr 732 ExD nr 731 * *

II NIESZPORY UROCZYŚCIOCÍ ZESŁANIA DUCHA ŚWIĘTEGO

Nieszpory		LG s. 59-69
Pieśń na zakończenie	Duchu Święty, przyjdź... niech wiara zagości	*

PONIEDZIAŁEK – JUTRZANIA ŚWIĘTO NMP MATKI KOŚCIOŁA

Wezwanie i Jutrznia		LG s. 70-80
Pieśń na zakończenie	Weż w Swą opiekę nasz Kościół Święty	ExD nr 701

EUCHARYSTIA – ŚWIĘTO NAJSW. MARYI PANNY MATKI KOŚCIOŁA

Pieśń na wejście	Błogosławiona jesteś, Maryjo Usłysz Bożej Matki głos	ExD nr 659 *
Kyrie	Missa de Angelis (VIII)	ExD nr 6
Gloria	Missa de Angelis (VIII)	ExD nr 7
Psalm – refren	<i>Tyś wielką chlubą Kościoła Świętego lub: Kościół nie zginie, Bóg jest w jego wnętrzu</i>	
Aklamacja przed Ewangelią	<i>Szczęśliwa Dziewico, która porodziłaś Pana, Błogosławiona Matko Kościoła, Ty strzeżesz w nas Ducha Twojego Syna, Jezusa Chrystusa</i>	
Pieśń na przygotowanie darów	Niech Cię chwalą, Panno Święta Ubi Caritas et Amor (Taizé)	ExD nr 682 ExD nr 566
Sanctus	Missa de Angelis (VIII)	ExD nr 8

Amen po doksologii	m.: opr. ks. Z. Bernat	ExD nr 154
Agnus Dei	Missa de Angelis (VIII)	ExD nr 9
Pieśni na procesję komunijną	Błogosławiona Dziewico nad dziewicami O Panie, Ty nam dajesz Ciało swe i Krew Chrystus Pan karmi nas swoim świętym Ciałem	ExD nr 658 ExD nr 594 ExD nr 579
Pieśń na uwielbienie	Niepokalana Dziewico Magnificat (Taizé) Magnificat: Uwielbia dusza moja Pana mego moc Upadnij na kolana	ExD nr 681 ExD nr 202 * ExD nr 222
Pieśń w czasie procesji do Źródła Życia	Litania do Matki Boga i ludzi: Matko, która nas znasz	ExD nr 678
Pieśń na rozesłanie	O Matko z Częstochowskiego wizerunku O Matko miłościwa Cześć Maryi, cześć i chwała	ExD nr 686 ExD nr 684 ExD nr 663

NABOŻEŃSTWO MAJOWE PRZY FIGURZE NMK

Pieśń na rozpoczęcie	Chwalcie łąki umajone	ExD nr 662
Litania Loretańska		ExD nr 669
Pieśń na zakończenie	Pod Twoją obronę Litania do Matki Boga i ludzi	* ExD nr 678

NIESZPORY

Nieszpory		LG s. 81-90
Pieśń na zakończenie	Z dawna Polski Tyś Królową	ExD nr 706

IV.5. PRZYKŁADOWE KOMENDY LITURGICZNE

Podczas liturgii często trzeba wydać jakieś polecenia, np. pokierować procesją, wskazać miejsce, czas, a niekiedy też sposób wykonania funkcji liturgicznej. Służą temu między innymi tzw. **komendy liturgiczne wydawane przez ceremoniarza**.

Jak to jednak należy robić by nie rozpraszać uczestników liturgii? Przede wszystkim komendy i inne wskazówki podczas liturgii należy podawać dyskretnie, nie za głośno – tak, by usłyszeli tylko ci, do których komenda liturgiczna jest skierowana. Po drugie: należy je stosować tylko wtedy, gdy jest to konieczne. Po trzecie: trzeba używać możliwie najkrótszych, a zarazem zrozumiałych zwrotów. Zgodnie z tradycją komendy są wydawane po łacinie, ale jeśli posługujący nie znają dostatecznie tego języka, to należy się posłużyć ich polską wersją.

Poniżej podano przykłady komend liturgicznych, zaczerpnięte z „Ceremoniału wspólnoty parafialnej”. Należy podkreślić, że nie podano tu dokładnych przekładów, a raczej znaczenie komend.

Przygotowanie w zakrystii:

1)

<i>Praeparatio</i>	– przygotowanie się
albo	
<i>Praeparatio ad Missam</i>	– przygotowanie do Mszy św.
<i>Impositio incensi</i>	– nasypanie kadzidła
<i>Reverentia celebranti</i>	– pokłon celebransowi
(<i>episcopoi, eminentissimo</i>)	(biskupowi, eminencji – kardynałowi)
<i>Procedamus</i>	– wyruszenie procesji

2)

(<i>coetus</i>), <i>Ad ordinem</i>	– (usługujący), do porządku
albo	
<i>Silentium</i>	– cisza
<i>Adiutorum nostrum in nomine Domini</i>	– Wspomożenie nasze w imieniu Pana
<i>Qui fecit coelum et terram</i>	– Który stworzył niebo i ziemię
<i>Impositio incensi</i>	– nasypanie kadzidła
<i>Introitus solemnis</i>	– wejście uroczyste
<i>Introitus simplex</i>	– wejście zwykłe
<i>Procedamus ad altare</i>	– idziemy do ołtarza

Procesja wejścia:

<i>Cito</i>	– szybko
<i>Lente</i>	– wolno
albo	
<i>Citius</i>	– szybciej
<i>Lentius</i>	– wolniej
<i>Adoratio Sanctissimi</i>	– przyklęknienie przed Najśw. Sakramentem
albo	
<i>Genu flexio</i>	– przyklęknienie na jedno [prawe!] kolano
<i>Adoratio altaris</i>	– pokłon ołtarzowi
albo	
<i>Inclinatio profunda</i>	– głęboki pokłon

<i>Osculatio altaris</i>	– ucałowanie ołtarza
<i>Ad presidiam</i>	– (przejście) do miejsca przewodniczenia
<i>Inclinatio capitis</i>	– skłon głowy
<i>Procedamus ad sediliam</i>	– idziemy do siedzeń
<i>Procedamus ad sedem</i>	– idziemy do krzesła
<i>Procedamus ad sacristiam</i>	– idziemy do zakrystii
<i>Sistemus</i>	– zatrzymujemy się
albo	
<i>Sistant</i>	– zatrzymanie się
<i>Osculatio altaris</i>	– ucałowanie ołtarza
<i>Genua flectant</i>	– klękamy (na dwa kolana)

Okadzenia:

<i>Turificatio</i>	– okadzenie
<i>Turificatio altaris</i>	– okadzenie ołtarza
<i>Turificatio celebrantis</i>	– okadzenie celebransa
<i>Turificatio Evangelii</i>	– okadzenie Ewangelii
<i>Turificatio populi</i>	– okadzenie ludu
<i>Turificatio crucifixi</i>	– okadzenie krzyża
<i>Turificatio oblatorum</i>	– okadzenie darów

Komendy w prezbiterium i inne komendy:

<i>Sedant</i>	– proszę siadać
<i>Surgant</i>	– proszę wstać
<i>Ascendant</i>	– wchodzimy (w górę; np. po schodach)
<i>Descendant</i>	– schodzimy (w dół)
<i>Vertant</i>	– proszę się obrócić
<i>Vertamus</i>	– obracamy się
<i>In sinistra</i>	– na lewo
<i>In dextra</i>	– na prawo
<i>Inclinatio capitis</i>	– skłon głowy
<i>Inclinatio profunda</i>	– pokłon głęboki
<i>Inclinatio imagini</i>	– pokłon obrazowi
<i>Inclinatio Crucis</i>	– pokłon Krzyżowi
<i>Reverentia celebranti</i>	– pokłon celebransowi
<i>Non-dum</i>	– jeszcze nie
<i>Procedamus coram altare</i>	– idziemy przed ołtarz

Szczególne obrzędy liturgiczne:

<i>Lavabo</i>	– obmycie przy ołtarzu
<i>Lustratio</i>	– obmycie po Komunii św.
<i>Lotio manum</i>	– obmycie w zakrystii
<i>Sacramentum Sanctissimum</i>	– Najświętszy Sakrament
<i>Aqua benedicta</i>	– woda święcona
<i>Ad aspersionem</i>	– do pokropienia

IV.6. WSKAZANIA EPISKOPATU POLSKI DOTYCZĄCE LITURGII MSZY ŚWIĘTYCH SPRAWOWANYCH W MAŁYCH GRUPACH I WSPÓLNOTACH

W związku z częstymi pytaniami kierowanymi do Komisji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, a także indywidualnie do jej członków i konsultorów, a dotyczącymi liturgii Mszy św. sprawowanych w małych grupach i wspólnotach, Episkopat Polski przypomina obowiązujące przepisy Kościoła powszechnego, Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego wprowadzenia do Mszału rzymskiego (9.III.2005) oraz określa dodatkowe normy dotyczące liturgii wszystkich Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach.

Zasady ogólne

1. Małe grupy religijne i wspólnoty nie są równoznaczne z małą liczbą wiernych uczestniczących we Mszy św. np. w dni powszednie. Ważnymi cechami wyróżniającymi małe grupy religijne są: istniejące już więzi międzyosobowe, wiek, zawód, stan rodzinny, przynależność do kościelnych ruchów apostołskich i wspólny cel zgromadzenia (np. rekolekcje, przygotowanie do sakramentów, pogłębienie formacji chrześcijańskiej). W „małym zgromadzeniu liturgicznym” umacniają się wzajemne więzy między jego członkami przez klimat bliskości, przyjaźń, zaufanie i wymianę doświadczeń (por. DA 17). Celebracja Mszy św. w małych grupach formuje również jej uczestników do większego zaangażowania w liturgii parafialnej oraz do podejmowania posług i funkcji liturgicznych przewidzianych dla świeckich.
2. Kościół popiera istnienie w parafii małych grup i wspólnot religijnych, których celem jest pogłębienie życia chrześcijańskiego i wychowanie wiernych do ściślejszej wspólnoty kościelnej, a nie tworzenie „małych Kościołów”, osłabiających jedność parafialną (por. *Actio pastoralis*, Wstęp).
3. Papież Benedykt XVI w Adhortacji apostołskiej *Sacramentum caritatis* zaleca celebrację Eucharystii w małych grupach „ze względu na bardziej świadome, czynne i owocne uczestnictwo”. Jednocześnie zwraca uwagę na konieczność ich zgodności z „całością duszpasterskiego programu diecezji”. Celebracje takie nie mogą być „przeżywane równoległe lub w rywalizacji z Kościołem partykularnym”, gdyż małe grupy powinny służyć jednoczeniu całej wspólnoty (por. *Sacramentum caritatis* nr 63).
4. Sprawując liturgię Mszy św. w małej grupie, zarówno kapłan jak i uczestnicy powinni mieć świadomość, że celebrują ją w łączności z całym Kościołem, jeśli przestrzegają norm zawartych w księgach liturgicznych oraz wskazań Konferencji Episkopatu odnoszących się do liturgii. Jan Paweł II podkreśla, iż kapłan, który wiernie sprawuje Mszę św. według norm liturgicznych oraz wspólnota, która się do nich dostosowuje, ukazują w sposób dyskretny, lecz wymowny, swą miłość do Kościoła (por. *Ecclesia de Eucharistia* nr 52).
5. Dlatego podstawową formą celebracji Eucharystii w parafii (zwłaszcza w niedziele i święta) jest Msza św. z ludem, w której uczestniczą jej członkowie, bez podziału na przynależność do różnych grup. Wtedy Msza św. ukazuje parafię jako wspólnotę wspólnot i prawdziwy Kościół zgromadzony w imię Pana, aby sprawować Pamiątkę Jego śmierci i zmartwychwstania oraz budować jedność w wierze i miłości (por. OWMR nr 113; 115; *Evangelii gaudium* nr 29).
6. Całą liturgię Mszy św. w języku polskim należy sprawować posługując się księgami liturgicznymi zatwierdzonymi przez Stolicę Apostolską [\[1\]](#). Bardziej szczegółowe przepisy

odnoszące się do różnych form celebracji Mszy św. (z ludem, koncelebracji, z diakonem i z jednym posługującym) zawiera Nowe Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego (Poznań 2004) i Wprowadzenie do drugiego wydania Lekcjonarza mszalnego (Poznań 2011). Wszystkich przewodniczących liturgii Mszy św. oraz jej uczestników obowiązują także dokumenty wydane dla całego Kościoła przez Stolicę Apostolską [\[2\]](#).

7. W przygotowaniu i celebracji liturgii mszalnej z udziałem dzieci należy zachować zarówno postanowienia Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci (1.XI.1973) jak i Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski w związku z Dyrektorium o Mszach świętych z udziałem dzieci (155 Konferencja Episkopatu 17-18.XI.1976).
8. W czasie sprawowania Mszy św. poza miejscem świętym, należy również, w miarę możliwości, posługiwać się księgami liturgicznymi.

Normy szczegółowe

9. W celebracji Mszy św. w małych grupach obowiązuje „wierne zachowywanie norm liturgicznych” (por. *Actio pastoralis* nn. 9-10; *Sacramentum caritatis* nn. 34-51; *Redemptionis Sacramentum* nn. 108-128).
 - a. Materia Eucharystii powinna spełniać normy Kościoła, przypomniane przez Konferencję Episkopatu Polski. Właściwą materią Eucharystii jest „chleb niekwaszony, czysto pszenny i świeżo upieczony”, inny „nie stanowi ważnej materii dla sprawowania Ofiary i sakramentu Eucharystii” (por. *Redemptionis Sacramentum* nr 48). Również wino powinno być „naturalne, z winogron, czyste i niezepsute, bez domieszki obcych substancji” (tamże, nr 50). Osoby przygotowujące chleb i wino do Eucharystii są zobowiązane posiadać upoważnienie swojego biskupa (por. Komisja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów Episkopatu Polski. Wskazania w sprawie materii Eucharystii (6.III.2013) [\[3\]](#)).
 - b. Należy używać szat liturgicznych, które wskazują na pełnione w zgromadzeniu funkcje, oraz zatwierdzonych kolorów liturgicznych (por. *Redemptionis Sacramentum* nr 121).
 - c. Naczynia liturgiczne powinny spełniać wymagania Kościoła wyrażone w OWMR 327-334, a więc nie mogą to być naczynia codziennego użytku, ze szkła, z gliny, terakoty i z innych materiałów łatwo się tłukących, które łatwo się niszczą; nie mogą to być również naczynia mało wartościowe pod względem jakości, lub pozbawione wartości artystycznej (por. *Redemptionis Sacramentum* nn. 117-118).
10. Zwyczajnym miejscem sprawowania Mszy św. jest kościół lub kaplica (por. OWMR nr 288; *Redemptionis Sacramentum* nn. 108-109). Mszę św. należy sprawować „w miejscu świętym, chyba że w poszczególnym wypadku czego innego domaga się konieczność; wtedy Eucharystia powinna być sprawowana w odpowiednim miejscu – *in loco honesto* (KPK kan. 932 § 1). O istnieniu takiej konieczności, decyduje biskup diecezjalny, który na terenie swojej diecezji może wydać ogólne pozwolenie w tej sprawie (por. *Redemptionis Sacramentum* nr 108).
11. „Ofiarę eucharystyczną należy sprawować na ołtarzu poświęconym lub pobłogosławionym (KPK kan. 932 § 2). W kościołach i kaplicach nie wolno stawiać dodatkowego stołu, pełniącego funkcję ołtarza.
12. Jeśli zachodzi konieczność sprawowania Mszy św. poza kościołem (gdy brak kościoła lub jest on niewystarczający), należy sprawować ją w miejscu godnym tak wielkiego misterium i użyć odpowiedniego stołu, na którym umieszcza się krzyż i świeczniki, obrus i korporał (por. KPK kan. 932 § 2; OWMR nr 297). Także wtedy urządzenie wnętrza miejsca sprawowania Mszy św. powinno ukazywać hierarchiczną strukturę zgromadzenia

i różnorodność funkcji, jakie pełnią jego poszczególni członkowie, a przede wszystkim podkreślać jego jedność. Należy zatem zadbać o odpowiednie miejsce dla kapłana, które ma podkreślać jego funkcję przewodniczenia liturgii (por. OWMR 310); przewidzieć również miejsca dla posługujących i pozostałych uczestników liturgii. Zamiast ambony przygotowuje się pulpit, z którego wykonuje się czytania biblijne i głosi homilię (tamże 309; por. *Verbum Domini* nr 68). Właściwe przygotowanie miejsca sprawowania liturgii ma wpływ na czynne i pobożne uczestnictwo w niej wiernych i doświadczenie poczucia sacrum celebracji.

13. Celebracji Mszy św. nie wolno łączyć ze zwykłym, czy też nawet uroczystym posiłkiem. „Wyjąwszy sytuację poważnej konieczności nie wolno sprawować Mszy św. na stole służącym do spożywania posiłków”. Uczestnicy Mszy św. „w czasie jej trwania nie mogą zasiadać przy stołach”. Jeśli „z poważnej przyczyny Msza św. musi być sprawowana w tym samym miejscu, w którym ma być następnie spożywany posiłek, należy zrobić wyraźną przerwę między zakończeniem Mszy św. a początkiem posiłku” (por. *Actio pastoralis* nr 10; *Redemptionis Sacramentum* nr 77).
14. Odnośnie do czasu sprawowania Mszy św. w małych grupach, należy zachowywać wskazania Kościoła (por. KPK kan. 931). Z zasady takich Mszy św. nie celebruje się w niedziele i święta, aby nie rozbijać jedności wspólnoty parafialnej i parafialnego zgromadzenia liturgicznego oraz „nie pozbawiać posługi kapłańskiej i uczestnictwa wiernych pogłębiającego życie i jedność wspólnoty” (por. *Actio pastoralis* nr 10a). Według Instrukcji *Eucharisticum mysterium* „należy zatroszczyć się o zachowanie jedności społeczności parafialnej przez włączenie mniejszych grup w liturgię parafialną” (nr 27). Dlatego ordynariusze, poza pewnymi wyjątkami, nie powinni udzielać zezwolenia na takie Msze św. w niedziele i święta (tamże). Również Msze św., w których uczestniczą małe grupy dzieci należy sprawować „w ciągu tygodnia, najlepiej w różnych dniach” (por. Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci nn. 27-28). Udział w takiej Mszy św. nie zwalnia z uczestnictwa w niej w niedziela i święta obowiązujące.
15. Jan Paweł II w *Dies Domini* nie zaleca sprawowania „w niedzielę, w dniu zgromadzenia, Mszy św. w małych grupach”. Stwierdza, że jest zwyczajną praktyką, iż w niedzielnej Mszy św. w parafii jako „wspólnocie eucharystycznej spotykają się różne grupy, ruchy, stowarzyszenia, a także małe wspólnoty zakonne istniejące na jej terenie”. Papież uzasadnia to nie tylko tym, aby „podczas zgromadzeń parafialnych nie zabrakło nieodzownej posługi kapłanów”, ale odwołuje się także do konieczności obrony, ochrony i rozwoju „wszelkimi sposobami” życia i jedności wspólnoty kościelnej (nr 36).
16. Zależnie od wybranego formularza mszalnego stosuje się odpowiednią Modlitwę eucharystyczną, albo z własną prefacją, albo z prefacją przeżywanego okresu liturgicznego. Modlitwa eucharystyczna należy wyłącznie do kapłana. Wierni uczestniczą w niej przez dialog przed prefacją, aklamację „Święty, Święty”, aklamację po konsekracji i po doksolologii. Jedynym wyjątkiem jest III Modlitwa eucharystyczna z udziałem dzieci, która przewiduje dodatkowe aklamacje wiernych. W żadnym wypadku wierni nie mogą śpiewać części Modlitwy eucharystycznej. Kapłanowi nie wolno wprowadzać żadnych zmian w Modlitwach eucharystycznych zatwierdzonych przez Kościół i zawartych w Mszale rzymskim. Zasady wyboru formularza Mszy św. i Modlitwy eucharystycznej zawiera OWMR nn. 363-365. W liturgii eucharystycznej w małych grupach należy korzystać ze wszystkich Modlitw Eucharystycznych zamieszczonych w Mszale rzymskim, a nie tylko z jednej z nich.
17. Uczestnicy Mszy św. przekazują sobie znak pokoju przed śpiewem Baranku Boży według formy określonej we Wskazaniach Episkopatu „ukłon w stronę najbliższej stojących lub podanie im ręki” (nr 33), albo przez inny gest praktykowany w danej wspólnocie.

18. Zgodnie z postanowieniem Konferencji Episkopatu Polski wierni przyjmują Komunię św. w postawie klęczącej lub stojącej dopiero po spożyciu Świętych Postaci przez celebransa. Postawę stojącą należy zachować wtedy, gdy udziela się jej pod obiema postaciami: „Wierni przyjmujący Ciało Pańskie w postawie stojącej wykonują wcześniej skłon ciała lub przyklękają na jedno kolano” (Wskazania Episkopatu nr 38). „Komunii świętej udziela się przez podanie Hostii wprost do ust. Jeżeli jednak ktoś prosi o Komunię na rękę przez gest wyciągniętych dłoni, należy mu w taki sposób jej udzielić. Przyjmujący winien spożyć Ciało Pańskie wobec szafarza. Wierni przystępujący do Komunii świętej nie mogą sami brać konsekrowanego Chleba ani Kielicha Krwi Pańskiej. Nie wolno im też podawać na rękę Hostii zanurzonej we Krwi Pańskiej” (Wskazania Episkopatu nr 40; por. OWMR 160; *Redemptionis Sacramentum* nn. 88-94).

Możliwości dostosowania liturgii Mszy św. w małych grupach

19. Ze względu na duchowe dobro wiernych Kościoł zezwala na pewne dostosowania liturgii Mszy św. w małych grupach i wspólnotach. Odpowiednie przepisy zawierają przede wszystkim Instrukcja *Actio pastoralis*, późniejsze dokumenty Stolicy Apostolskiej, zwłaszcza Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Redemptionis Sacramentum* oraz Wskazania Episkopatu Polski (2005). Zamieszczone w nich normy, tak ogólne jak i szczegółowe, odnoszą się do sprawowania liturgii Mszy św. także w małej grupie.
20. W liturgii każdej Mszy św. ważną rolę spełnia śpiew przewodniczącego oraz całego ludu: śpiew jednoczy uczestników, wyraża radość serca, nadaje uroczystego charakteru sprawowanej liturgii oraz wprowadza w misterium okresu liturgicznego. Dlatego ważny jest odpowiedni dobór śpiewów ludu z psalmów, hymnów kościelnych, aklamacji oraz pieśni ludowych dopuszczonych do użytku liturgicznego. Śpiewy przeznaczone do liturgii Mszy św. zawierają śpiewniki liturgiczne zatwierdzone przez władze kościelne (Wskazania Episkopatu nr 4; por. OWMR nn. 41; 48; *Dies Domini* nr 50; *Redemptionis Sacramentum* nr 39).
- W czasie Mszy św. nie jest dozwolony śpiew piosenek religijnych (Wskazania Episkopatu nr 4). Nowe śpiewy zanim zostaną wprowadzone do liturgii wymagają zatwierdzenia władzy kościelnej. Własnym śpiewem liturgii rzymskiej jest śpiew gregoriański (OWMR nr 41). Odnośnie do doboru śpiewów w czasie Mszy św. należy zachować normy zawarte w OWMR nn. 39-41; 47-48; 61-64; 66-68; 74; 366-367. Melodii śpiewów celebransa, zamieszczonych w Mszale rzymskim, nie wolno zmieniać. Modlitwom przewodniczącego nie mogą towarzyszyć inne modlitwy, ani śpiewy oraz gra na instrumentach (por. OWMR 32). Alternatywne melodie (np. inne melodie prefacji) wymagają zatwierdzenia przez Episkopat Polski (por. OWMR 393).
21. Ponieważ psalm responsoryjny jest „integralną częścią liturgii słowa”, wypada aby był śpiewany „przynajmniej jeśli chodzi o refren należący do ludu” (OWMR nr 61). W psalmach bowiem zawiera się słowo Boże, dlatego „psalmu responsoryjnego nie wolno zastępować innymi tekstami niebiblijnymi”. Nie należy go skracać, ani wybierać tylko niektórych zwrotek. Psalm z zasady powinien być wykonywany z ambony (por. OWMR nr 57; 309; *Redemptionis Sacramentum* nr 62; Wskazania Episkopatu nr 14).
22. W liturgii słowa Bożego można wybrać z Lekcjonarza czytania, psalm responsoryjny i aklamację przed Ewangelią, bardziej odpowiadające charakterowi liturgii i jej uczestnikom (por. *Actio pastoralis* nr 6). W doborze czytań biblijnych należy jednak „przestrzegać norm, jakie znajdują się w księgach liturgicznych” (por. *Redemptionis Sacramentum* nr 61; por. OWMR 356-362). Wprowadzenie do Lekcjonarza mszalnego nie tylko zezwala,

ale także zaleca, aby przewodniczący liturgii chętnie korzystał z „możliwości wyboru czytań, odpowiedzi, psalmów responsoryjnych, aklamacji przed Ewangelią w porozumieniu z wszystkimi zainteresowanymi i z uwzględnieniem zdania wiernych w tym, co do nich należy” (nr 40).

23. Komentarze przed czytaniem powinny być krótkie i przygotowane na piśmie, według wskazań OWMR nn. 105b i 128 oraz Wprowadzenia do Lekcjonarza mszalnego nn. 15; 19; 38; 42; 57. Celem komentarza przed proklamacją słowa Bożego jest przygotowanie uczestników do uważnego słuchania i wprowadzenie do przyjęcia z wiarą czytań biblijnych jako słowa Bożego. Możliwe jest także krótkie wyjaśnienie wyboru danego psalmu responsoryjnego i refrenu oraz ich związku z czytaniem.
24. Świeccy mogą wykonywać tylko czytania poprzedzające Ewangelię, której proklamacja, tak jak i następująca po niej homilia, zastrzeżone są dla kapłana lub diakona (por. OWMR 66; KPK kan. 767 § 1; *Redemptionis Sacramentum* nn. 63-66).
25. Podczas homilii we Mszach z udziałem dzieci istnieje możliwość dialogu, z której należy czasem roztropnie korzystać, aby nawiązać z nimi żywy kontakt i bardziej skutecznie przekazać treści religijne (por. Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci nr 48). Dialog podczas homilii „może być czasem roztropnie wykorzystywany przez kapłana sprawującego Mszę św. jako forma objaśnienia, co jednak nie oznacza złożenia na innych obowiązku głoszenia słowa” (*Ecclesia de mysterio* z 15.VIII.1997 art. 3 § 3).
26. Należy „starannie” zachowywać wskazania nr. 74 Instrukcji *Redemptionis Sacramentum*, że „jeśli zajdzie potrzeba, aby świecki przekazał wiernym zgromadzonym w kościele jakieś informacje albo świadectwo o życiu chrześcijańskim, należy to zasadniczo przenieść poza celebrację Mszy świętej. Z poważnych jednak przyczyn można takie informacje lub świadectwa przekazać po odmówieniu przez kapłana modlitwy po Komunii. Praktyka ta nie może stać się jednak zwyczajem. Co więcej, te informacje i świadectwa w żadnym razie nie powinny posiadać takich cech, aby mogły być kojarzone z homilią, ani być powodem niewyłoszenia homilii w ogóle” (por. *Ecclesiae de mysterio* art. 3 § 2).
27. Modlitwa wiernych powinna być dostosowana do szczególnych okoliczności Mszy św. w małej grupie i wynikać ze słowa Bożego (czytania biblijne i homilia). Wprowadzenie do modlitwy wiernych oraz jej zakończenie należy zawsze do kapłana przewodniczącego (por. OWMR nr 71). Modlitwę wiernych wraz z kapłanem powinna przygotować na piśmie grupa osób w niej uczestniczących. Dopuszczalna jest również tzw. „modlitwa spontaniczna” lub „improvizowana”, ale wtedy także wezwania powinny być dobrze przemyślane i wypowiedzane w odpowiedniej kolejności. W wezwaniach nie należy ograniczać się do spraw i intencji zgromadzonej wspólnoty, ale trzeba uwzględnić potrzeby całego Kościoła, aktualne wydarzenia w świecie i w parafii (por. *Actio pastoralis* nr 6h; nr 69-70). Intencje powinny być zwarte, poprawne pod względem teologicznym i językowym oraz zrozumiałe dla uczestników. W czasie Mszy św. w małej grupie wezwań może być więcej niż zwykle (por. Wskazania Episkopatu Polski nr 26).
28. W czasie Modlitwy Pańskiej można zachować praktykowany w małych grupach zwyczaj odmawiania jej przez wszystkich uczestników z rozłożonymi rękami.
29. W Mszach św. w małych grupach istnieje możliwość udzielania wiernym świeckim Komunii św. pod obiema postaciami, zachowując przepisy OWMR nn. 281-287 i *Redemptionis Sacramentum* nn. 100-107. Ponieważ Komunia św. jest „znakiem jedności”, jeśli udziela się jej pod obiema postaciami, wszyscy uczestnicy liturgii przyjmują ją, albo przez bezpośrednie picie z kielicha albo przez zanurzenie (por. *Redemptionis Sacramentum* nr 103). Wierni przyjmują Komunię św. pod obiema postaciami w postawie stojącej. Podawanie kielicha

należy „z zasady” do diakona, a jeśli go nie ma – do prezbitera, akolity, nadzwyczajnego szafarza Komunii św., a nawet upoważnionego jednorazowo do tej funkcji odpowiedniego wiernego świeckiego (por. OWMR nr 284a).

30. Następujące po Komunii św. uwielbienie nie powinno przeradzać się w inne formy modlitewne, np. modlitwy wstawiennicze.
31. Celebracje Mszy św. w małych grupach mają duże znaczenie formacyjne. Stwarzają możliwości bardziej świadomego, czynnego i pełnego w niej uczestnictwa. Pozwalają doświadczyć Kościoła jako wspólnoty gromadzącej się przy jednym ołtarzu zjednoczonej przez jedną wiarę i miłość. Przyczyniają się do powstania lub umacniają istniejące już więzi między uczestnikami liturgii. Stwarzają możliwość wykonywania śpiewów części stałych według melodii gregoriańskich, wzbogacenia liturgii słowa o czytania i komentarze oraz zaangażowania w wypełnianie funkcji liturgicznych przez większą liczbę osób. Tak przeżywana liturgia w dużym stopniu wpływa również na osobistą pobożność uczestników, jest ważnym impulsem do apostołstwa w swoim środowisku. Dlatego duszpasterze powinni tworzyć w parafiach małe grupy, celebrować z nimi Msze św. według podanych powyżej wskazań i włączać ich członków w liturgię wspólnoty parafialnej.

Dodatkowe przepisy dotyczące niektórych wspólnot

Odnosnie wspólnot Drogi Neokatechumenalnej przypomina się, że wspólnoty otrzymały od Stolicy Apostolskiej specjalne zezwolenia dotyczące Niedzielnej Mszy Świętej, które są zawarte w Statucie Drogi Neokatechumenalnej, zaaprobowanym w formie definitywnej przez Papieską Radę ds. Świeckich dnia 11 maja 2008 r., nr 000944.

Art. 13 Statutu normuje niedzielne celebracje eucharystyczne Drogi [\[4\]](#), a w szczególności:

par. 2: „Neokatechumeni celebrują Eucharystię niedzielną w małej wspólnocie, po pierwszych nieszpórach niedzieli. Ta celebracja odbywa się zgodnie z rozporządzeniem Biskupa diecezjalnego. Celebracje Eucharystii wspólnot neokatechumenalnych w sobotę wieczorem stanowią część niedzielnego duszpasterstwa liturgicznego parafii i są otwarte także dla innych wiernych”;

par. 3: „Eucharystia w małych wspólnotach celebrowana jest według zatwierdzonych ksiąg liturgicznych Rytu Rzymskiego, z wyjątkiem zezwoleń udzielonych przez Stolicę Apostolską. Odnosnie udzielania Komunii Świętej pod dwiema postaciami, neokatechumeni przyjmują ją na stojąco, pozostając na swoim miejscu”.

Przypis 49 do art. 13.3 określa źródła udzielonych zezwoleń [\[5\]](#), które pozwalają:

- 1) aby w grupach Drogi Neokatechumenalnej można było używać chleba praśnego;
- 2) aby obrzęd pokoju miał miejsce pomiędzy modlitwą powszechną a przygotowaniem darów;
- 3) aby homilii, która ze swej natury jest zarezerwowana dla kapłana bądź diakona, mogły towarzyszyć świadectwa, które nie mogą zostać pomyłone z homilią.

Odnosnie do Ruchu Światło-Życie, przypomina się, że wspólnoty tego ruchu otrzymały od Stolicy Świętej zezwolenie na używanie w ramach oaz rekolekcyjnych „Lekcjonarza Oaz Rekolekcyjnych Ruchu Światło-Życie”, zatwierdzonego przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dekretem z 13 maja 2005 r. (Prot. 50/05/L).

Dokument został przyjęty na 366. Zebraniu Plenarnym KEP w październiku 2014 r.

PRZYPISY

- [1] Mszał rzymski dla diecezji polskich. Poznań 1986 i wyd. II poszerzone Poznań 2010; Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie. Poznań 1998; Lekcjonarz mszalny T. I-VII. Poznań 1977-2004.
- [2] Instrukcje *Eucharisticum Mysterium* (25.V.1967) i *Actio pastoralis* (15.V.1969); Instrukcje *Inaestimabile donum* (24.II.1980) i *Redemptionis Sacramentum* (25.III.2004), encyklika Jana Pawła II *Ecclesia de Eucharistia* (17.IV.2003), adhortacje Benedykta XVI *Sacramentum caritatis* (22.II.2007) i *Verbum Domini* (30.IX.2010); *Evangelii gaudium* (24.XI.2013).
- [3] „Anamnesis” 19:2013 nr 3 s. 51-58.
- [4] 3 kwietnia 2014 r. Ojciec Święty Franciszek w liście nr 400535 wysłanym przez Substytut Sekretariatu Stanu do Pana Kiko Argüello, potwierdził ponownie, że „artykuły 12 i 13 [Statutu], czytane w ich całości, stanowią więc ramy normatywne, do których należy się odnosić”.
- [5] Zezwolenia udzielone 24.12.1988 r. przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, a także zezwolenie Prefekta Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zawarte w Liście 01.12.2005 r.

IV.7. WSKAZANIA DOTYCZĄCE FOTOGRAFOWANIA PODCZAS LITURGII

Robienie zdjęć nie może zakłócać przebiegu akcji liturgicznej. Wszystko powinno się dokonywać z wielką dyskrecją, zgodnie z przepisami ustalonymi przez ordynariusza miejsca (*Eucharisticum misterium*, nr 23). W Polsce od 1994 r. obowiązują zasady dotyczące fotografowania i filmowania liturgii. W Centrum Ruchu Światło-Życie również należy wprowadzać praktyki zmierzające do ich stosowania podczas wszystkich celebracji.

Zasada jest taka, że podczas każdej celebracji zdjęcia z bliska wykonują tylko osoby akredytowane przez Centralną Diakonię Komunikowania Społecznego (będzie nad tym dyskretnie czuwać służba ładu). W czasie liturgii tylko wyznaczeni fotografowie mogą wchodzić na stopnie prezbiterium i do przestrzeni przed ołtarzem. Wykonane przez nich zdjęcia będą dostępne dla wszystkich zainteresowanych na stronach CDKS.

WSKAZANIA KOMISJI EPISKOPATU POLSKI DS. LITURGII I DUSZPASTERSTWA LITURGICZNEGO DOTYCZĄCE FOTOGRAFOWANIA I FILMOWANIA PODCZAS CELEBRACJI LITURGII

Powodem wydania niniejszych wskazań jest konieczność zagwarantowania sacrum liturgii przez usunięcie z naszych kościołów wszelkich praktyk i zachowań utrudniających świadome, wewnętrzne i zewnętrzne, czynne, pobożne i owocne uczestnictwo w czynnościach liturgicznych.

Liturgia jest przede wszystkim niedostrzegalnym dla zmysłów działaniem Chrystusa, Jedynego i Najwyższego Kapłana, który mocą Ducha Świętego uświęca ludzi i razem z Kościołem oddaje swojemu Ojcu całkowity i publiczny kult. Liturgia jest także działaniem Kościoła, hierarchicznie uporządkowanej społeczności ochrzczonych, złączonej z Chrystusem Kapłanem i Głową.

Celebracja liturgii ma strukturę sakramentalną, to znaczy jest jakby "utkana" z symboli (por. Katechizm Kościoła Katolickiego, 1145), słów, gestów, postaw i czynności wykonywanych przez członków liturgicznego zgromadzenia, zajmujących odpowiednie miejsce we wnętrzu kościoła. Symbole są "narzędziami" uświęcających i kultycznych czynności Chrystusa i Kościoła.

Czynności liturgiczne domagają się wiary, są jej wyznaniem i przyczyniają się do jej pogłębienia.

Jezus Chrystus, ustanawiając Eucharystię, dał Apostołom polecenie: "To czyńcie na moją pamiątkę" (Łk 22,19). Sprawowanie Mszy świętej i innych sakramentów jest uobecnianiem i pamiątką jedynego i niepowtarzalnego zbawczego wydarzenia: Męki, Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa oraz Zesłania Ducha Świętego. Wydarzenie to określamy mianem Misterium Paschalne. Trwanie Pamiątki tego Misterium zapewnia w Kościele – aż do przyjścia Pana (por. 1 Kor 11,26) – sama jej celebracja oraz zachowanie jej w życiu i postępowaniu chrześcijan.

Praktyka fotografowania i filmowania osób pełniących czynności liturgiczne wynika z chęci jakiegoś "utrwalenia" tych czynności i zachowania ich "pamiątki" na przyszłość, aby można było do nich wracać myślą i odnawiać ich przeżycie. Jednakże zarówno na kliszy, jak i na taśmie aparatu audiowizualnego zostają "utrwalone" jedynie drugorzędne elementy spełnionej niegdyś czynności sakramentalnej. Słowa, dźwięki, gesty "zapisane" przy pomocy tych środków technicznych pozostają martwe. Nie można bowiem utrwalić ani ludzkich przeżyć, ani nieuchwytnego dla zmysłów działania Trójosobowego Boga, stanowiącego istotę – misterium – świętych czynności. "Pamiątki" produkowane przez fotografów i operatorów sprzętu audiowizualnego nie są w stanie utrwalić w czasie samego misterium zbawienia, jakiego dokonuje Bóg w sercu człowieka i jakie winno owocować w jego czynach.

Całe zgromadzenie liturgiczne jest celebrazem czynności sakramentalnych (por. Katechizm Kościoła Katolickiego, 1140. 1188). Zgromadzenie to jest zorganizowane na podobieństwo żywego organizmu. Jego przewodniczącym jest biskup lub prezbiter, którzy są żywymi "ikonami" Chrystusa (Katechizm Kościoła Katolickiego, 1142), Głowy Kościoła. Obok przewodniczącego działają także w zgromadzeniu takie osoby, jak diakon, akolita, lektor, kantor, komentator, członkowie chóru, ministranci. Większą część zgromadzenia stanowią inni wierni czynnie uczestniczący w liturgii przez wzrokową i słuchową komunie z przewodniczącym, przez aklamacje i odpowiedzi, przez słuchanie słowa Bożego, a nade wszystko przez wewnętrzne skupienie oraz komunie z Bogiem Ojcem przez Chrystusa w Duchu Świętym (przez wiarę, nadzieję, miłość, wdzięczność, uwielbienie, przebłaganie, prośbę).

W żadnym z dokumentów Kościoła, w których jest mowa o sprawowaniu czynności liturgicznych, nie ma wzmianki o fotografii lub operatorze filmowym jako o członku zgromadzenia liturgicznego. Tymczasem bardzo często fotografowie i operatorzy zajmują w zgromadzeniu liturgicznym takie miejsce i tak się zachowują, jakby to oni właśnie byli przewodnikami zgromadzenia i ośrodkami jego uwagi.

Poruszanie się tych osób we wnętrzu kościoła podczas celebracji liturgii, a także manipulowanie sprzętem technicznym stwarza dodatkowe, niepotrzebne bodźce wzrokowo-słuchowe zakłócające uwagę uczestników. Obecność tych osób w zasięgu wzroku wiernych konkuruje z rolą przewodniczącego lub usługujących w prezbiterium. Ich działanie stwarza podświadomą presję w kierunku "pozowania", a więc i niebezpieczeństwo fałszowania postaw uczestników liturgii. Jest to szczególnie niebezpieczne w przypadku dzieci (np. przystępujących do Pierwszej Komunii Świętej) ze względu na ich ograniczoną zdolność skupienia się na misterium liturgii oraz podatność na rozproszenie uwagi przez drugorzędne, przypadkowe i zbyteczne czynności.

Biorąc pod uwagę wymienione powody **Komisja Episkopatu Polski ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego ustala następujące zasady:**

- 1) Zawodowi fotografowie i operatorzy sprzętu audiowizualnego, którzy – okazjonalnie lub na sposób stały – zamierzają wykonywać swoje czynności podczas celebracji liturgii, są obowiązani uprzednio ukończyć specjalny kurs, zorganizowany przez Diecezjalną Komisję ds. Liturgii oraz otrzymać pisemne upoważnienie miejscowej władzy diecezjalnej. Osoby duchowne w roli fotografa lub operatora kamery winny wykonywać swe czynności ze szczególną wrażliwością na obecność Boga w świętej liturgii, tak by były wzorem dla innych (a nie antyświadectwem). **Osoba duchowna nie może fotografować ani filmować, jeśli jest ubrana w szaty liturgiczne.**
- 2) Fotograf lub operator winien zgłosić się odpowiednio wcześniej do proboszcza lub rektora oraz do prezbitera, który ma przewodniczyć celebracji, aby z nimi uzgodnić wszystkie szczegóły związane z miejscem i sposobem wykonywania swej czynności.
Wszyscy inni fotografowie i operatorzy nie mogą samowolnie użytkować swego sprzętu w czasie sprawowanej liturgii. Przed rozpoczęciem celebracji odpowiedzialny za kościół powinien poinformować zgromadzonych o tym, że w czasie liturgii fotografować lub filmować mogą jedynie osoby do tego upoważnione.
- 3) Osoby upoważnione do fotografowania lub filmowania podczas czynności liturgicznych winny być odpowiednio i godnie ubrane.
- 4) Fotograf czy operator kamery nie powinien zajmować miejsca w prezbiterium, a więc w strefie przeznaczonej dla kapłana i osób pełniących posługę przy ołtarzu i ambonie.
- 5) Wykluczone jest ustawianie w prezbiterium dodatkowych źródeł oświetlenia (reflektorów, halogenów itp.) skierowanych w stronę zgromadzenia, czy też rażących wzrok osób bezpośrednio biorących udział w czynnościach sakramentalnych (dzieci przyjmujących Pierwszą Komunię Świętą, nowożeńców, usługujących).
W wyjątkowych wypadkach, np. w przypadku transmisji, sprawa jest osobno rozpatrywana z odpowiedzialnym za kościół.

- 6) Podczas danej czynności może być dopuszczony do jej rejestrowania tylko jeden operator kamery filmowej lub wideo. Winien on zawsze zajmować w kościele stałe miejsce i ograniczać do minimum ruchy związane z obsługą sprzętu, tak by wykluczyć rozpraszanie uwagi uczestników. Wciąż ulepszany sprzęt fotograficzny pozwala na fotografowanie z dalszych odległości – także więc fotograf może zająć swoje stanowisko w odpowiedniej odległości.
- 7) W celu uniknięcia niepotrzebnych trudności i nieporozumień duszpasterze winni w odpowiednim czasie omówić ewentualny udział fotografów i operatorów sprzętu audiowizualnego z zainteresowanymi osobami, które mają ich zaprosić, np. z rodzicami dzieci przystępujących do Pierwszej Komunii świętej, z narzeczonymi przygotowującymi się do sakramentu małżeństwa, z rodzinami zmarłych (w związku z pogrzebem), z alumnami, z neoprezbiterami – prymicjantami itd.

Zasady podane w niniejszych Wskazaniach winny zostać wyjaśnione w szerszym kontekście liturgicznej mistagogii podczas spotkań duszpasterskich związanych z przygotowaniem do sprawowania sakramentów (chrztu, bierzmowania, Pierwszej Komunii Świętej, małżeństwa, święceń). Powinny też być przekazywane prasie katolickiej i omawiane w innych środkach masowego przekazu.

W przypadku braku poszanowania tych zasad i przyjętych ustaleń duszpasterze powinni odmówić fotografom lub operatorom sprzętu audiowizualnego prawa wykonywania w kościele tych czynności. Duszpasterze są bowiem w pierwszym rzędzie odpowiedzialni za przygotowanie liturgii, za formację członków zgromadzenia oraz za sacrum liturgicznych celebracji. Wszelkie sporne kwestie winny być jednak zawsze rozstrzygane z nieodzowną dyskrecją i kulturą, bez uciekania się do słów czy działań powodujących uprzedzenie czy zgorzenie.

Sandomierz, 5 grudnia 1994 r.

bp Wacław Świerzawski
Przewodniczący Komisji Episkopatu
ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego

IV.8. UWAGI DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA PROCESJI Z DARAMI W CZASIE OAZ REKOLEKCYJNYCH

Krościenko nad Dunajcem, COM AD 2013

W związku z powtarzającymi się pytaniami na temat sposobu przygotowania procesji z darami podczas oaz rekolekcyjnych w Krościenku przekazuję poniższe informacje.

Liturgia winna być sprawowana w duchu jedności z całym Kościołem, a także w duchu posłuszeństwa – o czym pisał wielokrotnie nasz Założyciel. Ruch Światło-Życie przyjął odnowę posoborową i sprawuje liturgię w duchu Chrystusa Sługi. Wówczas będzie ona naprawdę wspólnym dziełem (*leitotos ergon*), z którym najlepiej dotrzemy do innych i zapalimy ich naszą gorliwością, naszym przeżywaniem liturgii. Innymi słowy: powinniśmy być mistagogami, którzy wprowadzają bliźnich w misterium liturgii Kościoła, a nie propagatorami eksperymentów czy utrwalaczami zwyczajów, które nie mają odzwierciedlenia w tym, jak Kościół rozumie liturgię.

Liturgię „oazową” należy rozumieć jako celebrowaną zgodnie ze wskazaniami Kościoła, która może i powinna być sprawowana wszędzie. Takiej właśnie liturgii powinniśmy uczyć się na oazach i ją ukochać, tak by po powrocie do naszych środowisk – tam, gdzie jest to możliwe – wprowadzać ją w życie, zawsze we współpracy z proboszczem.

Poniżej kilka wskazówek z dokumentów Kościoła:

- „Obrzędy niech się odznaczają szlachetną prostotą, niech będą krótkie i jasne, wolne od niepotrzebnych powtórzeń i dostosowane do pojętności wiernych, tak aby na ogół nie wymagały wielu objaśnień” (KL 34).
- „Sprawowanie Eucharystii, podobnie jak cała liturgia, dokonuje się przez dostrzegalne znaki, które podtrzymują, umacniają i wyrażają wiarę. Dlatego należy bardzo starannie dobierać i łączyć te formy i elementy przez Kościół zaproponowane, które z uwagi na uwarunkowania osób i miejsc bardziej sprzyjają czynnemu i pełnemu uczestnictwu wiernych oraz służą ich duchowemu dobru” (OWMR 20).
- „Godne uznania jest, jeśli wierni przynoszą chleb i wino, które przyjmuje od nich kapłan i diakon, aby je następnie złożyć na ołtarzu (...). Pożądane jest także przynoszenie przez wiernych lub zbieranie w Kościele pieniędzy albo innych darów przeznaczonych na potrzeby ubogich lub Kościoła; składa się je w odpowiednim miejscu obok stołu eucharystycznego” (OWMR 73).

Omówienie tych spraw zawarto także we „Wskazaniach Episkopatu Polski po wydaniu nowego wydania OWMR” w numerach 27-29.

W związku z powyższym należy tak przygotowywać procesję z darami, aby na jej początku były niesione dary na potrzeby biednych lub Kościoła, a na końcu – chleb i wino. Dary pieniężne należy zbierać tylko w czasie przygotowania darów (w razie potrzeby trzeba wyznaczyć do tego więcej osób). W czasie procesji z darami wszystkich – poza posługującymi – obowiązuje postawa siedząca.

Jeśli jest więcej darów określonego rodzaju, np. chleby to należy je zebrać i nieść razem np. w koszach, na tacach. Jeśli jest ich bardzo dużo – można je od razu umieścić przed ołtarzem (np. tak jak świece w czasie Eucharystii z rozesłaniem oaz w Uroczystość Ześłania Ducha Świętego). Procesja z darami nie może się nadmiernie przedłużać – zakłóca to harmonię przebiegu liturgii i jest sprzeczne ze szlachetną prostotą, która powinna charakteryzować obrzędy liturgiczne.

Natomiast jeśli chodzi o **praktykę niesienia zapalonych świec** obok innych darów „jako znak jedności oaz”, to należy podkreślić, że nie należy przynosić do ołtarza takich darów, które mają znaczenie wyłącznie symboliczne. Jedność oaz wyraża udział w jednej Eucharystii, pożywanie jednego chleba Eucharystycznego, a także modlitwy mszalne, np. pozdrowienie: *Miłość Boga Ojca, łaska naszego Pana Jezusa Chrystusa i dar jedności w Duchu Świętym niech będą z wami wszystkimi.* Można (a nawet trzeba!) podkreślić ją także poprzez udział przedstawicieli różnych oaz średnich w przygotowaniu i celebrowaniu liturgii.

W procesji z darami nie należy nieść przedmiotów o innym przeznaczeniu np. znaków oaz. Osoby trzymające te znaki mogą ustawić się przed rozpoczęciem Eucharystii w odpowiednim miejscu – takim, by nie zakłócać przebiegu akcji liturgicznej. Ostatecznie znaki te mogą być niesione w procesji wejścia i w czasie wyjścia do zakrystii – zaraz za świecami i krzyżem.

Szczegółowe rozwiązania są też omówione w niniejszym Ceremoniale (rozdz. II.2.3.).

Wojciech Kosmowski

Odpowiedzialny za Centralną Diakonię Liturgiczną
Ruchu Światło-Życie

IV.9. UWAGI CEREMONIARZY PO PRZYGOTOWANIU LITURGII

Dobrym zwyczajem jest opracowanie przez ceremoniarzy uwag po każdym przygotowaniu liturgii. Poniżej jeden z przykładów (odnoszący się do wcześniejszego wydania „Ceremoniału”):

- 1) RZECZY POTRZEBNE DO SPRAWOWANIA LITURGII – JUTRZNIA I NIESZPORY, NABOŻEŃSTWA – dopisać dalsze punkty:
 - ✓ jeśli używamy mikrofonu bezprzewodowego (do Wieczernika): sprawdzone baterie, sprawdzona baza, statyw ręczny,
 - ✓ modlitewniki w odpowiedniej liczbie (zwł. dla służby liturgicznej i scholi) – kartony na transport modlitewników w wiadomym miejscu!!!,
 - ✓ parasole (Wieczernik),
 - ✓ woda niegazowana i kubki,
 - ✓ odpowiednia ilość krzeseł,
 - ✓ pinezki z białymi łebkami (ks. Roman zwrócił uwagę, że ktoś przypinał obrus na ołtarzu pinezkami bez białych łebków, a były one do dyspozycji...).
- 2) RZECZY... MSZA ŚWIĘTA – dopisać:
 - ✓ + puryfikaterz do osłony ampułek podczas procesji z darami lub korki do ampułek (można wziąć mniejsze ampułki, a wino dolać przy stoliku kredensyjnym. Ważne jest oznaczenie, która ma być do wina, np. wstążeczka) + pokrowce na ampułki podczas oczekiwania na procesję z darami (Wieczernik),
 - ✓ + obrus na stolik z darami i pinezki z białym łebkami,
 - ✓ jeżeli w darach (tak jak to miało miejsce na tym COMie) niesione są komunikanty w granatowych ceramicznych patenach, to należy, po przełożeniu komunikantów, przykryć je pokrowcami (każda patena ma swój), a podczas procesji: nakryć je palkami (trzeba je przygotować) + białe serwety do wyłożenia koszyków na nadprogramowe dary,

- ✓ stolik na Mszal z białym obrusem – tak duży, żeby można było na nim położyć też Ewangeliarz (lub osobny pulpit na Ewangeliarz, który można postawić np.: przed amboną),
- ✓ + stojak pod krzyż,
- ...
- ✓ pęseta do przekładania komunikantów,
- ✓ parasole (deszcz lub niemiłosierne słońce),
- ✓ woda niegazowana i kubki dla kapłanów,
- ✓ łyżeczka do usunięcia np. owadów z wody lub wina,
- ✓ pojemnik na zlanie niewykorzystanego wina,
- ✓ kosze do transportu ekwipunku niezbędnego do sprawowania Eucharystii (ukryte, ale na podorędziu w razie szybkiej akcji porządkowej),
- ✓ butelka z tym samym winem, które jest niesione w darach – na wypadek ew. uzupełnienia przy stoliku kredensyjnym,
- ✓ butelka z wodą niegazowaną na wypadek ew. uzupełnienia podczas puryfikacji,
- ✓ nieprzeźroczyste (żadna folia!!!) podkładki pod komentarze,
- ✓ koszyki do kolekty – po zebraniu: wszystkie pieniądze przełożyć do jednego (no chyba że zebrano ich tak wiele, że potrzeba ich więcej ☺). Służba ładu powinna wcześniej wyznaczyć odpowiednią ilość ludzi do zebrania kolekty oraz poinstruować ich, gdzie mają usiąść i jak wygląda schemat kolekty (na razie nie zamieszczam schematu kolekty – mam go opracowanego, ale muszę to jeszcze zrobić w formie wirtualnej – wtedy go prześlę).

3) SCHEMATY PORUSZANIA SIĘ W PREZBITERIUM PRZEZ SŁUŻBĘ LITURGICZNĄ PODCZAS EUCHARYSTII:

- myślę, że należałoby uwzględnić też wariant ze stolikiem pod Ewangeliarz podczas procesji na Ewangelię,
- nie wiem, czy schematy są dostatecznie jasne dla kogoś średnio obeznanego z terenem, tudzież z pełnioną posługą (zdarzają się przecież przypadki posługiwania z „łapanki”),
- myślę także, że warto byłoby zamieścić schemat procesji z darami (kolejność niesionych darów, skłony i miejsce w szeregu po złożeniu darów).

4) ZADANIA SŁUŻBY ŁADU – dopisać:

- Liturgia Godzin: rozdanie i zebranie modlitewników (ogłoszenie przed nabożeństwem, że kładziemy je na brzegu ławek od strony schodów – Wieczernik).

5) Dobrze by było dodrukować akatystów, najlepiej w jednym wydaniu z Liturgią Godzin.

6) Ponadto (w ferworze pracy i nawału skojarzeń itp. itd. etc. jaki miałem w poniedziałek po powrocie) opracowałem schemat kierowania i przystępowania do Komunii Świętej, a także schemat ewentualnej ewakuacji na wypadek niespodziewanych klęsk żywiołowych, plag egipskich lub innych dopustów, które mogą spotkać Naród Wybrany w Wieczerniku (oprócz ognia Ducha Świętego jakie się pojawiły w przypadku Apostołów ☺) – ale te opracowania wraz ze schematem kolekty dołączę, gdy opracuję je w wersji wirtualnej.

Ad maiorem Dei gloriam

Mateusz Łapiński fecit

AD 2005

V. ŹRÓDŁA

V.1. KSIĘGI LITURGICZNE

- 1) Mszał Rzymski.
- 2) Ceremoniał liturgicznej posługi biskupów. Odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Watykańskiego II wydany z upoważnienia papieża Jana Pawła II dostosowany do zwyczajów diecezji polskich. Wydanie wzorcowe, Katowice 2013.

V.2. ZBIORY PRZEPISÓW LITURGICZNYCH

- 1) *Enchiridion liturgicum*.
- 2) „To czyńcie na moją pamiątkę”. Eucharystia w dokumentach Kościoła, Warszawa 1987.
- 3) Dokumenty duszpastersko-liturgiczne Episkopatu Polski 1966-1993, Lublin 1994.
- 4) Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego, Rzym 2002.
- 5) Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania OWMR, 2005.
- 6) Wskazania Episkopatu Polski dotyczące liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach, z 7-8 października 2014 r.

V.3. PODRĘCZNIKI LITURGIKI

Jest ich wiele, ale na uwagę zasługują zwłaszcza: „Liturgika” ks. B. Nadolskiego (4 tomy) oraz „Podstawy liturgiki” ks. T. Sinki.

V.4. WPROWADZENIA DO LITURGII DNIA (przydatne do układania komentarzy liturgicznych)

Istnieje wiele opracowań na ten temat, zawierają one często przykłady komentarzy liturgicznych (po pozdrowieniu i do czytań) np. E. Szafranski, Wprowadzenie do liturgii Mszy dni powszednich, t. 1-2.

V.5. MODLITWA POWSZECHNA (zbiory)

- 1) F. Małaczyński (red.), Modlitwa powszechna, Katowice 1970.
- 2) B. Nadolski (red.), Modlitwy powszechne, Poznań 1994.
- 3) L. M. Put, Modlitwa wiernych, t 1-2, Katowice 1987.
- 4) I. Żołnierczyk, Módlmy się wspólnie, Warszawa 1983.
- 5) G. Heinke, S. Szczepaniec, Modlitwa powszechna, cz. 1-4, Kraków 1994.

V.6. KOMENTARZ LITURGICZNY

- 1) P. Greger, M. Czechowska, Komentarze inicjacyjne. Rok B, Bielsko-Biała 1993.
- 2) J. Niwińska, Lektor i komentatorka. Posługa na oazie wakacyjnej, Teczka Roku 1994.
- 3) Komentarze inicjacyjne na Eucharystię. Propozycje, Lublin 1991.
- 4) W. Kosmowski, Komentator liturgiczny i jego posługa, Bydgoszcz 2004 (dostępne na stronie Centralnej Diakonii Liturgicznej).

V.7. POMOCE DLA CEREMONIARZA

- 1) S. Szczepaniec (red.), Ceremoniał posług liturgicznych, Kraków 1987.
- 2) S. Szczepaniec, Ceremoniarz, Kraków 1992.
- 3) P. Oleksy, Modlitwa powszechna. Pomoce dla ceremoniarza, Kraków 1995.
- 4) Katechizm służby liturgicznej, wyd. 3, Katowice 2012.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	1
APEL O WSPÓŁPRACĘ	3
I. NAJWAŻNIEJSZE ZAGADNIENIA OGÓLNE	5
I.1. OGÓLNE REGUŁY OKREŚLAJĄCE SPOSÓB WYPEŁNIANIA FUNKCJI LITURGICZNYCH.....	5
I.2. POSTAWY LITURGICZNE.....	7
I.3. GESTY LITURGICZNE	8
I.4. POSTAWY I GESTY PODCZAS LITURGII GODZIN.....	10
I.5. SPIS SKRÓTÓW OSÓB PEŁNIĄCYCH POSŁUGI	10
I.6. ŚWIĘTE MIEJSCE	11
I.7. RZECZY POTRZEBNE DO SPRAWOWANIA LITURGII.....	14
I.7.1. JUTRZANIA I NIESZPORY, NABOŻEŃSTWA.....	14
I.7.2. MSZA ŚW.....	14
II. SPOSÓB WYPEŁNIANIA POSZCZEGÓLNYCH FUNKCJI LITURGICZNYCH	15
II.1. POSŁUGI W PREZBITERIUM	15
II.1.1. DIAKON.....	15
II.1.2. AKOLITA.....	15
II.1.3. LEKTOR	16
II.1.4. PSAŁTERZYSTA, KANTOR.....	17
II.1.5. NADZWYCZAJNI SZAFARZE KOMUNII ŚW.	17
II.1.6. MINISTRANT KSIĘGI.....	17
II.1.7. MINISTRANT KRZYŻA	18
II.1.8. MINISTRANCI ŚWIATŁA.....	18
II.1.9. MINISTRANCI OŁTARZA.....	19
II.1.10. MINISTRANCI MITRY I PASTORAŁU	21
II.1.11. MINISTRANCI KADZIDŁA.....	23
II.1.12. CEREMONIARZ	25
II.2. POSŁUGI POZA PREZBITERIUM	28
II.2.1. KOMENTATOR LITURGICZNY (Kom)	28
II.2.2. SŁUŻBA ŁADU	29
II.2.3. SŁUŻBA DARÓW (Da).....	30
II.2.4. MODLITWA WIERNYCH (MW).....	31
II.2.5. SCHOLA (ZESPÓŁ ŚPIEWACZY).....	32
II.2.6. ZAKRYSTIAN	34
ZAKRYSTIAN PODCZAS TRIDUUM PASCHALNEGO.....	42

III. PRZEBIEG LITURGII.....	46
III.1. EUCHARYSTIA	46
III.1.1. OBRZĘDY WSTĘPNE.....	46
III.1.2. LITURGIA SŁOWA	47
III.1.3. PRZYGOTOWANIE DARÓW.....	48
III.1.4. MODLITWA EUCHARYSTYCZNA.....	48
III.1.5. KOMUNIA ŚW. POD DWIEMA POSTACIAMI	49
III.1.6. PROCESJA WYJŚCIA	50
III.2. PRZEBIEG LITURGII GODZIN	51
III.3. UWAGI KOŃCOWE	52
IV. DODATEK.....	53
IV.1. PROPOZYCJA SPOSOBU PRZYGOTOWANIA LITURGII PODCZAS WIĘKSZYCH OBCHODÓW W CENTRUM.....	53
IV.2. UWAGI DLA OSÓB PROSZONYCH O PODJĘCIE POSŁUGI	53
IV.3. SZCZEGÓŁOWA PROPOZYCJA PODZIAŁU POSŁUG – COM 2014	54
IV.3.1. PIĄTEK VII tyg. Okresu Wielkanocnego	54
IV.3.2. SOBOTA VII tyg. Okresu Wielkanocnego	55
IV.3.3. NIEDZIELA - Uroczystość Zesłania Ducha Świętego	60
IV.3.4. PONIEDZIAŁEK - Święto NMP Matki Kościoła	63
IV.4. WYBÓR ŚPIEWÓW NA PRZYKŁADZIE CENTRALNEJ OAZY MATKI.....	65
IV.5. PRZYKŁADOWE KOMENDY LITURGICZNE	70
IV.6. WSKAZANIA EPISKOPATU POLSKI DOTYCZĄCE LITURGII MSZY ŚWIĘTYCH SPRAWOWANYCH W MAŁYCH GRUPACH I WSPÓLNOTACH	72
IV.7. WSKAZANIA DOTYCZĄCE FOTOGRAFOWANIA PODCZAS LITURGII.....	79
IV.8. UWAGI DOTYCZĄCE PRZYGOTOWANIA PROCESJI Z DARAMI W CZASIE OAZ REKOLEKCYJNYCH.....	82
IV.9. UWAGI CEREMONIARZY PO PRZYGOTOWANIU LITURGII	83
V. ŹRÓDŁA.....	85

